STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 09991

IN DER VAYTER VEST

Isaac Raboy

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

א. ראבאָי

אין דער ווייטער וועסט

באצירונגען
פון א. הערימאַן

פארלאג אמעריקא

Copyright, 1918
by
I. RABOY

צו מיין ליבער פרוי

ש ר ה

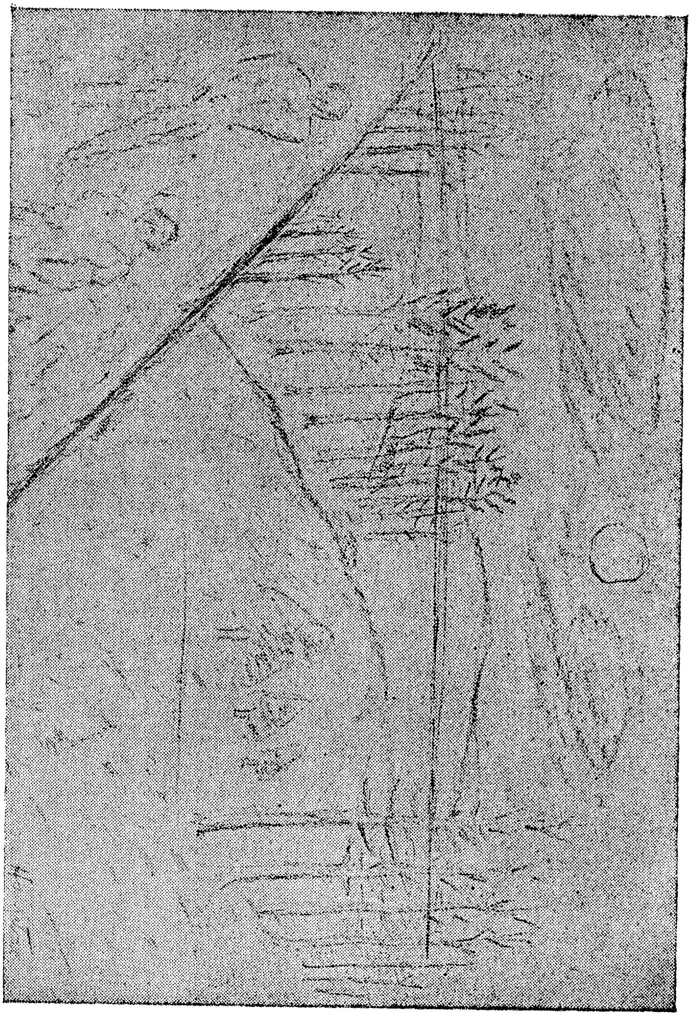

און אנדערע
דערציילונגען
פון
א. ראבאי

א

אין דער זוייטער וועסט האט דער איד, הערר גאלדענבארג, ווייטע, ברייטע ראנדזשען אויף וועלכע עס יאגען זיך זיינע ווילדע פערד אהן א צאהל.

האלט דער איד גאלדענבארג צו זיינע פערד א יונג. איז ער א שטילער און טהוט זיין ארבייט אין צייט, האט ליעב די פערד און די פערד האבען איהם ליעב.

אלע פריהמארגען שוועבט דער יונג אוועק אויף אן אנגעזאטעלטער איינגעצוימטער בראנקא איבער טהאל און בערג, צונויפצוזאמלען די פערד פון הערר גאלדענבארג׳ס ווייטע ראנדזשען.

פריהער טרייבט ער זיי צוזאמען אין א גרויסען רינג ערגעץ אויפ׳ן פעלד. און אז ער האט זיי שוין אלע אויף א פלאץ, הויבט ער זיי אן ארומקרייזען מיט זיין „רייטעריל", פון אנפאנג גרינג, פאמעלאך און נאכדעם שנעלער און שטארקער.

די צוזאמענגעטריבענע ווילדע פערד פאנגען אן נאכטון דער אנגע־זאטעלטער בראנקא. אפריהער איינער, א צווייטער און א דריטער.

און אזוי ביז אלע פערד נעמען זיך דרעהען איינער אונטער׳ן אנדערן. און ווען דער יונג טוט א קוק, אז אלע פערדלאך דרעהען זיך אין א קרייז, גיט ער א צייכען צו זיין „רייטעריל" און עס טוט מיט איהם א שפרונג און א פליה אין פאראויס און אלע פערדלאך נעמען זיך נאכיאגען. צו צוויי, צו דריי אין א רייה. אדער זיי ציהען זיך אויס צו איינציגווייז און לויפען נאך אין א לאנגער קייט דעם יונג און זיין „רייטעריל".

אזוי קומט מען אן צום טייכעל. דער פערד־יונג פאהרט אריין אין

שטילען טייכעל דער ערשטער. אַלע פערד טוען איהם נאָך, און דאָס טייכעל צוקלאַפּט זיך אויף ווייסענקע שטיקאלעך. איעדען פערד קומט אָן א חלק. און דאן שוועבט מען אוועק מיט דעם הויכען איינגעשניטענעם ברעג און פון דאָרט לויפט דאָס שמאָלענקע שטעגעל צום „קאַרעלל“.

און אלע מאָהל, ווען ער פיהרט זיי אַרויס פון טייכעל און ער קוקט זיך ארונטער, אַז קיין איין פערדעל איז ניט פערבליבען אין וואסער, רייסט זיךביים פערד־יונג פון ברוסט א צופריעדענער: „האָר־אוֹ־האוּך!“

און אַז מען קומט צום טויער פון דער הויכער און ברייטער „קאַרעלל“, שטעלט זיך דער יונג מיט זיין „רייטעריל“ אוועק ביי איין זייט פון טויער. און ער צעהלט די פערד, וואָס ציהען אין טויער אַריין.

געהט דער לעצטער דורך אין טויער, שפּרינגט דער פערד־יונג שנעל אַראָפּ פון זיין זאָטעל און פערמאַכט דעם שווערען טויער.

אַלע פערד, פון אינוויינינג קוקען איהם אָן.

דער פערד־יונג פערשווינדט איבער׳ן בערגעל צום שטאַל. און קעהרט זיך צוריק פון דאָרט מיט א פעטען און הויכען, שוואַרצען אָגער. ווענעמנ׳ס טריט קלינגען אָפּ אין דער טיעפער ערד.

און ווי דער אָגער דערזעהט די אונרוהיגע פערדלאַך אין דער פיער־עקיגער „קאַרעלל“, לאָזט ער אָפּקלינגען א לאַנגען, ווילדען הירזשען.

דער פערד־יונג טוט א קנאַק מיט דער שוואַרצער, ווייכער בייטש אין דער לופט אַריין.

דער אָגער טוט א ציטער מיט זיין גאַנצען ווייכען לייב.

דער יונג ברייגנט איהם געלאַסען צו צום קאַרעל, עפענט דעם טויער אויף א צוויי שפּאַן און לאָזט איהם אַריין פריי אָהן א צוים.

דער אָגער טוט א בריקע אַריין צווישען אַלע פערדלאַך. זיי לויפען אוועק פון איהם אין די ווינקלען פון „קאַרעלל“. און באַלד קלייבט ער זיך אויס א ווייסע, יונגע שקאַפּע. ער טוט איהר א קוש אין האַלז.

זי וויל דאָס ניט פערליידען און הויבט אונטער איהרע הינטערסטע פיס, איהם א בריק צו דערלאַנגען.

האָט ער שכל, דרעהט זיך אַרויס פון איהר בריקע און גיט איהר באַלד נאָך א קוש, דאָס מאָהל שוין אין די ליפּען.

זי גיט איהם א ביס דערפאַר אין דעכטען אויער אַריין.

ער טוט א טאַנץ און א שפּרונג; לאָזט אַרויס א פערשטיקטען

ברום, און פרובט ארויפלעגען זיין גרויסען קאפ אויף איהר האלז.

זי טוט א קוק פון א זייט צו איהם, צולאכט זיך הויך און קלינגענדיג און אנטלויפט פון איהם. און ער לויפט איהר נאך, שפרינגט אוועק אין פארענט פון איהר, בויגט אן זיין קאפ און לאזט זי שוין ווייטער ניט אנטלויפען.

און אזוי טאג־איין טאג־אויס. עס פערמעהרען זיך דעם אידען׳ס פערד. און דער יונג איז ביים אידען מיט גרויס כבוד.

ב.

דעם אידען גאָלדענבאַרג'ס הויז איז אָנגעפילט מיט אַל־דאָס־גוטס, אָבער ניט קיין קינדער.

האָט ער ארונטערגעבראַכט זיין שוועסטער'ס א מיידעל, הייסט זי דבורה און איז נאָך שענער פון זיין רחל'ען ווען זי איז א כלה־מויד געוועזען.

און מען האַלט זי, ווי אַן איינגענע בת־יחידה.

און זי האָט טאַקע געבראַכט פרייד אין דעם אידען'ס הויז.

און נאָך מעהרער פרייד געטריבען אין דעם פערדיונג אריין. און ביים טיש, צו א מאָהלצייט, בעדיענט דבורה דעם פערדיונג מיט א געשיקטען, געהיימען חן.

ווען זי בעריהרט אמאָהל זיין האַנד, פיהלט דער יונג, ווי א שאַרפער שטראָם טוט זיך א גים אין זיין גאַנצען לייב.

צו־מאָהל, אז עס גיט זיך איהם איין, שניידט ער אריין זיינע בליקען אין דבורה'ן, און איהם דאַכט זיך, אז פון דבורה'ס אויגען לאַכען טויזענד שטערענדלאַך ארויס.

און אז ער עסט עפּעס, פיהלט ער, אז די מאכלים שמעקען מיט א געהיימען ריח, וועלכען דבורה האָט אין צייט פון קאָכען פאַר איהם אליין דאָרט פערבעהאַלטען.

ווען זי רעדט פון עפּעס ביים טיש קוקט ער ניט צו איהר, נאָר ער שליננט, און ציהט זיי, די ווערטער איהרע, אין זיינע לונגען אריין.

ער דערקענט, אז זי איז געוועזען ביים ברונעם נאָך וואַסער. ער זעהט עס אין דעם ווייסען טעפּעלע, וואָס ליגט אויף'ן דעק פון ברונעם. ער טרינקט אוים א טעפּעלע וואַסער. ערשט ניט לאַנג איז דאָ דבורה געוועזען. עס איז געבליבען א ראָזעווער הויך פון איהרע ליפּען אויף דעם זוים פון טעפּעל.

און נאָך א זאַך. יעדען פריה־מאָרגען, ווען ער געהט פון זיין צימער אויף דרויסען, פערטראָגט עס צו איהם א ריח פון איהר יוגענד.

און איז ער אין פעלד פערטאָן אין זיין ארבייט, אז עס טוט א יאָג א ווינטעל — און ער דערשמעקט דבורה'ן.

ער קוקט זיך ארום. אפשר איז זי געקומען צו איהם אין פעלד. זעהט זיך קיינער ניט.

טאָמער ליגט זי אין די גראָזען בעהאַלטען?

פייפט ער צו איהר אזוי מילד. געהט פּאַמעלאַך, ער זאָל זי ניט איבערשרעקען.

קיינער איז ניטאָ — הימעל און ערד זיינען עדות —

געהט ער צוריק צו זיין ארבייט און עס פאַלט אויף איהם אָן א הארציגער פליים.

און אין הויז רעדט ער נאָך ווייניגער ווי תמיד.

ביים טיש שמייכעלט ער אזוי ווייך מיט זיינע מאַסיווע ליפען, ווען עמעץ זאָגט א גוט וואָרט. און דבורה טוט א כאַפּ א בליק צום פערדיונג און אַנטלויפט אין א זייט מיט איהרע אויגען. זי טראַכט פון א צופאַל, אז זי זאָל איהם אָנטרעפען און קיינער זאָל זיי ניט זעהען.

דאַרף דער יונג, אין אַן אָבענד, אין שטאַל ארויסגעהען. א קראַנקען פערד היילען. אימליבער אין הויז איז געווען מיעד פון טאָג.

איז דבורה מיט איהם אין שטאַהל ארויס צו האַלטען די ליכט.

נעמט דאָס קראַנקע פערד און טוט א בלאָז מיט זיינע נאָזלעכער. די ליכט לעשט זיך אויס. דבורה דערשרעקט זיך, און לאָזט פאַר שרעק די ליכט אראָפּ אויף דער ערד. בויגען זיי זיך איין זוכען די ליכט אין דעם איינגעגבעטען שטרוי הינטער'ן פערד.

האָט ביים פערדיונג פּלוצים א שלאָג געטאָן אין הארץ א פערלאַנג א קוש צו טון דבורה'ן. און נאָכדעם וואָלט ער איהר דערצעהלען וועגען איהר ריח וואָס שווימט איהם נאָך א גאַנצען טאָג אין פעלד.

דבורה שלאָגט זיך אָן מיט איהרע ווייכע, שווארצע האָאָר צו זיינע ליפּען און ער בייסט זיך איין.

דבורה שווייגט.

די פערד שטעהען אין פינסטערען שטאַהל, פערשטומטע, און הערען זיך איין.

דער פערדיונג וויל ארומכאַפּען דבורה'ן מיט זיין האַנד:

רעדט זי ארויס שטיל:

דאָס ליכט געפונען...

צינדט ער די ליכט מיט א בייזליכען קנאַל פון א „מעטש" און מיט פערדרוס טוט ער א גיס די מעדיצין אויפ׳ן פערד׳ס וואונד. און זיי געהען שוויינענדיג אין הויז אוועק. ערשט אויף דרויסען בעקומט דער פערדיונג מעהרער מוטה. און ביים טיר פון הויז טוט ער זי א פרעג:

— זיינט איהר היינט געוועזען אין פעלד?

— ווען איך בין דאָרט, זעהט איהר מיך — ענטפערט דבורה קורץ.

— עס איז געוועזען, ווי איהר האָט פאר מיינע אויגען דורכגע־שוועבט. איך קוק זיך ארום, קיינער! איך האָב, אָבער אזוי ווי אָנגע־שמעקט אייער ריח, וואָס איז ארויפגעקומען פון ארום און ארום.

דבורה טוט א לייכטען ציטער, עפענט די טיר פון הויז.

און נאָכדעם, ווען זיי בעגעגנען זיך אויג אין אויג שמועסען זיי אַלץ, שטומערהייד, פון יענעם ריח...

ג.

דבורה האָט געוואוסט, ווי זי ווערט געהאַלטען ביי איהר אָנקעל הערר גאָלדענבארג.

האָט זיך איהר איינמאָל פערוועלט ארויסצורייטען אינאיינעם מיט דעם פערדיונג אין א פריה־מאָרגען און נאָר אויף דער פערדיל, וואָס הייסט „קיטי“ און מיט דעם נייעם האָרענזאָטעל.

גאָלדענבארג איז דערויף בעשטאַנען און איהר נאָך מיט א שמייכעל א קניפּ געטון אין בעקעל. און א קוק טוענדיג צו זיין רחל׳ען, געזאָגט:

— פאר וואָס ניט? זאָל א קינד כאַפּען א רייט און האָבען א ביסעל פרייד.

גאָלדענבארג איז גלייך אריין צו דעם פערד־יונג אין צימער׳ל. איהם אָנגעזאָגט וועגען דבורה׳לעס ארויסרייטען און איהם אָנגעבעטען אויסצו־פּוצען „קיטי׳ן“ אין דעם נייעם זאָטעל און זעהען, ניט צו רייטען גיך.

דער יונג האָט שוין ניט געקענט אויספיהרען זיין אָבענד־אָבענדליכע ארבייט. עס האָט איהם ארומגענומען א פרייד, אזוי ווי ביי א דאָרפסקינד, ווען זיין פאָטער זאָגט איהם צו מיטנעמען אין שטאָדט אריין.

ער האָט ווינציג געטראַכט, און זיך אין זיינע קליידער שלאָפען געלעגט: טאָמער פערשפּעטיגט ער אויף מאָרגען, זאָל ער זיך ניט דאר־פען אָנטהאָן. איהם האָט זיך געוועלט זיין מאָרגען אין שטאַהל נאָך בעפאָר די פויגלען שטעהען אויף.

און אויף מאָרגען, אז די שווארצקייט פון פענסטער האָט נאָר־וואָס אָנגעהויבען בלויליך צו ווערען, איז ער שוין אראָפּ פון בעט. אריין אין קיך, זיך איינגעוואַשען אין צווייערליי וואַסערען און איז אוועק אין שטאַהל אריין.

דבורה האָט זיך אויפגעכאַפּט פון דעם פערדיונג׳ס שווערע טריט אין קיך. זי איז ארונטער פון בעט א לייכטע און מונטערע. פערוואַשען איהר

פנים אין קאַלטע וואַסער, איבערגעפּלאַכטען איהרע ווייכע האָאר און זיי פערלייגט אַרום קאָפּ. אַנגעטון איהר ברוינעם אנצוג און איז אויך אַרויס אין שטאַהל אַריין, וואו דער פערדיונג, ניט ערוואַרטענדיג זי אַזוי גיך, האָט עפּעס בייזלאַך געברומט צו די פערד.

אַז זי איז אין דער גרויסער צועפּענטער טיר פון שטאַהל אַריין, איז איהר אַקעגנען געקומען דער רעש פון דעם, וואָס אַלע פערד האָבען געשמאַק געמאַהלען דעם האָבער צווישען זייערע צייהן. דאָס, און דער שאַרפער שטאַהל ריח, האָבען אין איהר נעגאָסען אַ ים מיט מוטה.

זי איז אַריין אינווייניג און געזוכט צווישען די פערד מיט איהר פייערדיגען בליק.

דעם פערדיונג'ס „רייטעריל" איז שוין געווען אַנגעזאָטעלט און בעפּוצט מיט רימענדלעך און לעדערנע טראַלדען, וועלכע זיינען געהאַנגען פוןביידע זייטען פון זאָטעל. דאָס „רייטעריל" איז געשטאַנען און איילענ־דיג געשלונגען דעם האָבער און קאָקעטירט, צוקלאַפּענדיג מיט די פאָ־דערשטע פיס.

דאָס „רייטעריל" האָט געכאַפּט אַ זייטיגען בליק צו דבורה'ן און:

„אָט באַלד, יונגע שעהנע דבורה, גיך וועלען מיר רייטען אין ווייטען פעלד אַריין. איבער טהאַל און באַרג. וועלען מיר זיין אין טהאַל, וואו די נאַכט שוועבט נאָך אום אַ צומישטע און פערשטויסענע. נאָכדעם וועלען מיר אַרויף אַ באַרג, וועט עס ווערען ליכטיגער און ליכטיגער. עס קומט אונז אַקעגען דער מאָרגען, מיט פּאַמעליכע, גרינגע טריט. מיר וועלען קומען צו רייטען אין מיט באַרג און זיך אָפּשטעלען אַ קוק צו טון. און די זון אין אַ טוי געוואַשענעם בלויען קלייד קומט אַרויס פון טויער פון „הימעל און באַרג" און וואונדערט זיך אויף אונז, פאַרוואָס מיר זיינען אַזוי פריה געקומען. און לאַנגע ווייטע קושען שיקט זי אונז מיט איהרע גאָלדענע און דיאַמענטענע אָנגעצירטע פינגער — ליעבע דבורה!.."

און דער יונג שטעהט ביי „קיטי'ן" און פּוצט זי ביים קאָפּ. „קיטי" וויל עס ניט פערליידען.

דבורה קומט צו נעהנטער, טוט קיטי'ן אַ גלעט מיט איהר ווייכער פרישער האַנד.

— מיר וועלען באַלד אַרויסרייטען, — האָט דער יונג, אַנשטאָט גוטענ־

מאַרגען, דבורה׳ן געזאָגט. און פרום האָט ער עס געזאָגט מיט אַרונטער־געלאָזענע אויגען.

דבורה האָט זיך אַ דרעה געטון פאַר פרייד און די ברוינע קלייד האָט זיך צוטאַנצט איבער איהר יונגען בויגיגען קערפּערעל.

דעם פערדיונג איז די אַרבייט שנעל געלאָפען. אין איין אויגענבליק איז „קיטי" געווען געזאָטעלט און אַרויסגעפיהרט.

דאָס קליינע פערדעל, „קיטי", מיט די ווייסע און שוואַרצע פלעקען אויף דער דינער און גלאַנציגער פעל, האָט געהאַלטען דעם קליינעם קאָפּ אין דער הויך. פון ביידע זייטען פון „קיטי׳ס" קאָפּ זיינען געהאַנגען רויטע לעדערנע ראָזעטען, און פון מויל אַרויס האָט געגלאַנצט די נייע ווייסע צוים און די געלע איידעלגעשניטענע לייצעס זיינען געווען רייך פערוואָרפען איבער „קיטי׳ס" רונדען האַלז.

דבורה איז צוגעגאַנגען, אַ נעם געטאָן מיט איהר לינקער האַנד די לייצעס און מיט דער רעכטער האַנד זיך אָנגעכאַפּט אָן האָרען פון זאָטעל. פער־שטעקט איהר שאַרפען קליינעם פוס אין טרעטער, זיך אונטערגעהויבען און פערוואָרפען איהר קליינעם קערפּער אויף דעם זאָטעל.

דער יונג האָט זי דערביי געהאַלטען אונטער איהר לינקער האַנד און איהר געהאָלפען. נאָכדעם האָט ער זיך געשווינד אַרויפגעכאַפּט אויף זיין „רייטעריל" — דאָס פערדעל האָט זיך אַ דרעה געטאָן אין אַ ראָד, און ווי צוויי פיילען געציעלט אין איין אויגענבליק, זיינען דבורה און דער יונג אייזיס אוועק אין פעלד אַריין.

ד.

די מיידעלשע ווייטע און ברייטע לאנד איז געלעגען א רוהיגע מיט איהרע בערג און טאהלען און געאטעמט די ווארימע שטראהלען, וועלכע די יונג־אויפשפראצענדע זון האט געשפרייט איבער איהר און אין איהרע טיעפענישען.

עס איז קיין איין בוים, איבער בארג און פלאכע, נישטא.

ליגט זיך דער פויגעל אין די טיעפע גראזען און זינגט זיין מארגענ־ליעד צו די בערג און די בערג, מיט זייערע ווייסע שארפע שטיינער אויף די שפיצען, קוקען אוים ווי געטער אין פערלמוטערנע קרוינען.

אפגעזונגען פליהט דער פויגעל ארוים פון טיעפען גראז צו דעם צואקערטען שטיק פעלד, און נידערט אלע רגע ארונטער און שטעלט זיך אוועק אט אויף א הארטען, ניט צוקלאפטען שטיק ערד, און אט אויף א צומאלענעם שטויביגען ארט, קוקט זיך ארום פון אלע זייטען, געפינט א קערענדעל, פיקט דאס אויף מיט זיין שנאבעל, קוקט זיך נאכאמאל אום, און האוי־פף!

און פון יענער זייט צואקערטען פעלד שטעהען אין לאנגען קנויטשענ־דיגען שטח יונגע, מוטהיגע ברויטען, דונקעל־גרין זיינען זיי און שטרעקען זייערע שארפע שפיצעלעך צו דער הויך, ווי זיי וואלטען זיך ציהען צו כאפען א שטראהל פון דער זון.

און מיט וועגען קרומע און מיט פעלדער אנגעטויעטע שוועבען ביי־נאנד דבורה און דער פערד־יונג, אזוי נאהענט איינס ביי דאס אנדערע, אז עס זעהען זיך נאר די צוויי קעפ פון זייערע פערדלאך.

ער דערפיהלט איהר יונגען פרישען אטעם און עס פערשמעקען איהם איהרע וויכע האאר.

זי כאפט זיך אן מיט איהר רונדען דונקעלען הענטעל אין זיין מאסיווען שטארקען ארעם. פון זיין הויכער, שטארקער ברוסט געהען אויף און אפ אזוינע פלאמען, און זי אטעמט זיי איין אין זיך. ער טוט א כאפ איהרע פינגערלעך צו זיין מויל און קושט זיי.

זי לאָזט אַרויס די לייצעס פון איהר לינקער האנד און וויקעלט זיך אײַן ארום זיין האלז

זיינען די פערדלאך שטעהן געבליבען.

דבורה האָט זיך אוועקגעבויגען פון יונג און בעפעהלט:

— איך וויל גרייזאַלעך!

פלינק ווי א הירש איז דער יונג אַרונטער פון פערדעל.

אין א ווײַלע ארום געבראַכט דבורה׳ן א בונט מיט געלענקע, בלויע און פאַמס־רויטע בלימלעך

— איך וויל ווייסינקע אויך! — בייזערט זיך דבורה.

— עס איז קיין ווייסע נישטאָ, טייערע

— ווייסינקע ווייסינקע!

איז ער אוועק איבער׳ן פעלד און געזוכט און געזוכט און גאָט גע־בעטען ער זאָל איהם צושיקען ליכט אין זיינע אויגען צו געפינען ווייסע קרייטעכער.

האָט גאָט אין הימעל געהערט זיין געבעט און האָט איהם צוגעשיקט ווייסינקע.

איז דער יונג געלאָפען און געריסען א בלימעל דאָ, א בלימעל דאָרט, און האָט געבראַכט דבורה׳ן „ווייסינקע, ווייסינקע“.

האָט דבורה ביי איהם א כאַפּ געטהאָן די ווייסע קוויטלאך, א בריק געטהאָן איהר פערדעל און אוועק געלאָפען. און זיך צוריק געקעהרט און וויל ארויפרייטען אויף דעם יונג׳ס געביין.

נאָר זי טוט א שטאַרקען ציה „קייטי׳ן“ אויף צוריק און צולאַכט זיך:

— האָסט גאָר קיין מורא ניט פאַר מיין פערדעל?

— פאָהר אויף מיר ארויף, אויב ווילסט...

דבורה האָט פאַנאַנדערגענומען דעם בוקעט פון די ווילדע קרייטעכער, און זיך גענומען ווארפען די בלימעלאך איינציגווייז דעם יונג אין פנים אריין, אין די אויגען אריין. ער האָט זיך ניט געריהרט פון אָרט און ניט געפינטעלט מיט די אויגען, און געקוקט אויף דבורה׳ן. — נאָך יעדען וואָרף טוט זי פלינק א פיהר מיט איהר קליין ווייס־ברוינע פינגערעל איבער דער ברייט פון איהר מויל און ברייננט אַרויס א דינעם, גערדעהטען קול...

דער יונג שטעהט און עס רייצט איהם. זיין „רייטעריל“ כאַפּט אַלע

ווײַלע אַ קניפּ פֿון דעם נאַסען גלאַנציגען גראָז, צוקײַט עס און קוקט מיט אײן אויג צו דעם יונג.

„קיטי“ וואָלט אויך וועלען אַ קניפּ טהאָן אין טיעפען גראָז, קען זי ניט. יעדען מאָל וואָס זי פערמעסט זיך אײַנצובויגען איהר קאָפּ, טוט דבורה אַ ציה די לייצעס. „קיטי“ פערשטעהט ניט פאַרוואָס זי טאָר ניט.

דבורה זאָגט:

— אײַזיק, וועסט מיך לערנען אַרומרינגלען פערד.

— האַ, גוט. איך וועל דיך לערנען! — ענטפערט דער פערדיונג.

— די פערד זײַנען איצט צושפּרייט, עס איז הײס. מיר וועלען זיך בײדע צוטהײלען. איך וועל אַוועק אין מזרח און דו רייט אַוועק אין צפון זײַט. און זעהסט יענעם באַרג מיט דעם ברייטען פלאַכען קאָפּ?

— איך זעה, איך זעה — הע! — ציהט דבורה אויס מיט אַ פריילאַכען נגון.

— איך וועל צוזאַמען בריינגען אַ גאַנצען ים מיט פערד אַהין צו יענעם באַרג. דאָרטען וועל איך זיך מיט זיי אָפּשטעלען און וועל וואַרטען ביז דו וועסט אָנקומען מיט דײַנע פערדלאַך. און אפשר וועסטו וואַרטען אויף מיר. —

— איך אויף דיר! ? — צולאַכט זיך דבורה.

— מ'קען ניט וויסען, ווײַל קײן בעזונדער תורה איז דאָס ניט. — געפינסט פערדלאַך, טרײַב זיי אויף און בריינג זיי אַהין אויפ'ן באַרג. נור לאָז פון זיך הערען.

— הו—אַ, הו—אַ! — מאַכט דבורה אַ פּראָבע ווי זי וועט איהם לאָזען וויסען פון איהר קומען מיט די פערד.

אײַזיק כאַפּט זיך אַרויף אין זאָטעל אַריין. מען לאָזט זיך אַוועק, ער אין אײן זײַט און זי אין אַ צווייטער. מען בויגט אויס די קעפּ, מען קוקט זיך אָן. און אַוועק!

דער יונג דערפיהלט זיך ווי אַן אָדלער. זײַנע פיס ציהען זיך אָן מיט זייערע ברייטע הארטע מוסקולען. ער זיצט ניט אין זאָטעל, נאָר ער שטעהט אין די טרעטערס; זײַנע ברייטע גלייכע אַקסלען וויעגען זיך אַראָפּ און אַרויף פון איבער דעם „רייטעריל“. מיט זײַנע אויגען נעמט ער דורך די גאַנצע לײַנג און ברייט פון דעם אידענ'ס פריירי. ער איז ביי זיך פעסט, אז היינט וועט עס צוגעהן שנעל. ער וועט באַלד

אַ סך פערדלאַך געפינען און מיט זיי אַוועק אויף יענעם באַרג.

ווייסט אַט יענער באַרג וואָס עס וועט היינט אויף איהם פאַרקומען ? !

שטעהן וועט ער מיט זיינע פערדלאַך און קוקען פון באַרג אין אַלע פיער ווינקלען פון דעם ראַנדזוש, ביז עס וועט זיך אָנהויבען צו מאַהלען פון ווייט אַ שוואַרצינקער פינטעלע. עס וועט פון פינטעלע ווערען אַ רייטער. דבורה וועט עס קומען צו איהם. און פון ווייטענס זיך לאָזען צו הערען מיט איהר „הו־אַ, הו־אַ!"

ווייסט דאָס אַט יענער באַרג?

ח.

דבורה איז ארומגעפאהרען אויף דער פרערי און געוואלט געפינען א סך פערדלאך אין איין קופע און וועלכע זי זאל קענען אריינדרייטען מיט אימפעט און זיי פערנעמען צו דעם בעשטימטען בארג, וואו דער פערד־יונג ווארט שוין אויף איהר.

אלע מאל האט זיך איהר אונערפאהרען אויג אפגענארט. פון א דונקעלען שטיין, פון א דארען אדער פון א קליין בוימעלע אין א טאהל, איז ביי איהר ארויסגעקומען א פערד. זי פלעגט אהין שנעל צופאהרען, דערזעהן איהר טעות און זיך צולאכען.

צומאל האט זי אנגעטראפען א פערד אדער צוויי, און זיך ניט אפגעשטעלט — זי וויל א ים מיט פערדלאך.

זי וועט שווענען מיט א סך פערדלאך, און אין דער פרייער, ברייטער פרערי וועט אפקלינגען איהר „הו־א“, און זי וועט נאך צולאזען איהרע האאר און זיי וועלען פליהען ווי זיידענע טיכלאך אין דער לופט... זי וועט טאן ווי זי וועט וועלען.

ביים אנקעל אין הויז איז איהר גוט, אבער עפעס איז דארט איינג...

גאנצענע טעג איז זי פערנומען מיט הויז־זאכען און מיט אנדערע קלייניגקייטען.

איינמאל א וואך נעמט מען זי מיט אין שטעדטעל אריין.

אויך מיר א שטעדטיל! עס שטעהען עטליכע הייזער אין איין שורה און קענען איבער די הייזער די באהן־סטאנציאן. נאך דער סטאנציאן שטעהען דריי הויכע פיער־עקיגע שפייכלער פאר די ברויטען פון די ארומיגע פעלדער. עס איז דא איין שפייז קראם, וואו מען בעקומט פון א ציבעלע ביז איין אקער אייזען. און דארט שטעהט א הויכע דארע בלאנדינקע און תמיד שמייכעלט זי צו דיר און לאכט.

כאטש דבורה האט אליין אויך ליעב צו לאכען. — אפט קלויבט זי אוים א צייט ווען איהר מוהמע שטעהט פערטאן אין קיך און זי לויפט ארויין און לאזט ארוים א הויכען: הו—א—הו—א!

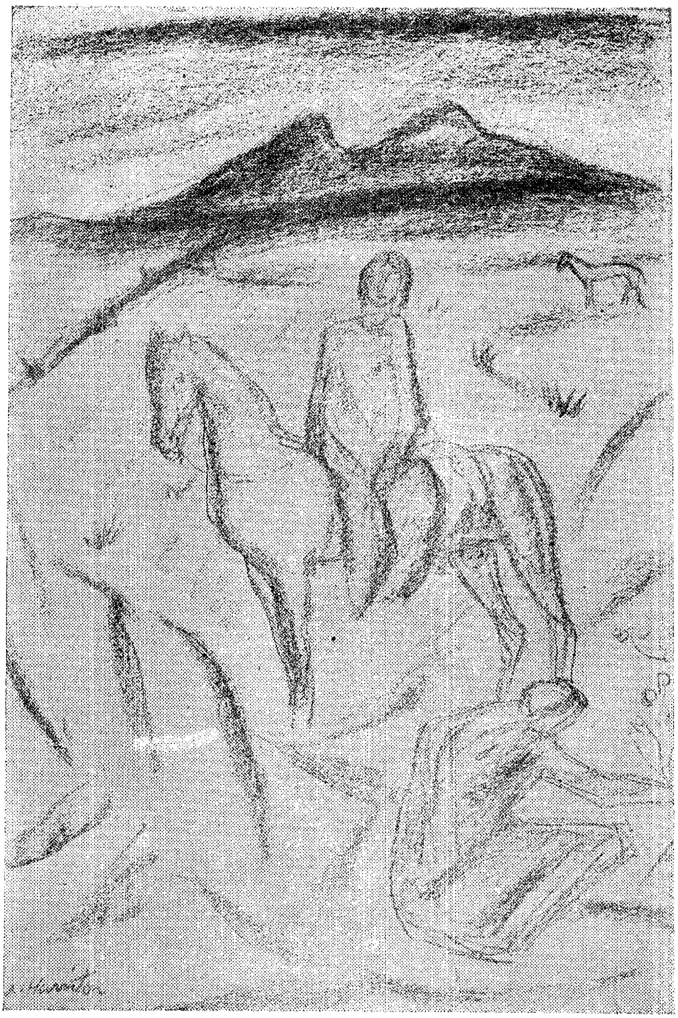

די מוהמע דערשרעקט זיך און שרייט אויס מיט א קוויטש:
„אוי, וועה איז מיר, ניט!"
און נאכדעם לאכען זיי ביידע שעה'ן נאכאנאנד.
און ערשט ווען די מענער קומען פון דער ארבייט, ווערט שטיל אין הויז.
שטיל, רוהיג און איינג.
דער פערדיונג פערצעהלט נאר פון פערד:
„האט זיך א צוויי־יאהריגער בראנקא צואווילדעוועט אין דער „קארעלל" און האט געוואלט אריבערשפּרינגען דעם הויכען פּלויט און איז געבליבען שטעקען מיט זיינע פאדערשטע פיס אין זוים פון פּלויט. האט ער, דער פערדיונג, מיט א הויכען פלאקען איהם ארויסגעהויבען פון דארט איינער אליין..." גיט דער אנקעל דערביי א קורצען ניט־פער־שטענדליכען ברום און זיי צושמייכלען זיך ביידע.
איין אנדערשמאל, דערצעהלט דער פערדיונג, ווי ער האט רייטענדיג אין פעלד דעם פריהמארגען, געפונען די אדער יענע קליאטשע מיט דעם לאנגעכיגען נארישען קאפּ מיט א קליינטשיגען רויטען לאשעקעל. דאס לאשעקעל האט געהאט א ווייסען פאסיקעל אויף זיין פנים'ל, און ווי די קליאטשע האט זיך אוועקגעשטעלט מיט איהר גרויסען לאנגען קאפּ, ווען זי האט דערזעהן דעם פערדיונג צוקומען נאהענט, איבער'ן לייטער, און געבריקעט מיט איהרע הינטערשטע פיס.
— א גוטע מוטער, אט די יעטטי, — האט דער אנקעל פיעל־בעדייטענד אנגעמערקט, — יעטטי איז א גוטע מוטער!
א גוטע מוטער — טראכט זיך דבורה — „קיטי", האסטו אויך גע־האט א גוטע מוטער?...
דבורה בעקומט פּלוצים ליעבע צו איהר „קיטי'ן", וועלכע טראגט זי איבער איהר אנקעל'ס פעלדער.
און זי טוט איהר א דוצקע מיט איהרע קליינטשיגע פיסעלעך אין די זייטען אריין. און „קיטי" צויאגט זיך שנעלער, און איהרע דינינקע פיסעלעך צייכענען אויס איבער די גראזען ווילד־געדרעהטע בילדער.
דבורה האט דערזעהען א קאפּ פון א פערד מיט אנגעשטעלטע צוויי אויערען. זי האט פערדרעהט „קיטי'ן" אין יענער ריכטונג און — אט איז עס!

זי איז צוגעריטען אין טהאל.

צווישען א ברייטען פלאכען פעלד און א הויכען משופעדיגען און לאנגען בארג, זיינען מאקע געוועזען א סך פערד. זיי האבען אנגעשטעלט זייערע קלוגע אויגען צו דבורה׳ן און זיך אלע געטאן א לאז צו איהר.

דבורה איז פערשעמט געווארען ווי א זינגערקע, ווען זי קומט ארויס צום ערשטען מאל פאר א גרויסען עולם.

„קיטי" איז געבליבען שטעהן.

אלע פערדלאך האבען זיך צוזאמענגענומען אין א קרייז און גענומען שמעקען צו „קיטי׳ן". אייניגע האבען געפרובט א שנארך טהאן צו דבורה׳ס פיס, און באלד אוועקגעכאפט די קעפ און זיך פערדרעהט אין א זייט און צוריקגעקומען און ווייטער געקוקט אויף דעם „נייעם" רייטער.

דבורה איז אזוי פערכאפט געווארען, אז זי האט פערגעסען אין דעם צוועק פון איהר קומען אהער. און זי האט אפגעלאזט די לייצעס פריי. און אנגעהויבען שמעקען איהרע קליינע ברוינע הענד דאס צו איין און דאס צו איין אנדער פערדעל. און זי האט צו זיי אנגעהויבען ריידען און מאכען חנ׳דלאך. און מיט אמאל האט זי גאר א מאך געטהאן מיט איהרע הענטלאך און אויסגעשריען:

— „באַ—אַה—אַה ! !" —

דער קרייז פערד איז זיך פון איהר האסטיג צולאפען, ווי איבערגע־שראקענע פויגעלעך, און זיי זיינען אוועק פון איהר מיט א שווערען, טומעלדיגען גאלאפ.

און „קיטי", פיהלענדיג זיך פריי אהן לייצעס, האט זיך אויך דער־שראקען און געטאן א הויכען שפרונג מיטביידע הינטערשטע פיס, ארונטערגעווארפען דבורה׳ן איבער איהר קאפ, און איז אוועק איבער דעם פעלד נאך די איבעריגע פערד, און געשלעפט הינטער זיך, אויף א קליינעם שטח, די בלאס־צושראקענע דבורה.

דבורה איז געבליבען ליגען מיט אויסגעצויגענע הענד, אין דעם טיעפען, ווייכען גראז.

„קיטי" איז אוועק. וואס מעהרער די זאטעל־טרעטערס האבען איהר געקלאפט אין די זייטען אריין, אלץ שנעלער איז זי אנטלאפען, אליין ניט וויסענדיג וואוהין. די לייצעס האבען זיך געשלעפט פאר איהרע פאדער־

שטע פיס. האָט זי איהר קאָפּ אינסטינקטיוו באַלד אין דער הויך אויפ־געהויבען.

די איבעריגע פערד האָבען געקוקט צו „קיטי'ן", און דער קלאַנג פון די זאַטעל־טרעטערס, און דאָס זאַטעל אַהן אַ רייטער האָט זיי נאָך מעהר געשראָקען און איינגאַנצען די פרערי ווילדקייט האָט זיך אין זיי אויפ־געכאַפּט, און אַ ווייסער שוים האָט זיך בעוויזען אין זייערע מיילער און אויף זייערע גלאַנציגע קערפּערס.

זיי האָבען זיך געטראָגען אין אַ פאָרמע פון אַ מחנה ווילדע גענז, ווען זיי פליהען איבער פון איין אָרט אין אַ צווייטען: — אָט זיך צוזאַמענגעצויגען אין אַ געדיכטען רינג און אָט זיך צושפּריים.

„קיטי" האָט זיך דערמאָנט אין דער מילך, וואָס איהר מוטער האָט איהר זויגען געגעבען אויף די דאָזיגע פעלדער. און אַלע וועגלאַך און שטעגלאַך זיינען נאָך ניט פערווישט געוואָרען פון דעם אידענס פּרעררי. און זי האָט געיאָכצעט מיט פרייד און איז געשפּרונגען אויף פּאָראויס און זיך צומאָל אַ דרעה געטהאָן מיט איהר פּנים קעגען די פערדלאַך און געטאָן אַ טאַנץ אַזש די זאַטעל־טרעטערס זיינען זיך צוזאַמענגעקומען אין דער לופטען.

זיינען זיי אַזוי געלאָפען, ביז זיי זיינען געקומען צום טייכעל. זיינען אַהין אריין, און אַלע מיט אַמאָל ווי איינער, געבליבען שטעהן אין אַ טיעפען אָרט. דאָס קאַלטע וואַסער האָט אָבגעקיהלט זייערע הייסע קער־פּערס און זיי האָבען זיך אָנגעקוקט איינער דעם אנדערען. און פון איינעם צום אנדערען געגאַנגען און נאָכגעשמעקט. און אַז מען איז צוגעקומען צו „קיטי'ן", האָט זי זיך טרויעריג מיט די אויגען געבעטען, און יענע האָבען געשמעקט צו דעם זאַטעל און עס געפּרובט בייסען.

באַלד אָבער האָט איינער פון די פערד מיט זיין עק אַ פּאַטש געטאָן אין וואַסער אריין. עס האָט אַ הויפען מיט דריבנענקע טראָפּענדלעך וואַסער זיך צושאָטען איבער אַלע פערד און זיי האָבען זיך ווידער דער־שראָקען, זיך אַ לאָז געטאָן פון טייכעל און אוועק מיט די פעלדער, זיי זיינען געלאָפען איבער טאָהל און באַרג און געקומען צום ברעג פון דראָטענעם פּלויט און צוריק מיט אימפעט זיך אוועקגעלאָזען איבער די פעלדער מיט לאַנג אויסגעצויגענע העלזער און אויסגעשטרעקטע עקען.

גוט האָבען זיך געפּיהלט די פּערד ביי הערר גאָלדענבבאַרגען אויפ׳ן ראַנדזש.

דורך זיין מיה פלעגען די יונגע געבוירען ווערען אין משך, פון אָנפאַנג ביז אין מיט-זומער, דעמאָלט ווען די „מאַמעס" מיט די „קינדער" קאָנען ארומלויפען אויף דער פּרעררי און געניסען פון די שעהנסטע גראָזען, און ניט וויסען פון קיין זאָרג.

און צו ווינטער אנטוויינט גאָלדענבבאַרג די דאָזיגע „קינדער" פון זייערע „מוטערס" און נעמט זיי אריין אויף איבער-ווינטער אין אַ גרויסען שטאַהל, וואו ער האָט פאַר זיי אָנגעגרייט גוטע, פרישע „טהימאָטי"-היי.. און טאָג איין טאָג אויס קומט ער צו זיי, אין רעגען און שנעע, כדי אַליין מיט זיינע הענד, איטליכען אַ טעפּעל האָבער איינצוטהיילען.

די קליינוואַרג שטעהען דאַן ביי די לאַנגע פּיטערקיגע קאַסטענס, וואָס ארום די וואַנד פון שטאַהל, און הערען זיך איין אין דער ווינטערדיגער שטומער לופט צו קומט ניט זייער שפּייזער.

און אַז גאָלדענבבאַרג צועפּענט די שווערע טירען פון שטאַהל, און אַ כוואַליע ווייסע לופט רייסט זיך אריין אין האַלב-דונקעלען שטאַהל, טוען אַלע מיט אמאָל זיך אַ לאָז צו איהם.

און איינטהיילענדיג זיי דעם טעפּעל האָבער, גלעט ער יעדען פון זיי. דעם ביים האַלז, איין אנדערען איבער׳ן פּנים׳על, און האָט זיי תמיד עפּעס נומעס און מונטערעס צו זאָגען, כאָטש איהם דאַכט זיך אַלץ, אַז די „קינדער" וואַקסען ניט.

ערשט ווען עס קומט דער פריהלינג און ער לאָזט זיי ארויס אויף דער פּרעררי צו „איינענע קעסט" (ווי ער פלעגט דאָס אַליין אָנרופען), ערשט דאַן דערזעהט ער אַז זיי זיינען אויסגעוואַקסען.

אין דעם קומענדען ווינטער לאָזט ער די קליינע, גלייך מיט די גרויסע, אויף דער נאַקעטער פּרעררי.

מיט׳ן אָנקומען פון ווינטער, נעהמט ביי די פּערד וואַקסען אַזא לאַנגע האָאר, צו בעשיצען זייערע ביינער פון קעלט. און צום זומער ביימען זיי איבער די לאַנגע האָאר אויף אַ דינעם, סאַמעט-גלאַטען פעל.

און אויך אין דעם העלפט זיי הערר גאָלדענבבאַרג. — אין די פריהלינג-טעג שפּרייט ער פאַר זיי יעדען טאָג אויס ניט געדראָשענעם האָבער

צווישען די בערגלאך אין טאהל, וואס איז פון ווינטען געשיצט, ווייל קאלט און ווינטיג זיינען די פריהלינגען אין דער ווייטער וועסט, קייען די פערד דעם ניט נעדראשענעם האבער, טרייבט דאס כח אין זייערע ביינער, און זיי ווערען גלאטער און שעהנער.
גוט איז די פערד ביי הערר גאלדענבארג.

ז.

בייט אידען, הערר גאָלדענבארג, אין הויז ווייסט מען נאָך פון גאָרניט.

עס איז געוועזען דער צאָהל־טאָג און א גאַנצען אין דער פריה און פארמיטאג זיינען אָנגעפאָהרען די גרינע גרויסע און לאנגע וועגענער, מיט די קיילעכיגע אויסגעפוצטע קליינע פערדלאך, און זיך אויסגעשטעלט ביים לאנגען, שטארקען באלקען, וועלכען דער איד האָט אויפגעבויט צוליעב דעם, אז די פארמערס זאָלען אין צאָהל־טאָג קענען צובינדען זייערע פערדלאך

איינינע זיינען שוין געוועזען אין הויז און זיך צורעכענט און בע־צאָהלט דעם אידען פאר זיינע גוטע קליינע פערדלאך, און דערביי געהאלטען אין איין לויבען זיך אליין, ווי גוט זיי קענען צוימען א יונגע בראָנקאָ, און עס איז טאקע דעם הערר גאָלדענבארג׳ס גוטע, בלוטיגע פערדלאך.

א טהייל זיינען געשטאנען אין דרויסען ביי א וואָגען אין א קרייז און געשמועסט, און ווען עמיצער א נייער איז צוגעקומען, האָט מען איהם „געשעקט הענד״, און מיט א מאָדנעם פריילינכען געפיהל און אלע מיט אמאָל האָבען תמיד אויסגעשריען צו דעם נייעם צוגעקומענעם :

— „שטעק״ הענד !...

מען איז אפגעפאָהרען און מען איז אָנגעקומען.

אלע מיט א גרינעם לאנגען וואָגען, פון פאָרענט מיט א הויכען זיטץ אויף שפרוזשינעס און א לאנגען שווארצען בייטש.

און קינדערלאך האָבען די פארמערס אָנגעבראכט, וועלכע זיינען געזעסען אין די טיעפע גרינע וועגענער און ארויסגעפיפצט מיט די שטרויענע קאפעלושלאך, מיט רויטע סטענגעס, אויף דעם הערר גאָלדענ־בארג׳ס גרויסען גוט. צומאָל האָט א פאָטער געגעבען צו זיין. קינד א „בעלייכטונג״ איבער דעם אלעמען וואָס הייסט גאָלדענבארג׳ס גוט.

האָט מען די קינדערלאך ביי די וועגען געלאָזען, און אליין איז מען

אריין דורכ'ן אפענעם טיר פון קיך אין הויז אריין, די חיטלען א ווארף געטאן אין א ווינקעל און געזאגט פריילאך און גוטמוטהיג:

— גוטערמארגען, פרוי גאלדענבארג!

פרוי גאלדענבארג, א קרעפטיגע מיטליאהריגע רונדע אידענע, מיט פערפלאמטע, צוויק־רויטע באקען, פון א מיטעלען וואוקס, מיט א הויכער ברוסט און רונדע, דיקלאכע הענד, איז געשטאנען ביי דער קיך־ארבייט. איהרע הענד זיינען ביי דער ארבייט געווען אפגעדעקט, און האבען פון אקסעל ארונטער צו די פלאמען, זיך געדונדעלט אלץ דינער און שמאלער. און איהרע גאר קליינע פינגערלאך האבען ניט הארמאנירט מיט איהר גאנצען אויסזעהן. זי האט פערמאגט מאט־שווארצע אויגען און א ים מיט האר אויף איהר שעהנעם קאפ. די האר זיינען געווען דורכגעשפרינקעלט מיט גרויליכע פעדעמלאך און פארקעמט אין א שווערען קיילעכיגען קוגעל אויף הינטען.

זי איז געשטאנען ביים ווייסען הילצערנעם קיכענטיש, געטאן איהר ארבייט, געטראכט פאר וואס זי האט דבורה'ן היינט, אין צאהל־טאג, געלאזען ארויסרייטען...

און ווען עמיץ איז אריין און געזאגט „גוט־מארגען, פרוי גאלדענבארג", האט זי לייכט א דרעה געטאן מיט איהר שטאלצען קאפ, און מיט א פארנעמליכען שמייכעל געזאגט:

„גוטען מארגען, גוטען מארגען!" — תמיד איבערחזורענדיג איהר גוטענמארגען און פלעגט נאך צומערקען:

איינעם:

— צוליעב אייך, הערר, איז היינט אזא שעהנער טאג.

איין אנדערען:

— בין היינט גרינעם ארבעם געגאנגען אנקלייבען, האט גאט געגעבען א שעהנעם טאג.

אינוויינינג, אין דער גרויסער שטוב, וואס האט אויך געדיענט פאר איין עסצימער, זיינען אלע געזעסען און גערויכערט און גערעדט.

הערר גאלדענבארג איז געוועזען פערנומען אין זיין שרייבצימער, פון וועלכען עס איז געוועזען איין אפענער טיר אין גרויסען צימער אריין. און ער איז ביים טישעל געזעסען קעגענאיבער דער צועפענטער טיר אזוי, אז ער האט געקענט ריידען מיט אלע אין דער גרויסער שטוב און עס זאל

הייסען אז ער זיצט צווישען זיי. כאָטש יעדער בעזונדער פלעגט זיך אויפהויבען שווער און אריין געהן צו איהם, ווי אין א בעזונדערן חדר'ל, און מיט איהם, ווי אויג אויף אויג, זיך צו־צאָהלען.

און אז אלע האָבען זיך צורעכענט, האָט זיי הערר גאָלדענבערג איינגעלאדען צו בלייבען אויף מיטאג. אויף פרוי גאָלדענבארג'ס אָנבייסען האָט מען זיך ניט געלאָזען קיין סך בעטען. מען האָט זיך איינגעוואשען די הענד און פנים'ער, פארקאמט די האָאר פון קאָפּ, און פרוי גאָלדענבארג האָט זיי ארומבעזעצט דעם לאנגען, פיער־עקיגען טיש, עלטער נאָך עלטער. און הערר עלקינס, א נארוועג, וואָס איז געוועזען דער ערשטער נאָהענטער שכן, האָט נעהאָט דעם חלק צו זיצען אין דער לינקער זייט פון הערר גאָלדענבארג. אין דער רעכטער האנד איז געוועזען דער פרוי גאָלדענבארג'ס אָרט, נאָך א ליידיגע. זי האָט מיט א פערפלאַמטען פנים אנגעהויבען צו טראָגען צום טיש פון אלעס וואָס זי האָט אָנגעקאָכט און אָנגעבאקען.

און אזוי ווי דער טיש איז געוועזען באזעצט ארום און ארום, האָט מען אין דבורה'ן מיט דעם פערדיונג פערגעסען.

נאָכ'ן עסען איז דער בעל הבית פון הויז דער ערשטער אויפגעשטאנען פון טיש. נאָך איהם — די אלע געסט, און אלע האָבען זיך מיט א גערודער צוזעצט ביי דער וואנט אויף ביינקלאך. גאָלדענבארג האָט אָנגעפילט זיין פּופקע און פעררויכערט, ארויסלאָזענדיג געדרעהטע וואָלקען רויך. די געסט האָבען געטאָן דאָס אייגענע, און די גרויסע שטוב האָט זיך גענומען אָנפילען מיט רויך.

פרוי גאָלדענבארג האָט פערנומען פון טיש די געשיר און פערמאַכט די טיר, טראַכטענדיג:

— שוין! די מענער האָבען זיך צורויכערט.

ביי די מענער האָט זיך שנעל פערבונדען א שמועס. מען האָט גערעדט וועגען די פרייזען פון ברויטען אמאָל און היינט. מען האָט גערעדט וועגען פעלדער און אויך פון אייניגע לאָקאלע אנגעלעגענהייטען.

— האָט איהר געזעהן מיין אלפאלפא? — פרעגט הערר גאָלדענבארג, — א טייערע גראָז איז עס... איינמאָל פערזעעט און עס וואַקסט אליין פון זיך צוואנציג יאָהר.

— וואו, דאָרטען אויף דער פלאַכע אין דרום זייט פון „קארעלל" ?

— פרעגט איינער פון די געסט.

— הא, הא, — שאָקעלט הערר גאָלדענבארג מיט זיין קאָפּ. — עס איז מיר אָנגעקומען זעהר שווער. אָבער איצט האָב איך עס. דאָס גראָז איז צוואנציג מאָל בעסער פון אַלע אַנדערע גראָזען.

— צוואנציג יאָהר וואַקסט עס פון איינמאָל פערזעען ? !

— יעס, סירר ! איך האָב עס עטליכע מאָל געפּרובט אויף אַנדערע פּלעצער און עס האָט ניט אָנגענומען. איצט אָבער האָב איך געפונען אַ גוט שטיק ערד פאַר מיין אַלפאַלפאַ.

— איז עס גוט פאַר פערד ?

— אַ פראַגע ? איך דיינק נאָר פאַר מיינע יונגע יאָהרינע פערדלאַך וועל איך געבען אַלפאַלפאַ, זיי זאָלען וואַקסען בעסער.

מען איז געזעסען און געלאָזען דיקע וואָלקען רויך און מיט הכנעה זיך איינגעהערט אין דעם אידען'ס רייד, ניט ווייל זיי זיינען איהם שולדיג געוועזען, נאָר ווייל עס איז געוועזען אַ נייע תורה פאַר זיי : „גראָז וואָס וואַקסט צוואנציג יאָהר פון איינמאָל פארזייען".

עס זיינען דאָ געוועזען קינדער פון פעלקער, וועלכע האָבען געהאַט דעם זכות צו האָבען אייגענע לענדער און ערדען. די ערד האָבען זיי ליעב פון דור דורות. און זיי הערען זיך איצט איין צו די רייד פון הערר גאָלדענבארג, וועלכער איז פון ערגעץ געקומען צולויפען, וואו ער האָט קיין ערד ניט געהאַט און אפילו ניט גע'חלום'ט צו האָבען ; זיי הערען איהם אויס און בעוואונדערען איהם.

נאָר איינער איז דאָ געווען — הערר עלקינס — דער נאָהענטסטער שכן, וואָס האָט ניט געוואָלט זיך איינהערען אין גאָלדענבארג'ס רייד.

ער האָט זיך אויפגעהויבען פון פּלאַץ, עפּעס אָפּגעמורמעלט איין ענטשולדיגונג, און איז אוועק אַהיים. ער איז אַהיים געגאַנגען צו־פוס. דאָס איז ביי איהם געווען אַ געוואָהנהייט. און געהענדיג, האָט ער פיעל געטראַכט וועגען גאָלדענבארג'ען, דעם אידען, מיט זיין אַלפאַלפאַ.

און עס איז אויפגעשוואומען ביי איהם אין הארץ אַ מאָדנער געפיהל צו זיין אידישען שכן און צו זיין איינגעפונדעוועטער היים. עלקינס האָט אויך געהאַט אַ גוטע היים. ער איז געקומען אין דער ווייטער וועסט פריהער פאַר גאָלדענבארג'ען. עס איז אָבער געוועזען ניט דאָס... נאָך

מעהרער, ער עלקינס, האָט זיינע אייגענע צוויי זיהן, און אז מען דארף נויטיג א צוואַק, מוז מען ארומזוכען אין אלע קאַמערען און מען געפינט גיט. מען ווייסט אז עס איז ערגעץ דאָ צוועקעס, אָבער מען קען זיי גיט געפינען.

— און ביי דעם אידען גאָלדענבאַרג שיינט אַלעס. און א יעדער זאַך האָט איהר פּלאַץ, — טראַכט עלקינס מיט פערדרוס.

א פּאָר יאָהר נאָך הערר עלקינ׳ס בעזעצען זיך דאָ אין דאַקאָטאַ, איז זיין גוטע, פרומע ווייב ביי איהם אוועקגעשטאָרבען, און ער איז געבליבען מיט זיינע צוויי בחורים: דער עלטערער הענריק, איז פון דעמאָלט פער־בליבען דער הויז־מענש, דער קיך־מענש; דער צווייטער, יאָהאָן — א פרייער פויגעל — ניט אין הויז און ניט אין פעלד. תמיד לויפט ער ארום אויפ׳ן פערדעל און דער טייוועל ווייסט איהם, וואו ער גיט אוועק זיינע טעג....

דער אַלטער עלקינס גיט זיך שטענדיג אָפּ מיט זיין פעלד־ארבייט, און ער ווייסט, אז אהיים קומענדיג ,וועט ער שוין געפינען פאַרטיג זיין מאָהלצייט. הענריק איז א גוט קינד.... ער קאָכט פאר איהם אָן א סך בולבעס מיט חזיר שמאַלץ, און יאָהאָן העלפט איהם בלויז ווען ניט ווען אין פעלד. צו די חזרים אין שטאַהל לאָזט דער אַלטער עלקינס יאָהאַנען ניט צו, ווייל ער בריקעט זיי אין בויך אריין. און אז אָך און וועה איז צו דער ארבייט וואָס יאָהאָן טוט שוין אמאָל אין פעלד! ס׳פערדעל מוז שטענדיג שטעהן אָנגעגרייט מיט דעם זאָטעל און ווארטען אויף איהם ביים וועג. דאָס קאַפּעלושעל טראָגט ער אויף א זייט און תמיד טוט ער זיין ארבייט אין הענטשקעס.

דער אַלטער עלקינס קאָן ניט צוקוקען אַזאַ ארבייט.

נאָך פון זיין אַלטער היימאַט איז ער געוואָהנט ארויסצובעקומען דאָס שטיקעל ברויט מיט די הויכע פערשטיינערטע הענד. און דאָ, אויף די ברייטע און ווייטע פּרעררים קען ער זיך ניט צוגעוואָהנען צו אַנדערע וועגען.

ער, עלקינס, האַסט מאַשינען... ער נעהמט וואָס מעהרער צו־פוס, אפילו נאָכ׳ן אַקער־אייזען, וואָס איז געמאַכט געוואָרען צו פאָהרען מיט איהם.

און אין פריהלינג — יאָהאָן בעשליסט זיך אויסצוהעלפען זיין

פּאַטער. ער שפּאַנט איין זייערע פיער פערציראַנער פערד אין דעם בערערעלטען אַקער, וועלכער שניידט דריי פּאַכען מיט איין גאַנג, און ער לאָזט געהן די פערד געלאַסען און גלייך מיט דער גאַנצער לייַנג פון פעלד. ער זיצט זיך אויפ׳ן זיטץ, און שטיל און רוהיג קוקט צום פאָרענט, אַז דער דישעל זאָל זיין אין אַ גלייכע ליניע מיט דעם מיטעלסטען פאַך פון דער נאָר וואָס איבערגעקעהרטער ערד. שטעלט זיך ביים זוים פון פעלד דער אַלטער עלקינס און בעקוקט זיין יאָהאַנען, וואָס זיצט זיך מיט דעם ברייט־ברימיגען ווייסען קאַפּעלוש, און אין האַרץ ביי איהם פלאַקערט אויף אַ פערדרוס צו דעם טייוועל, וואָס האָט די מאַשינען אויסגעטראַכט.

ער האַסט זיי, די מאַשינען... און הערר גאָלדענבאַרג האָט זיי ליעב... יאָהאַן האָט אויך ליעב מאַשינען. ווי ער זיצט זיך אויף דעם אַקער, דאָס דייצט ער זיך מיט מיר, דער טייוועל!

אַזוי טראַכטענדיג, איז זיך דער אַלטער עלקינס אָנגעקומען ביז צום זוים פון זיין פעלד, איבער וועלכען זיין זוהן, יאָהאַן, האָט טאַקע גראַד איצט מיט׳ן אַקער געשניטען לאַנגע שווארצע פאַסען. אָט איז אַ מעסער פון אַקער אָפּגעשפּרונגען פון דער ערד. יאָהאַן קימערט זיך ניט. ארויסגעשטויסען, און פערפאַלען... לויפט ער, דער אַלטער, אנטקעגען. זיין האַרץ זידט מיט האַס, און ער צושרייט זיך אויף יאָהאַנען:

„זיצט זיך ווי אַ קיסר אויף זיין טהראָן!...“

און ער כאַפּט ארויס פון יאָהאַנען די לייצעס. זיין זוהן שפּרינגט אַרונטער פון אַקער־זיטץ. דער אַלטער עלקינס פערגינט זיך ניט צו זיצען, נאָר ער נעמט טרייבען די פערד מיט האַסט און שפּרייזט פון הינטער דעם אַקער.

און די פערד ווייסען ניט וואָס פריהער צו טאָן: צו זאָלען זיי געהן פאָרווערטס, צו זאָלען זיי דאָ אַ דרעה טאָן אויף צוריק.

יאָהאַן בעמערקט עס און טוט אַ שמייכעל:

— דער אַלטער שטופּט דעם אַקער מיט זיין ברוסט!...

און ער רופט זיין אָנגעזאָטעלטען פערדעל צו זיך. דאָס פערדעל קומט צולויפען. ער כאַפּט זיך ארויף אין זאָטעל אריין און פליהט אוועק מיט אַ סקאָקער ליניע צום וועג, און אַ וויל פון שטויב בלייבט הינטער איהם. דער אַלטער האָט געענדיגט דעם וועג, ארונטער געגאַנגען נאָך אַמאָל

צוויי און צוריק געקומען צום ברעג, וואו דער וואָגען איז געשטאַנען. ער האָט אַ קוק געטאָן צו דער זון.

— שוין צייט!

ער הויבט אַרויס די אַקער־מעסערס פון דער ערד זעהר הויך, און פאָהרט צו ביז דעם וואָגען, וואָס שטעהט אין אַ זייט פון פעלד, נעמט אַרונטער די צוימען פון די פערד, און ביים אויפבינדען פון די לייצעס שילט ער זיין זוהן יאָהאַן, וועלכער מאַכט זיינע אייגענע קניפּען...

נאַכדעם בלייבט דער אַלטער שטעהן אַ ווײַלע, קוקט מיט זיינע פערגאַסענע גרויע אויגלעך אויף דעם דריי־פאַכיגען אַקער, וועלכער איז אויסגעגאָסען פון שטאָהל. איהם קומט אַרויף אויפ'ן געדאַנק דער אַקער ביי זיין פאָטער אין דער אַלטער היים. געמאַכט איז ער געוועזען פון האָלץ און נור אַ שטיקעלע אייזען ביים שפּיץ פון מעסער. עס איז געוועזען לייכט אַ פאָר דער בהמה אַ פאַר'ן מענשען. היינט האָבען די טייוואָלים אויסגעטראַכט אַ מאַשין, וועלכע פיער פערד שלעפּען שווערליך, און דו זיצט זיך אויפ'ן זיטץ ווי אַ קיסר...

און זיין זוהנדעל, יאָהאַן, רעדט איהם נאָך צו, אַז ער זאָל קויפען אַ גאַזאָלין מאַשין מיט צעהן אַקער־מעסערס. ניין, דאָס פועלט ער ביי איהם ניט. דאַן וועלען אַ די בהמה ניט האָבען וואָס צו טאָן... דער טייוועל וועט שוין פאַרזאָרגען אַלעס... אָבער גענוג. היינט האָט ער דעם אידען אָפּגעצאָהלט די לעצטע שולדען; מעהר וויל ער מיט איהם ניט האָבען צו טהאָן. נאַ דיר נאָך אַ נייע זאַך — אַלפאַלפאַ! ניין. גענוג מיט די טייוועלשע אויסטראַכטונגען!

ווער ווייסט, וואו מען וועט אונז נאָך אוועקשלעפּען....

צוערשט, ווען דער איד גאָלדענבאַרג איז אַרונטערגעקומען אין דער ווייטער וועסט, פלעגט ער איהם זעהר אַכטען. איהם העלפען מיט ראַטה און טהאַט. דער איד האָט איהם צוריק אָבגעדיענט. מען איז געוועזען שכנים, און ער איז אַ געזונטער אַרבייטער, דער דאָזיגער איד... אָט זיינען דאָרט זיינע פעלדער מיט ברויטען און פערזייטע גראָזען — דער איד איז אַ ווירטה!

אָבער פאָרט אַרונטער פון וועג — האָט שוין פלעה אין דער נאָז — „אַלפאַלפאַ"!...

און מאַכט די יונגע שנעקעס אונזערע פאַר טויגעניכטסען....

ז.

יאָהאַן עלקינס פלעגט אמאָל, אין אַ שבת, הערר גאָלדענבאַרג׳ס רוהע־טאָג, קומען צו־רייטען, איבערלאָזען זיין פערדעל פאַר׳ן הויז, און אָפּזיצען מיט דעם אידען לאַנג.

ער פלעגט זיך דאָרט גוט אָנלעזען אין די זשורנאַלען און צייטונגען, וועלכע דער איד פלעגט האָבען פון פערשיעדענע ערטער.

נאַכדעם אַהיים קומען און תמיד עפּעס נייעס ברענגען זיין פאָטער.

— פוילענצער, ווי דו, האָבען ניט וואָס צו טאָן און טראַכטען אויס נייעקייטען... — פלעגט דער אַלטער עלקינס אויסהערען און זיך בייזערען.

אָדער ער פלעגט אַזוי זאָגען צו יאָהאַנען:

— האָסט זיך שוין ווייטער מיט עפּעס אָנגעשמעקט ביים אידען...

און דאָס וואָרט „אידען" האָט ער געזאָגט מיט אַזאַ טאָן, אַז עס האָט געהייסען: מיין פאָטער האָט דעם אידען ניט ליעב געהאַט, און איך האָב איהם ניט ליעב, און דו דאַרפסט איהם ניט ליעב האָבען...

יאָהאַן פלעגט אָבער, טראָטץ זיין פאָטער, ניט נור לעזען די זשורנאַלען, נאָר אויך שמועסען און פערברייגען ביי הערר גאָלדענבאַרג׳ען אין הויז.

דער לעצטער האָט איהם כמעט ליעב געהאַט, דעם קלוגען יאָהאַנ׳ען מיט זיינע בלויע אויגען.

און ווען הערר גאָלדענבאַרג האָט דאָס ערשטע מאָל זיך איינגעקויפט אַ שנייד מאַשין מיט אַ בינדער־קאָמבינאַציאָן, האָט ער יאָהאַנען אַרויס־געפיהרט און איהם געוויזען די מאַשין און איהם געגעבען צו פערשטעהן ווי די וואַלצען קייקלען אַריין די שטרויעלעך, און ווי אינווייניג איז דאָ צוויי שטאָהלענע הענד וואָס כאַפּען אַרום די שטרויעלעך און מאַכען פון זיי אַ בינטעל, און ווי דאַן קומט אַרויס פון אַ פלאַץ די נאָדעל מיט׳ן שטריקעלע און פאַרבינדט עס פונקט אין דער מיט, און ווי אַזוי נאָכדעם פאַלט אַרויס אַ שטאַרקער סנאָפּ צו דער ערד.

יאָהאַן פלעגט צועפענען זיין מויל און שלינגען גאָלדענבאַרג׳ס ווער־

טער, און איהם נאָך מעהר ליעב בעקומען. און זיך פערשילטען פאַר וואָס נאָט האָט איהם ניט ארונטערגעשיקט פאַר א זוהן צו אזא מאַן ווי הערר גאָלדענבאַרג.

— מיט אייך וואָלט איך אויסגעקומען... — פלעגט יאָהאַן שמייכלען צו גאָלדענבאַרג׳ען. — וואָס ביי מיין פאָטער געהט אוועק און עם ווערט צורינען, וואָלט איין אנדערער דערפון רייך געוואָרען.

— עך, עך, ווען איך האָב, בדורערעל, א זוהן!....

און ווען דבורה איז ארונטערגעבראכט געוואָרען, פלעגט יאָהאַן קומען צורייטען אָפטער.

און צוליעב דבורה׳ן און צוליעב זיין ריטערליכקייט, פלעגט ער אָפט א העלף טאָן גאָלדענבאַרג׳ען. און פרוי גאָלדענבאַרג האָט גאָר ביי יאָהאַנען געהאַט גרויסע פריווילעגיען.

און ער האָט זיך געשעצט הימעל־הויך, אז אין זיין אנוועזענהייט פלעגט דבורה וועלען נעמען די עמער און געהן צום ברונעם נאָך וואסער. ער פלעגט דאַן זיך א כאַפּ טאָן און אריינברענגען צוויי פולע עמערס מיט וואסער, מיט א הייליגער תמומות אויף זיין פּנים.

און יאָהאַן האָט געליובט גאָט, וואָס ער האָט זיך דערלעבט א זכות אז דבורה זאָל צו איהם א וואָרט אויסריידען. זי פלעגט איהם גרויס־שטעדטיש דאַנקען פאַר׳ן גאַנג.

און זי פלעגט אמאָל דערצעהלען פון שטאָדט־זאכען, אפילו ניט דירעקט איהם אליין, נאָר אויך צו פרוי גאָלדענבאַרג, ער אָבער פלעגט דערביי הערען ווי דבורה רעדט פון שטאָדט. און דבורה האָט געהאַט א סך זאכען פון שטאָדט צו דערצעהלען, און ער פלעגט הערען און טרוימען צו זיין אמאָל אין דער דאָזיגער גרויסער שטאָדט:

אין דער גרויסער שטאָדט טרעפט אז פ י ע ר מיידלאך שפּאצירען מיט א י י ן בחור....

דערווייל איז געוועזען אין דבורה׳ס ביינער אזוי פיעל פון גרויסען שטאָדט, אז דער ריטערליכער יאָהאַן וואָלט פון איהרען א וואונק צו דער זונן און הימעל ארויפגעריטען....

ח.

צוריק מיט צוואנציג יאָהר איז הערר גאָלדענבארג א יונגער און מיט לײדיגע הענד געקומען אין דער װײטער װעסט.

זײן יונגע װײבעל, רחל, האָט ער געלאָזען אין דער גרױסער שטאָדט.

זי האָט איהם אָנגעזאָגט ער זאָל זיך „נעמען צײט", און װען ער װעט שרײבען, אז ער האָט געפונען דאָס װאָס איז גוט װעט זי אױך צוריסקומען.

געקומען איז ער אין די דאַקאָטאס און האָט זיך אױסגעקליבען א „האָמסטעד" װאָס איז בעשטאַנען פון הונדערט און זעכציג אַקער לאַנד, אױף װעלכע קײן מענש האָט נאָך ניט פון אוראַלטע יאָהרען זײן פוס געשטעלט.

ער האָט זיך אױסגעקליבען די שטיק לאַנד מחמת פיעלע טעמים: —

ערשטענס, האָט זיך עס געצױגען איבער א ברײטער פלאַכע, און צו צפון־זײט איז געשטאַנען א הויכער, ברײטער בערגעל.

צװײטענס, איז אין דער מיט פון דער לאַנד א טײכעל געפלאָסען.

און דריטענס, איז טאַקע די לאַנד א פעטע און מיט טיעפע גראָזען...

און נאָך און נאָך טעמים אָהן א שיעור, און ער האָט עס ליעב בעקומען.

און אײנער אַלײן איז ער אַרומגעגאַנגען איבער די ברײטע שטחים און געטראַכט און געמאַכט זײנע פּלענער. אַט איז בײ איהם געבליבען צו בױען די הויז בײם טײכעל, איז אָבער געקומען אײן אַנדער פּלאַן, אַז עס װאָלט בעסער געװעזען אױעקצושטעלען די הויז בײם פוס פון בערגעל. װאַסער װעט שױן זײן. און דערפאַר װעט עס װאַרימער זײן אין װינטער, פערשטעלט פון די װינטען.

און אין יענעם טאָג, װאָס מען האָט איהם די פּאַפּירען אין רעגירונגס־שטיבעל געגעבען צום אונטערשרײבען און איהם אָנגעזאָגט פון די פּאָר דערונגען: אז ערשטענס זאָל ער בױען א הויז, און צװײטענס — גראָבען א ברונען, און דריטענס: צואַקערען פינף אַקער לאַנד און זײ מיט עפּעס פאַרזײען, און פיערטענס, װאָס דאָס איז די װיכטיגסטע: ער זאָל זיך

אויף דער ערד אליין בעזעצען און עס מאכען פאר זיין אייגענע היים, — האט גאלדענבארג צו אלעם געשאקעלט מיט זיין קאפ און געשוויגען.

ער האט ניט געקענט זאגען דאס וואס עס האט זיך איהם געוואלט זאגען פון זיין טיעפען הארץ ארויס. נאר שטום האט ער די פאפירען גע'חתמ'עט.

ער האט באלד זיין רחל'ען געשריבען קורץ און פריילאך:

„טייערע רחל'ע, א גוטען שטיק לאנד גענומען... גרייט זיך אין וועג. איך נעם זיך שוין בויען....

און אזוי ווי ער האט עס נאר אוועקגעשריבען זיין ליעבער פרוי, האט ער שוין זיך דערפיהלט אויף דער נאקעטער פרערי ווי אין דער היים.

ער איז אוועק צו דעם נאהענטסטען שכן, הערר עלקינס, וועלכער האט שוין דאן געהאט צוויי פערד און א גוטע ווירטשאפט, און זיך מיט איהם בעקענט.

— וואס קען איך טאן פאר אייך? — האט יענער היימליך געפרעגט.

— איך וויל אפריהער טאן פאר אייך איין ארבייט, און דאן זאלט איהר מיר צוריק אפהעלפען, — האט גאלדענבארג געענטפערט.

עלקינס האט זיך בעליידיגט:

— ביי אונז געהט עס אנדערש... מען רעכענט זיך ניט. נור וואס איהר דארפט, וועל איך מיט פערגעניגען טאן פאר אייך, און אז איך'ל דארפען וועט איהר, גלויב איך, אויך טאן עפעס.

— איך וועל, איך וועל, — האט גאלדענבארג געמורמעלט, און ניט פערשטאנען דעם חילוק.

און צוערשט איז עלקינס מיט איהם געפאהרען אין שטעדטעל אריין און זיי האבען געבראכט א פולען וואגען מיט ברעטער, און שינדלען, און אנדערע נויטיגע מאטעריאלען.

און גאלדענבארג האט שוין געמוזט נעכטיגען און קעסט עסען ביי עלקינס'ען. פרוי עלקינס האט נאך דאן געלעבט, און זי האט צוליעב דעם נייעם שכן איין עוף גע'הרג'עט און פאר איהם געבראטען פלייש מיט בולבעס.

— זיינט איהר דאך א „דזשו" און איהר טארט ניט עסען קיין חזיר...

— האט זי פיעלבעדייטענד געזאגט.

אויף דעם דריטען טאג איז הערר עלקינס ארויסגעפאהרען מיט זיין

אקער און פערד און פאר גאָלדענבארג׳ען צואקערט א שטח לאנד. ער האט עס גענומען א פאר טעג נאכאנאנד, ביז ער האט צואקערט אן ערך פון פינף אקער ערד.

דערווייל האט דער איד גאָלדענבערג מיט זיין איינגעקויפטער האק ערגעץ אין א טיפען טהאל ווערבעס אנגעהאקט און זיי געבראכט צו טראגען אויף זייטנע אקסלען און זיי אוועקגעלעגט אין א סטויס נאהענט פון דעם פלאץ, וואו ער האט געוואלט בויען די הויז. און אז ער האט געהאט א סך קלעצלעך האט ער זיך אוועקגעשטעלט און זיי צוהאקט אין קליינע שטיקלעך שפענדלעך.

און עלקינס איז מיט איהם ווייטער אוועק אין שטעדטעל. און זיי האבען געבראכט א וואגען מיט בולבעס־זריעה. עס איז נאך ניט געוועזען שפעט צו פערזעצען קארטאפעל.

און עס האט באלד אנגעהויבען צו געהן זיין נאמען פון איין מויל צו א צווייטען.

פלעג א שכן אדורכפאהרען און זעהן די קופקע מיט די שפענער וועלכע האט זיך געוויסט פון ווייטענס און דאס צואקערטע שטיק לאנד, פלעג ער עס דערצעהלען אין שטעדטעל.

און אז מען האט די בולבעס פערזעצט, האט עס גאָלדענבערג געטהאן מיט גרויס כונה און פלייסיג די צושניטענע שטיקער זריעה געלעגט מיט דער שאלאכץ ארויף.

דאס, און דער וועג ווי ער האט עס געטהאן, איז עלקינס׳ען שטארק געפעלען געווארען, און ער האט עס דערצעהלט פאר שכנים און אין שטעדטעל.

און שפעטער, מיט א וואך נאך בעפאר די בולבעס האבען בעוויזען אנצוהויבען ארויסקומען פון דער ערד, האט איהם עלקינס געהאלפען אויפשטעלען די ערשטע פארמען פון דעם הויז.

גאָלדענבארג איז דעמאלט צוגעפאלען צו עלקינס׳ הענד און זיי געגר מען קושען און אליין ניט געוואוסט וואס צו טהאן דעם „גוי“, וועלכער האט איהם אזוי פיעל ארויסגעהאלפען.

און עס איז אוועק זיין ארבייט מיט א סדר.

מיט זונען־אויפגאנג פלעג ער אנהויבען בויען די הויז. איינער

אליין האָט ער זי געבויט. און מיט זונען־אונטערגאַנג האָט ער די אַרבייט פון הויז אַוועקגעלעגט און זיך אַ נעם געטאָן צו די בולבעס וועלכע האָבען שוין אָנגעהויבען אַרויסצוקריכען פון דער ערד אַרויס, מיט צוויי און מיט פיער בלעטלאך, און זיי גערייניגט קעגען לבנה שיין פון די יונגע קרייטיכער.

האָט מען עס דערצעהלט אין שטעדטעל און דער איד האָט בעקומען אַ נאָמען אַ גוטען און מען האָט איהם שוין געשאַצט אין גרויסע געלטען, און מיט אַ גוטע הײם.

און עט שפּעטער, ווען ער איז פאַרטיג געוואָרען מיט דעם הויז, וואָס איז בעשטאַנען פון אַ פיער־עקעכיגען צימער מיט אַ קליינער קיך און אַן אויוועו פון שטיינער, און אַז ער האָט שוין אויסגעגראָבען דעם ברונען און איהם קיילכיג אויסגעלעגט מיט שטיינער, אַז די שכנים זיינען געקומען קוקען אויפ'ן וואונדער, האָט גאָלדענבאַרג געשיקט נאָך זיין פרוי.

דעם ערשטען טאָג וואָס הערר גאָלדענבאַרג האָט זיין פרוי אין דער ווייטער וועסט אַראָבגעבראַכט, האָט ער זי אַרומגעפיהרט איבער די פּלאַכעס און בערגלאך און בערג און טהאָלען פון זייער נייער הײם.

און לאַנג זיינען זיי געשטאַנען ביים פעלד פון בולבעס. רחל, האָט זיך ניט געקענט אָפּרייסען פון דער זויבערקייט וואָס איז געוועזען צו־שפּרייט איבער די רייהען מיט די הויכע און ברייט צואוואַקסענע שטאַמען פון די דונקעל־גרינע בולבע־פּלאַנצען.

און אַז זי איז דאָרשטיג געוואָרען פון אַרומגעהן, האָט ער זי אַוועק־געפיהרט צו דעם ברונען און אַן עמער וואַסער פאַר איהר אַרויסגעצויגען. זי האָט געטרונקען און זיך אָפּגערוהט און ווייטער געטרונקען און געקוויקט זיך אין טיעפּענישען פון איהר האַרץ.

און אַז זיי זיינען נאָכדעם אַרויף אויף אַ הויכען באַרג און אַ קוק געטאָן פון דאָרטען אויף דעם אַלעם וואָס האָט געהייסען „זייערס“ און וואָס הערר גאָלדענבאַרג האָט מיט די הוילע הענד אין אַזאַ קורצער צייט אויפגעטאָן, האָט זיך רחל דערפיהלט, ווי זי וואָלט פון אַן אָרעמער שטוב אַרויסגע'גנב'עט געוואָרען און פון אַ בן־מלך אין זיין פּאַלאַץ אַריינגע־בראַכט געוואָרען.

צו אבענד־צו זיינען די שכנים פון דעם נאָהענטען ארום און ארום זיך צוזאמענגעקומען.

זי האָט דערפיהלט אז עס איז קיין אנדערע אידען צווישען זיי ניטאָ. זי איז דאָ די איינציגע אידישע טאָכטער... און א צער האָט ליכט איהר הארץ אנגעקלאפט...

זי איז נאָך דעמאָלט גאָר יונג געוועזען.

גאָלדענבארג האָט מיט איהר חתונה געהאט אין ניויאָרק, ווי זי איז געוועזען — „אין איין קליידעל“, דערפאר וואס זי איז שעהן געוועזען און כמעט אויסגעוואקסען אין אמעריקא.

און דאָך האָט זי, זייענדיג אליין א שטיק „יענקי“, זיך געפיהלט אביסעל אונהיימליך צווישען דעם געמישאכץ פון די שכנים.

יענע האָבען עס גאָר ניט בעמערקט. מען האָט איהר אין ניכען און אויף דעם ווייבערשען שטייגער דערצעהלט פון די געוועהנהייטען און פיהראכצען אין דער וויטער וועסט.

רחל האָט אלעס אויסגעהערט, און בעשיידען דאָ א שמייכעל געטאָן און ביי אן אנדער געלעגענהייט זיך געוואונדערט.

ווייט איז יענע לאנד און ברייט, גאָר אז איינער פאָהרט אין שטעדטעל אריין, פוילט ער זיך ניט אבצושטעלען ביי א שכנ׳ס הויז און אנקלאפען אין טיר און די פרוי פון הויז קומט ארויס און מען דער־צעהלט איהר, וואס עס האָט געטראָפען דאָ און דאָרט. און אזוי ווערט עס איבערדערצעהלט פון הויז צו הויז, און זעהר גיך.

דאָס אנקומען פון פרוי גאָלדענבארג האָט זיך צוטראָגען זעהר שנעל איבער דער פרערי און עס האָט נאָך מעהר פערשטארקט דעם גלויבע אין גאָלדענבארג׳ס פאָלקאָמענעם ערפאָלג.

הערר גאָלדענבארג האָט אין גיכען געקויפט צוויי פערד און א לאנגען גרינעם וואָגען, און א שנייד־מאשין און נאָך און נאָך — דאָס אלעס האָט מען איהם געבעטען צו נעמען אויף באָרג.

און האָט ער דאָך געהאט בטחון צו בעצאָהלען, האָט ער גענומען דאָס וואס ער האָט בעדאַרפט.

און דאָס ערשטע האָט ער זיין איינענע „היי“ געשניטען. די גראָז איז געוואקסען טיעף ביז דעם האלז אריין. טויזענדער יאָהרען אז די לאנד

איז געשטאנען און עס האט יאהר־איין, יאהר־אויס געוואקסען פון זיך אליין. און דער לאנגער ווינטער מיט די טיפע שנייען פלעגען עס אוועק־לעגען און עס האט געפוילט, און די ערד איז פעטער געווארען און וואס א יאהר בעסערע גראזען ארויסגעגעבען.

האט זיי הערר גאלדענבארג געשניטען און זיין פרוי איז נאכגעגאנגען פון הינטען מיט א הילצערנעם גאפעל. און פון ווייל צו ווייל, אז די מא־שין האט זיך פערשטאפט פון די טיפע גראזען, האט זי בעדארפט מיט'ן גאפעל עס אויסרייניגען.

און אז עס איז געקומען צו מאכען די סטויגען און אריינפיהרען די היי צום סטויג, האט פרוי גאלדענבארג א רויטען טיכעל ארום האלז אנגעבונדען, א ברייט־ברימיגען שטרוי־הוט אנגעטאן און איז ארויס צו העלפען איהר מאן.

זי איז געשטאנען אין וואגען און ער האט דערלאנגט פון קופקע.

דערביי האט זי בעמערקט: אז בשעת ער נעמט א גאפעל היי, דאכט זיך איהר, אז עס וואלט בעסער געווען ווען ער זאל טון ווי די פרוי טוט בשעת זי פארקעמט איהרע לאנגע האר: אפריהער זאל ער ארומנעמען מיט'ן גאפעל פון אלע זייטען די צופאלענע עקען פון די היי און זיי צוזא־מענברייגען אין דער מיט פון קופקעלע און דאן וועט ער קענען ארויפנע־מען די גאנצע קופקעלע און איין היי זאנג וועט ניט געהן פערלוירען.

גאלדענבארג'ן איז דאס שטארק געפעלען געווארען און שמייכלענדיג פון דעם ווייבערשען איינפאל, פלעג ער א נעם טאן מיט זיין גאפעל די קופקע היי און עס א הויב טון אין דער הויך איבער'ן זוים פון וואגען און מיט איטליכען הויב פלעג ביי איהם ארויס א מאדנער קלאנג פון צווישען זיינע ליפען.

און ביים סטויג פלעגען זיי זיך בייטען. זי פלעג שטעהן אין וואגען מיט'ן היי און איהם דערלאנגען צום סטויג. גאלדענבארג פלעג עס א כאפ טון פון איהר גאפעל און געשיקט אוועקלעגען איטליכען בונט היי אויף אן אנדער ארט.

דערביי האט ער בעמערקט: אז דער וואס דערלאנגט היי צום סטויג בעדארף אין זינען האבען אז זיין גאפעל זאל תמיד פאלען מיט די ציינער ארונטער, בכדי די היי זאל גרינגער אראפ.

זי האט שוין פארטיג געהאט א ווערטיל:

— וואָס צו מענער און וואָס צו ווייבער.

גאָלדענבאַרג האָט די סטוינגעז געבויט מיט דער לאַנגער זייט צו דער הויז, עס זאָל די הויז פאַרשטעלען פון די ווינטערדיגע צפון ווינטען.

צוגעדעקט האָט ער זיי מיט אַ שמאָלען, שאַרפען, משופּע'דיגען שפּיץ, דער רעגען זאָל אַרונטעררינען גיכער און די היי זאָל ניט פוילען.

עס איז געלעגען גאָט'ס ברכה אין דעם היי און אַזוי אויך אין דעם פעלד פון בולבעס.

פון יעדער רייע בולבעס האָבען זיי אויסגעגראָבען צעהן זעקלאַך.

און עס איז געקומען צו פאָהרען אַ סוחר, און אַז ער האָט דערהערט אַז גאָלדענבאַרג האָט טויזענד זעקלאַך בולבעס האָט ער אָנגעבאָטען אַ דאָלאַר פאַר אַ זעקעל אויפ'ן אָרט.

גאָלדענבאַרג האָט פערקויפט, און די געלד אין באַנק אריין, פון שטעדטעל, אוועקגעפיהרט.

דאָס שטעדטעל האָט זיך געוויעגט.

און דאָס ערשטע האָט ער בעצאָהלט אַלע זיינע חובות און האָט אָנגעהויבען צו בויען אַ שטאַהל פאַר זיינע פערד. און געקויפט אַ קוה, עס זאָל זיין די גלאָז מילך אין הויז.

און אַזוי איז דאָס אוועק יאָהר־איין, יאָהר־אויס.

און אַז גאָלדענבאַרג האָט זיך אַרומגעקוקט און האָט געזעהן אַז עס איז נאָך דאָ געננוג פרייע לאַנד אַרום און אַרום, האָט ער אויסגעקליבען אַן אנדער שטח לאַנד, וועלכעס גרענעצט זיך מיט זיינעם און פרוי גאָלדענבאַרג האָט זיך גע'חתמ'עט אויף די רעגירונג'ס פּאַפּירען, אַז זי וויל עס פאַר אַ היים פון איהר'ט וועגען.

אַלע האָבען זיך אַזוי גוהג געווען, פאַר וואָס זאָל ער זיין אַן אויסנאַהם ?

און מען האָט איהר געגעבען דעם דאָזיגען שטח לאַנד, נאָך די געזעצען פון יענעם געגענד. און זייער ערד איז פערדאָפּעלט געוואָרען.

און באַכדעם איז פון יענעם שטאַאט געקומען אַ רעגיערונגס מענש און צוזאַמענגענומען אַלע לאַנד־בעזיצער אויף איין אסיפה און זיי מודיע געווען, אַז :

„ווער עס וועט אויף זיין לאַנד איין אַקער ערד מיט בוימער פערפלאַנצען, מעג זיין פרוכט, מעג זיין פּשוט'ע וואַלד־בוימער, דעם מענשען,

וועט די רעגיערונג שיינקען נאָך אמאָל אזוי פיעל לאַנד, ווי פיעל ער בעזיצט.״ —

ווער האָט ניט געפלאַנצט קיין בוימער?

נאָלדענבארג האָט אין נאָרט־וועסט ווינקעל פון זיין לאנד־גרענעץ געפלאַנצט עטליכע רייען מיט מייפעל־בוימער, און זיין לאנד האָט זיך דערווייל נאָך אמאָל געדאָפּעלט און טאקע דערפאר איז זיין רעמענענט גרעסער געוואָרען און ער האָט שוין אליין ניט געקענט פארטיג ווערען און בעדארפט האָבען איין ארויסהעלפער.

פלעג ער בריינגען פון דער גרויסער שטאָדט ניויאָרק א יונג א שטאר־קען און א אידען, ווייל אויף א גוי׳אישען יונג קען מען זיך ניט פערלאָזען אז ער „צוטרינקט״ זיך... האָבען זיך אָבער די אידישע יונגען ניט געהאל־טען לאנג; אָפּגעוועזען א יאָהר, פארבייינקט זיך צוריק אין שטאָדט און איז אוועק.

ביז גאָט האָט פאר איהם צוגעשיקט דעם בחור אייזיק, וועלכער ארבייט מיט אַן עהרליכען פלייס, און ווי אַן אייגענער.

ט.

אויף דעם בעשטימטען הויכען בארג איז דער פערד־יונג געשטאנען און געווארט אויף דבורה׳ן. די זון איז שוין געווען איבער זיין קאָפּ, און געשיקט גלייכע שטראהלען איבער פעלד און גראָזען.

— וואָס וועט זיין — האָט דער פערד־יונג א טראכט געטאָן — אין הויז וועט מען דאָך ניט וויסען וואָס צו טראכטען וועגען אונז. און וואו איז „זי" טאקע?

ער האָט געטאָן א ציה זיין רייטערל, א קלאפּ געטאָן מיט זיינע פּיס אין די זייטען אריין און איז אוועקגעריטען צו צפון־זייט. ער איז געקומען ביז דעם דראָטענעם פּלויט און איז אוועק מיט דער לייקע פון צפון־זייט פּלויט און אויסגעקוקט זיינע אויגען, און אויסגעפייפט און געברומט, און קיינער האָט ניט געענטפערט.

— וואו זאָל „זי" זיין?

עס איז איהם פּלוצים געקומען אין דער מחשבה, אז דבורה איז א גרויסע „שטיפערקע" און זי האָט היינט מיט איהם אויך געוואָלט מאכען א שפּיעל. זי איז אוועק אהיים און איהם געלאָזען ווארטען אויף דעם בארג.

עס האָט איהם באלד אָנגעהויבען הנאה צו טאָן. ער וועט אהיים קומען, זי וועט עס דערצעהלען און מען וועט לאכען.

און ער האָט א דרעה געטאָן זיין רייטערל אויף אהיים. דער פערד האָט געוואָלט אָנהויבען צו לויפען אין גאלאָפּ, האָט דער פערד־יונג ניט געלאָזען. פּאוואָלינקע איז ער זיך געפאָהרען און געטראכט וועגען דבורה׳ן און זיך אליין.

„שוין דריי יאָהר אז ער ארבייט ביי הערר גאָלדענבארג. עס איז איהם ביז איצט געלונגען צו פערבעהאלטען זיינע אינערליכע שטרעבונגען פון די הויזיגע. אלע מאָנאט בעקומט ער זיין „געהאלט" און פיהרט עס אוועק אין באנק אריין. זיינע אויסגאבען זיינען זעהר קליינע, אפילו

טאבאק בעקומט ער אויך פון הויז. ער האָט זיך שוין דאָ אויסגעלערנט צו רויכערען. עס איז אומעטיג, אז דו שטעהסט אין פעלד איינער אליין, וויל זיך רויכערען. עס ארבייט זיך בעסער דעמאָלט.

„דריי יאָהר, און גענוג! מעהרער וועט ער דאָ ניט זיין. כאָטש ער האָט ליעב די דאָזיגע ארבייט אויף א פערד־רייטדוש... און ווען עס פלעג קומען, אז מען האָט בעדאַרפט צוימען א יונגע בראָנקאָ איז דאָס געווען א הייליגע ארבייט פאַר איהם. עס האָבען זיך אָנגעצויגען זיינע מוסקולען און זיין ברוסט האָט זיך פעסט אויפגעהויבען. און מיט א פייכטען גלאַנץ אין זיינע אויגען פלעג ער פערוואַרפען דעם „שלייף" איבער דער בראָנקאָ, וועלכער האָט זיך ניט געלאָזען צוימען.

נאָך פון קינדהייט אויף פלעג ער ליעב האָבען פערד. און פונדעסט־וועגען וועט ער זיך מיט זיי שיידען.

„עס איז דאָ אומעטיג צווישען דעם געמישעכץ פון מענש, פערד און פרעירי. אז עס קומט דער שבת, וועלכער איז אויך גאָלדענבאַרג'ס רוהע־טאָג, איז עס נאָר משוגע צו ווערען. דער טאָג איז מורא'דיג לאַנג. און דער געדאַנק „אז דו ביזט איינער אליין אין אזא ווייטער און ברייטער פרעירי, וועלכער ווייסט פון שבת", אנדערע האלטען דעם זונטאָג און נאָך אנדערע ווייסען ניט פון ביידע, דער דאָזיגער געדאַנק צוברעכט דאָס רוהיגע געמיטה און מאַכט פיהלען, אז עס וואָלט בעסער געווען היינט צו טאָן די שווערסטע ארבייטען, זיך צו פערגעסען!...

„און עס פערדריסט אויף דעם ענערגישען גאָלדענבאַרג'ען, ווי ער לאָזט זיך ניט... ער שטעהט ביי דאָס זייניגע, ווי א פעלז!..."

„און האָט ער דען ניט קיין רעכט אזוי צו האנדלען — טראַכט ער ווייטער — אָט, איך בין אהער געקומען מיט א בעשטימטען צוועק — וועט דען ווער מיין צוועק ענדערען?"

„ער האָט ליעב דבורה'ן... וועט ער זי רופען מיט זיך.

„זי וועט מיטגעהן, מיט איהם קיין פאַלעסטינא. ער איז ביי זיך זיכער, אז זי געהט מיט איהם! ער וועט איהר איינמאָל אָנזאָגען פון זיין בעגעהר, און זי וועט איהר קאָפּ מיט די ווייכע האָר צו זיין ברוסט נויגען און שווייגען....

„יאָ, ער פיהלט עס שוין פון דעם טאָג אָן, וואָס מען האָט דבורה'ן געבראַכט אין הויז אריין. זי איז און וועט זיין מיט איהם..."

„און אין דעם לאַנד פון אויסגעבירטען און ווײַנשטאָקען וועלען זיי געהן. און דאָרט וועלען זיי אַ שטיק ערד קויפען."

„און זיי וועלען דאָרט צוזאַמען אַ הויז בויען און אַ ברונען גראָבען. און אַ ווײַנגאָרטען אין גלײַכע רייען פּלאַנצען אויף איינעם פון די סקאָסען, אין די פּאַלעסטינא'ער בערג..."

„און אַ סך, אַ סך, מוז דאָרטען שוין זיין, אַזוינע ווײַנגערטנער און היימען... אויב ניט וועט ער מיט דבורה'ן זיין די ערשטע..."

„אויף די פּאַלעסטינאַ הויכע און לאַנגע בערג וועלען זיי די ערשטע בויען אַ הויז, און דבורה וועט דאָרטען צו איהם אַ קינד געבוירען..."

„און נאָכדעם וועלען קומען נאָך אַנדערע יונגע פּאָר."

„און עס וועט ווערען אַ נייע ליכטיגע בערגיגע וועלט... מיט ווײַנגערטנער און אויסגעבירטען, און שאָף און רינדער."

און איבער די טהאָלען פון דעם נייעם לאַנד וועט רינען מילך און האָניג, אויל און וויין..."

„און אונזערע קינדער וועלען אַרומגעהן דורך די נעכט און זינגען נייע ליעדער, פון וועלכע עס וועט שמעקען מילך, האָניג, אויל און וויין..."

„און איבער די בערג וועט זייער געזאַנג ציטערען... און אין די טהאָלען וועט עס נידערען און צוריק איבער דעם גאַנצען נייעם לאַנד ווידער אויפקומען."

„און מיר, זייערע עלטערען, וועלען דאַן רוהען פון טאָג ארבייט, אין אונזערע היימען."

„און מיר וועלען אײַנגעשלעפערט ווערען מיט אַ זיכערען האַרטען שלאָף און אונזערע נשמות וועלען שוועבען אין דעם נייעם הימעל אַריין." ————————————

דאָס „רייטעריל" האָט אויך דערפיהלט עפּעס אַ לייכטקייט אין זיינע ביינער און עס האָט גענומען שוועבען און וויעגען זיך. באַלד זיינען זיי שוין ביים הויז.

און צוקומענדיג נעהנטער צום הויז האָט דער פערד־יונג אויף פריהער אַ דרעה געטאָן זיין רייטעריל צום שטאַהל. ער איז צוגעריטען און אַריינגעקוקט דורך דער אָפענער ברייטער טיר.

„קיטי" איז ניט געווען אין שטאַהל. עס האָט איהם אַ שלאָג געטאָן

אין הארץ און אלע זיינע בלוטען זיינען איהם אנטלאפען פאר שרעק.

„ איז דבורה נאך ניט אהיים געקומען ? !...“

און ער איז צונעריטען צום הויז, זיין קאפ נידעריג אראפגעבויגען.

אין הויז איז קיינער ניט געוועזען.

9.

עס איז געוועזן אז הערר גאָלדענבארג האָט אין יענעם צאָהל־טאָג צוזאַמענגענומען די גאַנצע געלד און איז אוועק אין שטעדטעל עס אין באַנק אריינצולעגען.

זיין פרוי רחל האָט איהם מיטגעגעבען א צעטעלע אהיים ברענגען זאַכען פון שטעדטעל און האָט בעמערקט:

— זעה נאָר, ווען דבורה׳לע איז איצט אין דער היים, וואָלט איך אויך אביסעל געפאָהרען אין שטעדטעל.

— וועסט שוין פאָהרען קומענדע וואָך, רחל — האָט גאָלדענבארג געענטפערט — הער, אז זיי וועלען אהיים קומען, זאָג אייזיק׳ן ער זאָל צוגרייטען דעם שנייד־מאַשין, מאָרגען שניידט ער ווייץ. —

נאָכדעם ווי גאָלדענבארג איז אוועקגעפאָהרען האָט זיך די פרוי זיינע, ווי זי פלעגט עס אָנרופען אין איהר אייגענעם לשון: דערפיהלט, ווי מען וואָלט איהר הארץ פלוצים אָבגעריסען.

— וואו זאָלען זיי, דבורה מיט׳ן יונג, זיין אזוי שפּעט?

זי איז ארוים מיט די „פעלד־גלעזער" און גענומען קוקען אין אלע וויימע ווייטען, און האָט קיינעם ניט בעמערקט.

„מוזען זיין ערגעץ ביי די ווילדע בול־וויינשעל אין דער טיעפער „קעשענע" וואָס פון יענער זייט הויכען בארג, — רייטענדיג אויף די פערד, קען מען די וויינשעל קלייבען. ער, דער פערד־יונג, מוז זיי רייסען פון די בוימלעך, זיך צושטעכען זיינע הענד אין די לאַנגע הארטע נאָדלען, וואָס בעשיצען יעדען וויינשעל. ער רייסט די וויינשעל און דבורה נאַשט פרעהליך...."

פרוי גאָלדענבארג האָט אוועקגענומען די פעלד־גלעזער פון די אויגען און זיך געלאָזט געהן צום ווייץ־פעלד. מאָרגען דארף מען די ווייץ שניידען, וועט זי זעהן דאָס פעלד איידער עס איז געשניטען. די פעלד־

נלעזער זיינען אויף א שווארצען רימען געהאנגען פון איהר האלז אראפ און מיטביידע הענד פערשטעקט אין די זייטען האט זי ארייגעשפרייזט אין דעם ים פון גרוי־געלען טיעפען ווייץ...

זי האט געטראכט:

„א ווייץ אין דער ערד און עס קומט ארויס א זאנג מיט פינף און פערציג קערנדלעך... די האנד פון גאט איז אין דעם. ביי איין אנדערען איז דאס ניט אזוי.

„אלע אקערען און זייען צוגלייך מיט אונז.

„קומט דער ליעבער זומער, איז ביי אונז די גאנצע פעלד געדיכט און גרין, און ביי זיי איז עס ווי מיט פלעקען גרינע דא און דארט.

„ווערען זיי אין כעס אויף גאט און צואקערען די פעלדער נאך א מאל און מען זייעט איין אנדער ברויט.

„קומט ארויס דער האבער, אדער דער קארען און די גאנצע פעלד איז דורכגעמישט מיט ווילדע געל־רויטע קווייטען, און מיט ווילדע ווייסע מערענ־בלומען. איז דאך דאס א ניט־גוטער פאר דעם ברויט.

„ווערען זיי אין כעס, מען כאפט די שנייד־מאשין און מען האקט די גאנצע ברויט מיט די ווילדע קווייטען און בלומען גרינערהייט.

„עס וועט זיין גוטער היי — טראכטען זיי.

„שיקט גאט א רעגען און עס גיסט א טאג און צוויי נאכאנאנד.

„נאכדעם קומען זיי ארויס אין פעלד און בעטראכטען די היי:

„שווארץ ווי שטויב, קיין בהמה וועט עס ניט א שמעק טהן.

„און מען ווערט פול מיט צארען און מען שפאנט פערד אין אקער. מען אקערט נאך אמאל און מען רעדט זיך אויס די הארץ:

„עס וועט זיין גוט פאר דער ערד, זי וועט פעטער און וויינער ווערען...

„און איבעראיאהר, אוי וועה און א קלאג... א ווייץ אין דער ערד בריינגט פינף און פערציג קערענדלעך און א ווילדער רעטעך אין דער ערד בריינגט מיליאנען קיילעכיגע הארטע און ברוינע זאמען אין איין שטאם...

„ווערט זייער פעלד פערפלייצט יאהר־איין, יאהר־אויס מיט ווילדע קרייטעכער און די ברויטען קענען זיי ניט קעגענשטעהן. און מען בלייבט ממש אהן ברויט...

„און ווער איז שולדיג? האט דען גאט ניט געקענט אראפשיקען צו זיי א גוטען געדאנק?..."

פרוי גאָלדענבאַרג דערמאָנט זיך אָן דעם ערשטען פעלד וואָס גאָל־דענבאַרג האָט אין ווינטער־ווייץ פערזייעט:

אז עס איז געקומען צו פריהלינג איז די ברויט געוועזן געדיכט, שעהן און גרין. האָבען זיך מענשען געוואונדערט.

האָט ער געזאָגט:

— איך וויים ווי צו זייען ווינטער־ווייץ.

און אז גאָלדענבאַרג האָט א פעלד מיט זומער־ווייץ פערזייעט, א צווייטען מיט האָבער און א דריטען מיט פלאַקס, און אז עס האָט אָנגע־הויבען ארויסצוקומען פון דער ערד, פלעגען מענשען קומען קוקען אויף נאָט׳ס וואונדער.

פיערעקעכיגע פעלדער און גלייכע שורה׳לאך, ווי מיט א ווירע אויסגעמאָסטען, און די שפּראָצונגען איינע נאָך די אנדערע, ווי מיט דער געניטער האנד אָנגעזעצט.

האָט ער געזאָגט:

— איך וויים ווי מיט דער מאַשין ארומצוגעהן.

און אז עס האָט זיך אין די ברויטען דאָ און דאָרט א ווילדער קרייט בעוויזען, פלעגט זיך זיין פּנים פערוואָלקענען מיט אַן ערנסט. און ער פלעג ארויסגעהן אין פעלד אריין, זי אויך מיטרופען, און מיט די בלויזע הענד האָט מען די קרייטען פון דער ערד, יונגערהייט, ארויסגעפליקט.

זיי זאָלען ניט דערלעבען, די ווילדע קרייעכער, צו בלומענצייט...

האָט מען געלאַכט:

— דער איד טרעט אויף זיינע ברויטען.

גאָלדענבאַרג האָט זיינס גע׳עקשנ׳ט:

— איך וועל פערטרעטען הונדערט ברויט־זאַנגען, אָבער מיליאָנען קרייטעכער און דערנער וועל איך אומברייננען...

מיט איבערגעבראָכענע רוקענס פון פיעל בויגען זיך, און מיט אָנגע־שוואָלענע הענד פון נעכטען, האָט מען היינט ווייטער דערנער און קרייטען געריסען. מיט די וואָרצלען האָט מען זיי בעדאָרפט רייסען. נאָכ־דעם פאַר׳ן הויז אין הויפענס זיי פערברענט.

א ווייץ אין דער ערד, ברייננט אויף פינף און פערציג קערענדלעך, א גאָט אין הימעל, און די פינף און פערציג קערענדלעך בריינגען אויף

קומענדיקן יאָהר נאָך אַמאָל צו פינף און פערציג קערענדלאַך און עס איז שוין דאָ אַ ברויט צו דערהאַלטען אַ נשמה...

און וואָס ברייגגט דער דאָרען, און וואָס נוצט די קוויט?

דער דאָרען וואַקסט אַרויס פון מיין קערענדעל אין אַ הויכען שטאַם מיט אַ קיילעכדיגען און ברייט בעצווייגטען קאָפּ. מיט הונדערטער שויטען. און אין יעדען שויט הונדערטער קערענדלעך. און אַז עס קומט זיין צייט אין אָסיען און דער צפון־ווינד ברעכט דעם קאָפּ פון דאָרען אָפּ און נעמט איהם קייקלען איבער דער פּרעירי, און די שויטען צועפּענען זיך און די קערענדלאַך ווערען צוזייעט און צושפּרייט.

און וואָס האָט מען דערפון?

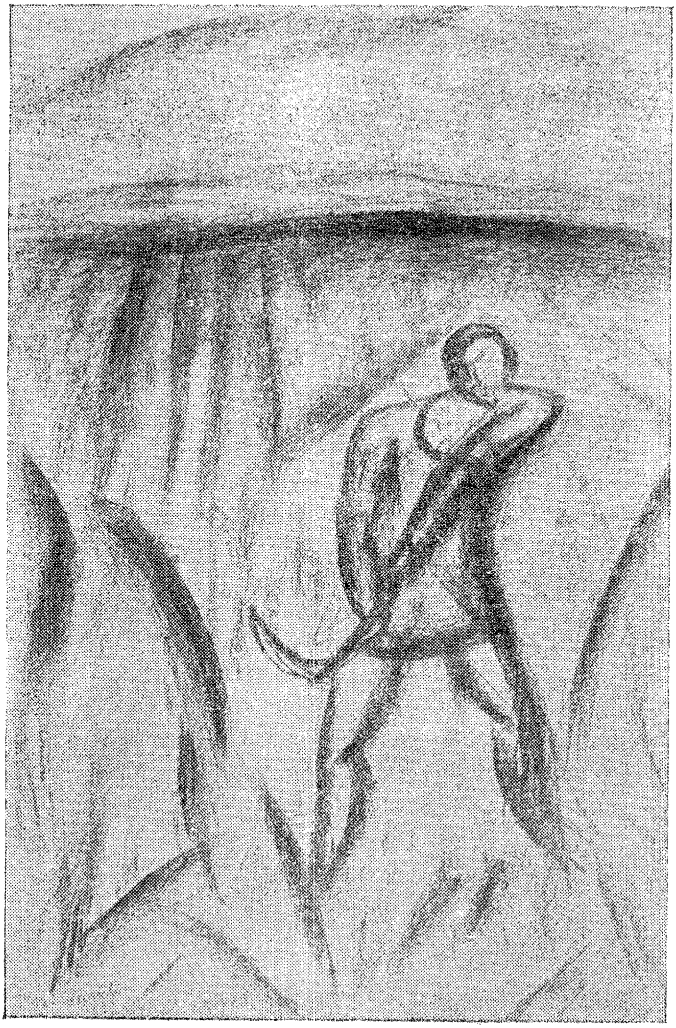

י"א.

רחל גאָלדענבערג האָט זיך לאַנג געשפּיגעלט אין דעם ווייץ־פעלד, וואָס מען דאַרף מאָרגען שניידען, און נאָכדעם זיך געלאָזט צוריק אהיים. געהענדיג אין מיטען וועג האָט זי אַ פּאָר מאָל אָנגעשטעלט די פעלד־גלעזער צו איהרע אויגען. אָט האָט זי דערזעהן אַ רייטער פון וויטענס, אָבער עס בעדאַרף דאָך זיין צוויי רייטער, אז דאָס זאָל זיין דבורה מיט'ן יונג....

רחל איז אריין אין הויז, זיך פאַמעלעך גענומען מאַכען פייער אין אויוועז אויף צו קאָכען דעם אבענד מאָהלצייט. אין דער אייגענער צייט געטראַכט, וואָס איז דאָס פאַר אַ גאַנג, אַוועק פון הויז מיט אַ יונג אויף אזוי לאַנג. וואָס טוען זיי דאָרט ביז איצט?... באַלד אָבער האָט זי מיט פערדראָס זיך ווי צוריקגעכאַפּט —דבורה איז אַ מיידעל... אַ פרעמד מיידעל.... און ניט איהר אייגען קינד... און אין איינעם מיט דעם האָט זי שוין אויך גענומען טראַכטען פון דעם, אז זי, רחל אליין, איז נאָך מיידעלש... זי ווייס ניט דעם אמת'ן טעם פון אַ מוטער.

און נאָך אַ זאַך איז געוועזען ביי רחל'ען אויפ'ן געדאַנק: תמיד ווען זי בלייבט אליין אין הויז, אויף דער דאָזיגער פרעירי טראַכט זי וועגען דעם.... און ווען זי טראַכט פון דעם ווערט איהר פּנים בערויטעלט און באַלד געהט אַוועק דאָס רויטע און אַ צאַרט בלאַסקייט קומט אָן.

זי האָט דאָך נאָך ניט געפיהלט דאָס וואָס אַ מוטער פיהלט...

ער וואַרפט די שולד אויף איהר... און זי... —

„זעה נאַר! אַ קאָפּ פון אַ פערד אין פענסטער!" — האָט רחל ווי צו זיך אַליין אויסגעשריען, און אַ וואָרף געטאָן אַלעס אין קיך און איז ארויס אין דרויסען.

און עס איז געוועזען, ווי מען עפענט אַ טיר פון אַ וואַרעמער הויז אין אַ פראָסטיגען טאָג און מען קומט ארויס אויף דרויסען און עס כאַפּט ארום דער פראָסט, אזוי האָט עס רחל'ען ארומגעכאַפּט און עס איז איהר

געוואָרען קאַלט אין יעדען אבר, ווען זי האָט דערזעהן אונערוואַרטעט יאָהאַנ'ען זייער שכן עלקינס'עס זוהן אויף זיין פערד און דבורה'ן האָט ער געהאַלטען אין זיינע אָרעמס.

פרוי גאָלדענבאַרג'ס פאַנטאַזיע האָט זיך געהיצט און אין איין צעהנ־טעל פון א רגע האָט זי איבערגעטראַכט טויזענדער געדאַנקען.

יאָהאַן האָט בעמערקט רחל'ס צושראָקענעם פּנים און האָט געטאָן א לייכטען בויג מיט זיין קאָפּ, און מיט א שמייכעל זי בערוהיגט:

— עס איז גאָרניט, זעהר לייכט...

— וואָס איז געשעהן ? — האָט ערשט יעצט רחל זיך דערמאָנט צו פרעגען — וואָס איז פאָרגעקומען ? !

— מוהמע — האָט דבורה זיך געפּרובט א הויב טאָן, און ווי זי וואָלט װעלען ארונטערשפּרינגען פון יאָהאַנ'ס פעסטע אָרעמס, — מוהמע, נעמט מיך ארונטער. אין הויז וועל איך דערצעהלען...

פרוי גאָלדענבאַרג האָט צו איהר ברייט אויסגעשטרעקט איהרע האַלב־אָבגעדעקטע, רונדע הענד. זי א נעם געטאָן. דבורה האָט זיך ארומגעקלאַ־מערט ארום איהר מוהמעס נאַקען און האָט א לייכטען קרעכץ געטאָן.

פלינק ווי א פויגעל איז יאָהאַן ארונטער פון זיין זאָטעל, האָט א נעם געטאָן דבורה'ן, און מיט א זעהר בעזאָרגטען אויסדרוק אויף זיין פּנים, געהאָלפען אריינטראָגען דבורה'ן אין הויז אריין.

מען האָט דבורה'ן אריינגעלעגט אין בעט. רחל האָט זיך גענומען פאָרען ארום פוס. דאָס ערשטע האָט זי ארונטערגעצויגען דעם שוך זעהר פּאַמעלעך און דבורה האָט זיך דערביי געצאַפּעלט פון וועהטאָג.

יאָהאַן האָט דערוויילע, אביסעל פיהלענדיג זיך ווי איבעריג, דער־צעהלט ווי אזוי ער האָט געריטען אין פעלד, א קוה איז ביי זיי אין ערגעץ פערפאַלען געגאַנגען, איז ער זי געפאָהרען זוכען און פּלוצים האָט ער, הערר גאָלדענבאַרג'ס נעפּאַט געפונען.

דער פוס ביי דבורה'ן איז געוועזען בלייך...

רחל האָט איהם גענומען ארומטאַפּען פון אַלע זייטען און ווען זי האָט אָנגעריהרט דעם קנעכעל האָט דבורה א שטאַרקען קוויטש געטאָן. פרוי גאָלדענבאַרג האָט זיך אויף א רגע ווי דערשראָקען און איז באַלד אוועק אין קיך און שנעל צוריקגעקומען מיט א שיסעל קאַלטע וואַסער און מיט א האַנדטוך, און אָנגעהויבען צולעגען קאָמפּרעסען אָפּ און אויף.

— דבורה לעבען, טו א הויב דיין פוס, — האט זיך רחל גענומען בעטען.

דבורה האט א הויב געטאן דעם פוס און מיט א שארפען קלעם ביים הארצען האט זי איהם א דרעה געטאן אראפ און ארויף. די פרוי גאלדענ־בארג האט זיך צוגעבויגען מיט איין אויער צו דער בלייכער הויט פון פוס און זיך איינגעהערט. זי האט גאר ניט געהערט און האט מיט שמחה אויסגערופען:

— דאנקען גאט, ניט צובראכען, מוז זיין נאר לייכט אויסגעלינקט. זאג, — האט זי זיך צוגעבויגען צו דבורה'ס פנים, — פיהלסטו ערגעץ אן אנדער וועהטאג? שעהם זיך ניט. דיין פעטער איז אויך שוין עטליכע מאל ארונטערגעפאלען פון זאטעל און עס האט איהם ניט געשאדט. — און זי האט צוגעגעבען, קוקענדיג צו יאהאנ'ען — דער, וועמען ס'פערד ווארפט ניט ארונטער, איז גאר קיין אמת'ער רייטער ניט...

יאהאן האט א שמייכעל געטאן און זיין גאנצע געזיכט איז פער־פלאמט געווארען מיט א רויטליכער שעמעוודיגקייט. און בכדי צו פער־שטעלען זיין פערלעגענהייט האט ער זיך אנגעבאטען אוועקצורייטען נאך דעם דאקטאר.

— איך דאנק — האט מאדאם גאלדענבארג געזאגט, — דער פערד־יונג וועט פאהרען נאך איהם.

— ער איז דען אין דער היים? — האט זיך דבורה פערוואונדערט.

— וואס, ער איז ניט געקומען מיט אייך צוזאמען?! וואס איז געשעהן?!... — פרעגט די פרוי גאלדענבארג.

דבורה האט קרעכצענדיג דערצעהלט:

— מא, ווייסט דאך, איך האב געריטען מיט איהם און נאכדעם בין איך אוועק בעזונדער און ער בעזונדער... דאס פערד האט מיך אראפגע־ווארפען. און ווען ניט הערר יאהאן, ווער ווייסט וואס עס וואלט געוועזען...

פרוי גאלדענבארג האט פערבראכען מיט די הענד און גענומען ברו־מען: „דער יונג", „אזא יונג"... — און גענומען דורכדרינגליך קוקען דא אויף יאהאנ'ען, דא אויף דבורה'ן...

יאהאן האט געפלאמט פון פערלעגענהייט און פון נאך א טיעפערען געדאנקען, וואס האט יעצט זיך אריינגעכאפט צו איהם אין הארצען.

ער האט נאכאמאל פארגעשלאגען אוועקצורייטען נאך דעם דאקטאר.

פרוי גאָלדענבאַרג האָט איינגעשטימט, נור מיט דעם בעדינג, אַז זי וועט עס רעכענען פאַר דער גרעסטער טובה... און אַז הערר גאָלדענבאַרג וועט איהם דערפאַר אָפּדיענען...

יאָהאַן איז אַרויס פון הויז, האָט זיך אַרויפגעכאַפּט אויפ'ן פערד.

דאָס פערד האָט זיך אָנגענומען מיט זיין נערוועזיטעט און האָט זיך גענומען טראָגען ווי אַ ווייכער, און אַזוי ווי אַ ווייכער האָבען זיך אויך גענומען טראָגען יאָהאַנ'ס געדאַנקען. — איהם האָט דבורה דערצעהלט נאָר עפּעס אַנדערש... זי איז אַליין אַרויסגעפאָהרען אויף אַ שפּאַציער און אַרונטערגעפאַלען פון פערד... ווען זי וואָלט איהם דערצעהלט דעם אמת... זי האָט איהם ליגען געזאָגט... און איהר קערפּער האָט איהם אַזוי גערייצט דעם גאַנצען וועג... ווען ער זאָל געוועזען וויסען אַז דער פערד־יונג האָט זי מיטגענומען אויף דער פרעירי און דורך איהם איז זי פאַראונגליקט געוואָרען. — דאָרטען וואו מען גלויבט עפּעס, קען שוין געמאָלט זיין נאָך עפּעס... איהר קערפּער האָט איהם אַזוי גערייצט אַ גאַנצען וועג... און רייצט נאָך איצט און רייצט...

י"ב.

די נאַכט איז געווען אַ שטאָק בלינדע.

מען האָט ניט געזעהן קיין בערג און קיין טהאָלען, קיין פלויט און קיין וועג, נור אַ געדיכטע שוואַרצקייט איז געלעגען ווי אָנגעפרעסט אויף דער ברייטער און ווייטער ערד.

דער פערד־יונג האָט אָבגעלאָזען דעם פערד זיינעם, ווייל ער האָט געוואוסט, דאָס וואָס אַלע ווייסען, אַז אַ פערד האָט ליכטיגערע אויגען פון אַ מענשען און ער וועט טרעפען אַהיים.

פון דעסטוועגען האָט ער מיט אַ פינסטערען געמיטה, וואָס האָט שוואַרץ געפרעסט זיין האַרץ, און מיט אַ צוהיצטען מוח, ניט אָבגעלאָזען זיינע חושים פון דעם וועג, וואָס האָט זיך אונטער דער געדיכטער פינס־טערניש געשפרייט.

ער האָט געוואוסט ווען דער פערד געהט באַרג אַראָפּ אָדער באַרג אַרויף, אַ טייכעל איז ער דורכגעגאַנגען און אָט איז שוין די לעצטע היל־צערנע בריקעל צו דער היים. ער האָט ניט געזעהן די בריקעל, נור געהערט ווי דער פערד קלאַפּט מיט זיינע פיס אויף ברעטער.

און מחמת ער האָט זיך דערפיהלט נאָהענט פון דער חיים און האָט געוואוסט אַז עס וועלען איהם בעגעגענען פיער אויגען, און אַז ער האָט גאָרניט וואָס צו דערצעהלען... איז איהם געוואָרען שווער.

קען ער דען אַריינקומען און זאָגען, אַז דבורה איז טויט?

קען ער דען אַריינקומען אין הויז און זאָגען אַז זי לעבט?

קען ער דען אַריינקומען אין הויז און זאָגען צוויי ווערטער, מיט וועלכע ער זאָל אויסדריקען זיין שמערץ?

קען ער דען אַריינקומען אין הויז און שווייגען?

וואו איז איצט דבורה?.. די ליעבע דבורה!..

ער איז שוין באַלד משוגע פון צו טראַכטען, און עס איז קיין האָפ־נונג ניטאָ....

ער מוז דאָך אהיים קומען. עס איז ניט געווען קיין פּלאַן צו בלײַ־בען אויף דער פרעירי איבער נאַכט, ווי ער האָט פון אָנפאַנג בעשלאָסען.

ניין, ער מוז אהיים קומען און דאַן אוועק צוריק אויף די פעלדער און ארומגעהן און זיך אײַנהערען אין דער פינסטערער נאַכט אריין, אפשר וועט ער איהר קול פון ערגעץ א טהאָל אָדער א בארג אויפכאַפּען.

נאָר ווי אזוי קומט מען אהיים? ער מוז זיך נור מיט א שטיין זיין קאָפּ צושטויסען פאר דער טיר פון די גאָלדענבבארגס און זאָל זיי גאָר ניט דארפען דערצעהלען.

מיט אמאָל האָט געטאָן א שיין עפּעס א ליכט פון ערגעץ ווייט. עס האָט איהם געטאָן א קלאַפּ אין הארצען.

אָט איז די היים!....

און די ליכט קומט אַלץ נעהנטער. אָט איז עס שוין גאָר נאָהענט.

די גאָלדענבבארגס, פרוי און מאַן, מוזען דאָרט שטעהן ביי דער טיר. זיי הערען מן הסתם דאָס טאָפּקען פון פערד און זיי שטעהען שוין אָנגע־גרייט איהם צו בעפאַלען מיט וועה־געשרייען...

נור וואָס איז דאָס? !... די ליכט האָט זיך פערדרעהט אין א זייט.

מן הסתם איז די הויז אָן דאָרט, אין יענער זייט. ער נעמט שוין אָן די לייצעס אין זיינע ציטריגע הענד און פערקירעוועט אין יענער זייט, צום ליכט.

אָט איז ער שוין דאָ. א פּחד פאַלט איהם אָן:

עפּעס בילט דער הונד ניט!...

אפשר איז הערר גאָלדענבבארג ארוים אויף דער פּרעירי מיט דעם הונד, זיי אויפצוזוכען.

און אזוי טראַכטענדיג, טוט ער א קוק אז די ליכט איז גאָר פון הינטען. ער איז זי שוין אריבערגעפאָהרען.

ווערט ער שוין אין כעס אויף זיין פערד, וואָס רייסט זיך אויף פאָר־ווערטס, און ער טהוט א רים מיט די לייצעס, די צוים טהוט אזש א קלונג אין פערד׳ס מויל, און נעמט זיך יאָגען נאָך דעם ליכט אויף צוריק.

יאָגט ער זיך און יאָגט זיך, און דאָס ליכט ענטלויפט אַלץ פון איהם. וויל ער זיך ניט גלויבען אז די ליכט ענטלויפט און ער נעמט זיך נאָך שטארקער יאָגען נאָכ׳ן פייער. און ערשט ווען ער האָט דערהערט אז זיין פערדעל פּלוכקעט זיך אין וואסער, איז איהם געקומען אויפ׳ן געדאנק די

מיאזמא, וואס ציגדט זיך דא אפט אן אין די פינסטערע נעכט און אויף וועלכע די שכנים גלויבען, אז דאס פאהרט אזוי ארום איבער דער פרעירי א שד מיט א לאנטערנע אין האנד...

דאן איז ערשט א פחד אויף דעם פערדיונג אנגעפאלען, ווייל ער איז אראפ פון וועג און ניט געוואוסט וואו ער געפינט זיך אין דער דאזיגער בלינדער פינסטערניש — האט ער נאך אמאל אבגעלאזען דאס פערדעל און דאס פערדעל האט געריטען איבער טהאל און איבער בארג, ביז עס האט דער פערד־יונג דאס בילען פון גאלדענבארג'ס הונד דערהערט.

עפעס איז געווזען אהן א גרענעץ היימליכעס און טרייעס אין דעם דאזיגען לאנגלעך טרויעריגען בילען, און א ווארעמקייט האט פון דעם גענומען שטראמען אין זיין הארץ אריין.

ער איז צוגעקומען צום הויז, איז אראפ פון פערדעל, האט איהם אריינגעלאזען מיט'ן זאטעל אין שטאהל אריין, און אליין איז ער אריינ־געפאלען אין הויז ניט טויט ניט לעבעדיג.

די מענשען פון הויז האבען זיך אלע מיט פרייד א הויב געטאן פון זייערע פלעצער, זיינען איהם אקעגען געלאפען.

דבורה איז אויך ארונטער פון בעט, ניט בעמערקט פון די הויזיגע.

זי איז ארונטער — ווייל אלעס איז געקומען צוריק מיט דעם פערד־יונג'ס אומקעהרען....

פון שטארקען אונבעוואוסטען שפרונג, איז דער קנעכעל פון איהר לינקען פוס געקומען אין זיין ארם...

— וואו ביזטו געוועזען ? !

— וואו ביזטו געוועזען ? !

און מיט גרויס מיה האט מען דבורה'ן צוריק אריינגעלעגט אין בעט.

דער יונג האט דערצעהלט, ווי די „מיאזמא" האט איהם ארומגע־פיהרט איבער דער פרעירי.

דבורה און פרוי גאלדענבארג האבען געלאכט. מען האט זיך פערגע־סען אויף א ווילע אן אלעם און אלע האבען הארציג געלאכט.

פרוי גאלדענבארג האט, ווי תמיד, אויפגעכאפט נאך א מין שוואכ־קייט פון „די מענער": „זיי פערלירען זייערע קעפ ווי עס קומט צו עפעס...."

און טאַקע באַלד איבערדערצעהלט שוין צום הונדערטען מאָל, ווי דער אייגענער יונג האָט זיך דערשראָקען, ווען ער האָט צום ערשטען מאָל די מיאַזמאַ דערזעהן, ווי אַזוי ער איז אַריינגעלאָפען אין הויז מיט אַ געשריי: „הערר גאָלדענבאַרג, עמיץ פאָהרט אַרום אין פעלד מיט אַ לאַנטערנע!" כאַ, כאַ...

— גענוג שוין, גענוג, רחל — האָט הערר גאָלדענבאַרג גענומען זיך בייזערען, — גוט איז דיר, אַז מען האָט דיר דערצעהלט וועגען דער מיאַזמאַ... וואָס איז דאָ צו לאַכען!...

דער פערד־יונג האָט טיעף אין הארצען הנאה געהאַט וואָס מען לאַכט אין הויז: — „עס איז אויסגעגאַנגען צום געלעכטער."

דבורה האָט זיך ניט געקענט איינהאַלטען ניט צו לאַכען, כאָטש דער פוס האָט איהר זעהר וועה געטאָן, און נאָך מעהר האָט איהר וועה געטאָן פון דעם, וואָס ניט ער — דער יונג, נאָר יאָהאַן האָט זי אַהיים געבראַכט...

אין איהר הארצען האָט זיך גענומען אויפוויקלען עפּעס אַ געפיהל פון עקעל, אַז זי האָט זיך דערמאָנט ווי זי האָט זיך געוויעגט אין יאָהאַנ'ס שוים...

דער הונד אין דרויסען האָט אַ ביל געטאָן.

— מען פאָהרט!

— דער דאָקטאָר!

עס האָט זיך די טיר אויפגעפּראַלט. יאָהאַן מיט דעם דאָקטאָר זיינען אַריין.

עס איז געוואָרען אַ גערודער פון ביינקלאַך, פרוי גאָלדענבאַרג האָט דעם קנויט אין לאָמפּ אַביסעל העכער אַרויסגעדרעהט.

דער דאָקטאָר, אַ נידעריגער און גראָבלעכער, מיט גרויסע הענד און פערגרעבטע ברייטע פינגער, איז צוגעקומען גלייך צו דער קראַנקער דבורה.

און ווען ער האָט גענומען אַרומטאַפּען דבורה'ס לינקען פוס מיט זיינע פּלאַציגע און מאַסיווע פינגער, זיינען אַלע אַרום געשטאַנען און שטום געוואָרט.

דבורה'ן אָבער האָט זיך פּלוצים געוואָלט אַרויסשיסען אין אַ קייכענדען געלעכטער, אַזוי, האָט זיך געדאַכט, מיינט אויך דער פערד־יונג צו טאָן.

יאָהאַן האָט זיך מאָדנע געפיהלט. ער האָט ערשט איצט „דערזעהן" דעם פערד־יונג. און געדאַכט האָט זיך איהם אז ווי באַלד ער זאָל אַזוי אַוועקגעהן, ווי ער האָט זיך ערשט פריהער מיט אַ ווײַלע פאַרגענומען, וועט ער האָבען אַ גרויסען שטיין אין וועג...

ווען יאָהאַנ׳ען פלעגט אויסקומען צו זיין ביי די גאָלדענבארגס אין הויז, איז אָט דער אידישער יונג תמיד געווען אַן אָפּגעזונדערטער, ניט ווי קיין מיטגליעד אין דער פאַמיליע, און איצטער אָבער האָט דאָס איהם גאָר אַנדערש אויסגעזעהן...

און יאָהאַן האָט זיך אינסטינקטיוו טאַקע געהאַלטען אָן אַ זייט. עס האָט געהייסען אז ער נעמט אַנטייל, אָבער ער אַליין האָט געזוכט עפּעס אַ וועג, וואָס שנעלער צו ענטלויפען פון דעם דאָזיגען הויז. און איין וועג איז געווען פאַר איהם, אז דער דאָקטאָר זאָל וואָס גיכער אָפּפאָרן זיינע צערעמאָניעס.

עס האָט גענומען דעם דאָקטאָר זעהר פיעל, ער האָט זיך איבערגע־בויגען צו דבורה׳ן און מאָדנע געפרייכט און געקרעכצט, בעקוקט יעדער אָרט עטליכע מאָל און די בלויע אָדערלעך אין דבורה׳ס וויים־בלייכען פּנים האָט ער זעהר פאָרזיכטיג איבערגעקוקט, ווי ער וואָלט זיי וועלען איבערצעהלען.

פון דעסטוועגען האָט ביי יאָהאַנ׳ען נאָך געטאָן אַ בליץ אַ מין פער־לאַנג. — דער דאָקטאָר זעהט אוים צו זיין זעהר ערנסט. אפשר איז טאַקע אַ צובראָכענע פּוס.... פאַר איהם וואָלט עס בעסער געווען, און זי דבורה איז אַ יונגע און עס וועט זיך ביי איהר שנעל אויסהיילען, אָבער עס זאָל זיין אַ בראָך.

דער יונג האָט גענומען רעדען צום דאָקטאָר.

דער דאָקטאָר האָט גאָרניט געזאָגט. נאָר מיט זיין ברייטער דאָלאָניע זיך אַ וויש געטאָן זיין קליינעם שטערען.

דבורה האָט עס בעמערקט און, גאָר פלוצים, פאַר זיך אַליין געמאַכט אַ פערגלייך ; דעם פערד־יונג׳ס שטערען מיט דעם דאָקטאָר׳ס.

און דבורה׳ן האָט זיך גענומען דאַכטען, אז זי איז די איינציגע, וואָס זעהט אין דעם פערד־יונג עפּעס איין אַנדערען ווי אַלע האָבען איהם ביז איצט געקענט.

י"ג.

אזוי ניך ווי דער דאָקטאָר האָט געהאַט די געלעגנהייט אריינצוכאַפּען דאָס קנאַקעדיגע פינפעל און עם מיט א געמאַכטע נאַכלאַזיגקייט אריינ־צורוקען אין איינעם פון זיינע קעשנעס, האָט ער געזאָגט:

— גוטע נאַכט, יאָה, ווי גאָט איז זיי ליעב, פריילין, ניט אַרונ־טערצוגעהן עטליכע טאָג פון בעט, א גוטע נאַכט!

יאָהאַן האָט אויך עפּעס אונטערגעברומט, האָט האַסטיג זיין הוט אַנגעטאָן און איז אויך ארויס.

א שטיק וועג איז יאָהאַן געפאָהרען אין איינעם מיט'ן דאָקטאָר. און ער האָט דעם דאָקטאָר דערצעהלט פון זיין העלדישקייט, ווי אזוי ער האָט געפונען די פריילין, און ער האָט דעם דאָקטאָר אויך דערצעהלט אַז די האַנד פון דער פריילין ווערט איהם געגעבען אלס לוין פאַר זיין העלדישקייט. נאַכדעם האָט יאָהאַן פערקירעוועט אַן א זייט און גענומען רייטען אהיים.

רייטענדיג איינער אליין, האָט ער זיך געגעבען חשבון מיט וואָס פאַר א רעכט ער האָט דאָס אזוי געמעגט דעם דאָקטאָר זאָגען....

פונדעסטוועגען האָט ער ביי זיך בעשטימט אַז אזוי וועט עס בלייבען. דער פערדיונג איז דאָך א פרעמדער און ער וועט מן הסתם באַלד פערביטען ווערען אויף אַן אַנדער יונג. און ער, יאָהאַן, איז דאָ אויפגעוואַקסען און וועט דאָ, אויף דער פרעירי, שטאַרבען... הערר גאָלדענבאַרג ווייסט דערפון און ווייסט אויך וואָס פאַר א בעל הבית ער איז, ניט מעהרער ער קען עס ניט ארויסווייזען ביי זיין טאַטען. קומט ער אָבער אין בעריהרונג מיט א היינטוועלטיגען מענשען און מיט מאָדערנע איינריכ־טונגען, וועט ער ארויסווייזען וואָס ער קען.

היינט דערצו נאָך דבורה!....

ווען ער איז אהיים געקומען האָט ער געפונען די קוה שטעהן ביים שטאַהל, דער גרויסער לאַנג-האָארינער הונט „טאַיג" איז איהם אקעגן

געקומען און געשפרונגען אויף איהם. יאַהאַן האָט די קוה אריינגעלאָזען אין שטאַהל, „זי איז געוועזען אין יענעמ׳ס שאָדען״, האָט ער אַ טראַכט געטהאָן, „אַ פולען בויך מיט פרעמדענ׳ס שוויס...״ ער איז נאָכדעם אוועק אין הויז, וועלכעס איז געוועזען נאָך פינסטערער פון דער נאַכט. זיין פאָטער און ברודער זיינען שוין געשלאָפען ווי דער׳הרג׳עטע.

אויף מאָרגען איז ער אוועק אין שטעדטעל, נאָכדעם ווי ער האָט זיין פאָטער אָפּגענאַרט, אז ער האָט די קוה געפונען עט שפּעט אין אָבענד צעהן מייל ווייט פון דער היים.

אין שטעדטעל האָבען איהם שוין אַ פּאָאַר חברים אָבגעגעבען „קרעדיט״ פאר זיין העלדישקייט.

עס איז אויך אונטערגעקומען „באָב״, אַ לאַנגער, דארער בחור מיט אַ ווייסען ברייט-ברימיגען הוט און מיט לאַנגע שטיוועל אויף זיינע לאַנגע פיס.

„באָב״ איז דער געהיימער רעפּאָרטער פון שטעדטעלדיגען בלאַט-צייטונג. און דערפאר האָט ער אויסגעשטרעקט זיינע גרויסע אויערען און זיך איינגעהערט וואָס די „באָיס״ שמועסען.

— האָסט גליק! — האָט איינער געזאָגט.

אַ צווייטער האָט געפרעגט:

— איז זי טאַקע געלעגען צושטרעקט אויף דער פּרעירי?

— פלוצים, איך טו אַ קוק, עס ליגט עמיץ.... — הויבט אָן יאַהאַן אָפּצומאָהלען ווי ער האָט דבורה׳ן געפונען, — איך שפּרינג ארונטער פון פערד און טו אַ קוק — עס איז דבורה גאָלדענבארג׳ס.

— וואָס האָט זי געטהאָן? — פרעגט איינער.

און אַ צווייטער:

— האָט זי זיך דערשראָקען?....

— איך האָב זיך דערשראָקען, — כּאַפּענדיג, ווי וועלענדיג עפּעס פערבאָרגען, ענטפערט יאַהאַן, — ניט פון היינט אז איך רייט אויף דער פּרעירי און גאָר פלוצים האָסטו דיר אַ מיידעל. און זי טוט אויף מיר אַ קוק — „באָיס״, איך זאָג אייך — איך וועל אייביג ניט פערגעסען יענעם קוק.

— און וואָס האָסטו געטהאָן?... — פרעגט איינער.

און אַ צווייטער:

— איך מיין אז האסט עפעס געטהאן, צו ניין ?....

— איך האב זי אויפגעהויבען פון גראז, זי האט זיך ארום מיין האלז איינגעפלאכטען, — האט יאהאן מיט עקסטאז דערצעהלט, — „בייר־דזשימיני״! זי האט מיך שיער ניט דערווארגען. מיט איין האנד האב איך זי ארום איהר גארטעל גענומען און מיט דער צווייטער האב איך זיך אין הארען פון זאטעל אנגעכאפט.

— עס האט געמוזט זיין שווער ? —

— ביי מיר שווער, — ריהמט זיך יאהאן, — זי איז געוועזען לייכט ווי א פעדער, נאר איך האב מורא געהאט איהר פוס, דעם צובראכענעם, ניט צו פערצעפען.

— טאקע צובראכען איהר פוס, — שטעלט אריין „באב״.

— ניין, עס האט זיך ארויסגעוויזען נאכדעם אז דער פוס איז גאנץ.

— א יונג האט גליק ! — זאגט איינער.

און א צווייטער :

— די גאלדענבארג׳ס האבען דיך, פערשטעהט זיך, גוט און פיין בעלאהנט. די אידען זיינען זעהר מילד אין אזוינע פעלע....

יאהאן האט זיך דאן אוועקגעשטעלט מיט ביידע הענד אין זיינע הויזען קעשענעס און ברייטלאך געזאגט :

— קיין לוין, וועלכען מען וועט מיר געבען, וועל איך ניט נעהמען, חוץ איינעם....

— די מיידעל !.... — כאפט אונטער „באב״, און טוט א מאדנעם פארדרעה מיט זיינע גרויסע אויגען אין א זייט אריין.

— דאס וועל איך אליין מיט מיינע הענד נעהמען, — האט יאהאן געזאגט, און זיין פנים האט זיך פערוויטעלט, — און דאס איבעריגע וועט שוין קומען, אליין....

אויף מארגען, פרייטאג, איז ערשיענען דאס וועכענטליכע בלאט פון שטעדטעל, און צווישען די היימישע „טאפיקס״ איז געוועזען דאס פאלגענדע :

„יאהאן עלקינס האט, רייטענדיג אויף דער פרעירי, געפונען ליגען א גע׳חלש׳טע מיידעל. ער האט זי אפגעמיגטערט און דערקענט אז דאס איז א מיטגליעד פון הערר גאלדענבארג׳ס הויז. זי האט איהם דערצעהלט

אַז זי איז אַרונטערגעוואָרפּען געוואָרען פון אַ בראָנקאָ און פיהלט אַ
וועהטאָג אין אַ פוס. ער האָט זי אין גאָלדענבארג׳ס הויז אַהיים גע־
בראַכט, און אַלס דאַנקבארקייט וועט די מיידעל מיט איהם הייראַטהען...
וואו יאָהאַן וועט זיך נאָכדעם בעזעצען ווייסט מען נאָך ניט, נאָר געוויס
וועט ער זיין אויף גאָלדענבארג׳ס ערד, ווייל די גאָלדענבארג׳ס האָבען
ניט קיין חינדער...."

י"ד.

דאנערשטאג איז מען ביי גאלדענבארג'ען אין הויז אויפגעשטאנען גרייט צום טאג ארביים.

גאר אין דער פריה איז דער פערד־יונג אוועק איבער דער פרעירי, ער האט זיך געיאגט און געיאגט, ביז ער האט „קיטי'ן" געכאפט מיט אן איינגעבונדענעם זאטעל ארום איהר בויך. „קיטי" איז געבראכט געווארען אהיים און דער פערד־יונג האט זי בעשטראפט מיט דעם ווייכען געפלאכטענעם בייטש, און זי שטעהט שוין ווייטער אין שטאהל א גוטינקע און א קלוגינקע.

מען האט דעם „איבערבייסען" מיט הייסער שווארצער קאווע פערטרונקען, און נאך איינינע מינוטען בעראטהען זיך פון העהר גאלדענבארג מיט אייזיק'ן, און נאכדעם ווי פרוי גאלדענבארג האט פערזיכערט, אז דבורה'לע איז אין בעסטען ארדנונג און זי קען בלייבען מיט איהר אליין, זיינעןביידע מענער ארוים שניידען דעם ווינטער ווייץ.

צו מיטאג צייט זיינען זיי אהיים געקומען מונטער און דורכגעוועבט מיט זונען און ווייץ קאלירען.

ביים טיש איז געווען פריילאך, מען האט מיט הארץ געשלונגען דעם רוהבהארב קובען. דער פערד־יונג האט בעמערקט:

— אויף רוהבהארב אליין וואלט איך מיין לעבען געקענט אויפ־האלטען!.... — פון וואס מען האט זעהר פיעל געלאכט.

דבורה האט זיך גענומען בעטען מיט עקשנות אז מען זאל איהר לאזען אין פעלד אריין.

„זי האט ליעב צו בינדען ווייץ..."

און אז מען האט איהר געזאגט אז מען דארף ניט בינדען מיט די הענד, די מאשין ווארפט שוין ארוים פארטיגע גארבען. —

— טא לאז זיין אויפצושטעלען די בינטלאך אין די שאקען...

האט מען ניט געקענט צוזעהען דעם צער פון דער מיידעל און מען

האָט איהר צוגעזאָגט, אַז קומענדע וואָך שניידט מען די אַלפּאַלפּאַ, וועט זי אַרבייטען מיט דעם שאַרער.

— איך וועל שאַרען די אַלפּאַלפּאַ! איך וועל שאַרען די אַלפּאַלפּאַ!

— האָט דבורה געהאַלטען אין איין זינגען, כאָטש זי האָט ניט געוואוסט וואָס דאָס איז פאַר אַ מין, אָט די אַלפּאַלפּאַ.

די מענער זיינען אַוועק אין פעלד אריין.

די זון האָט געוועבט דאָס אייביגע געוועב פון גינגאָלד פעדעם אויף דער פּרוכפּערישער איבערפלעכע פון ערד און וועגעטאַציאָן.

עס האָבען די ברויטען קעפּלעך אַרויסגעלאָזען, עס האָבען די ברויטען בערדלאַך אָנגעהויבען צו שפּראָצען, עס האָבען די ברויטען רייף צו ווערען אָנגעהויבען — און דער ווינטער־ווייץ שטעהט ווי אַ קעניג צווישען אַלע ברויטען. ער איז דער זקן און דער הויפּט שפּייזער פון דער וועלט.

דער פּערדיונג האָט געשניטען מיט דער מאַשין און העדר גאָלדענ־באַרג איז נאָכגעגאַנגען מיט אַ צוויי־צעהניגען גאָפּעל און די גאַרבען אין שאָקען אויפגעשטעלט.

דאָס גאַנצע פעלד האָט אויסגעזעהען ווי צוטיילט אין צוויי לאַגערן.

די פּאַרטינע, אויפגעשטעלטע שאָקען, האָבען אויסגעוויזען, ווי קליינע גאָלדענע הויפענס מיט ענערגי. די אַלע נשמה׳לעך פון איטליכער זאַנג בעזונדער האָבען זיך צוזאַמענגעבונדען און ליגען איינס אין דאָס אַנדערע איינגעפּרעסט ווי איין גאָלדענער הויפען.

אין אַ צווייטען לאַגער זיינען געשטאַנען די איינציגע, נאָך ניט אָבגעשניטענע. הויכע און דינע זאַנגען, מיט זייערע בעבערדעלטע לאַנג־ליכע קעפּלאַך לייכט און רונד איינגעבויגען, ווי זיי וואָלטען מיט בענקשאַפט געקוקט צו זייער מוטער, די שוואַרצע ערד, און געוואַרט אויף דער מינוט ווען זיי וועלען פון זייער שטאַם אָבגעשניטען ווערען.

וועלכע ווינטען וועלען נאָכדעם בלאָזען אויף זייערע נאַקעטע, טרוקענע שטאַמען? און אויף וועלכע ערדען און אין וואָס פאַר אַ לענדער וועלען די קערענדלאַך ווידער אויפלעבען?....

ט"ו

דאָס איז געוועזען פאַרנאַכט. הערר גאָלדענבאַרג און אייזיק זיינען אהיים פון פעלד געקומען. אייזיק האָט געפיהרט די פערד און גאָלדענ־באַרג איז געגאַנגען ביי זיין רעכטער זייט מיט דעם לײדיגען וואַסער־קריגעל איבער זיינע אַקסלען.

זייער געשפּרעך האָט זיך געדרעהט אַרום דעם: „פאַר וואָס דער פערדיונג האָט ניט געענדערט זיין פּלאַן?"... און וואָס פאַר אַ צוועק איז דאָס פאַר גאָלדענבאַרג'ען געוועזען ביז איצט צו בויען זיין היים אָט דאָ אין דער ווייטער וועסט?"...

דער פערדיונג האָט געהאַלטען זיינע אויגען פאַר זיך און גערעדט מיט היטץ:

— געננוג דריי יאָהר. ניט די מיטעל פאַר מיין צוועק האָבען מיך דאָ געהאַלטען אַזוי לאַנג. ניין! ערשטענס, האָב איך אייער הויז זעהר ליעב בעקומען, און איך האָב ניט געקענט קומען אויסכאַפּען מיינס און אנטלויפען. איך האָב געוואָלט, אַז עס זאָל פון מיין זייט אָט־אָ־דאָ בלייבען עפּעס... צווייטענס איז ביי מיר געוועזען אַן אנדער מיין, איך האָב געוואָלט זעהן צו קען איך ביישטעהן דעם נסיון.

— איך פערשטעה ניט, ווען איהר פאָהרט גלייך פון וואַנען איהר זייט צום ערשטען אָבגעריסען געוואָרען, — האָט גאָלדענבאַרג געזאָגט.

— איהר פערשטעהט, איינמאָל אויסגעריסען אַ בוימעלע פון זיין ערד.... אָבער איצט וועט שוין זיין שווער.

— דאָס איז מיר אינטערעסאַנט, איך וועל זעהן צו עס וועט מיר זיין שווער.

— קינדיש, קינדיש! ווילט איהר אַ היים בויען, וואו איהר זאָלט קענען אומעדום טרעטען מיט אייערע פיס און זאָגען: „עס איז מיינס!" איז נישטאָ קיין זעהר גרויסער דיפערענס וואו עס זאָל ניט זיין, דאָ אָדער אין אייער פּאַלעסטינאַ.... פאַרקעהרט, דאָ האָט איהר מעהרער

גוטע שאנסען... ערד, א פרוכטבארע, איז צו בעקומען. היינט די מאשינען און געמעריק....

— ביי מיר איז יאָ דאָ אַ גרויסער, אַ גאַר גרויסער דיפערענס, — האָט אייזיק כמעט ווי אויסגעשריען דעם וואָרט „דיפערענס".

— מיט וואָס ?

— פרעגט ביים אַלטען עלקינס.

— וואָס האָט ער צו זאָגען אויף מיין היים.

— אָט, אָט, ער זאָגט עס עפּעס זיכערער: „אָט דאָ וואו איך טרעט איז מיינס!"....

— זאָגט אויך זיכער, ווער לאָזט אייך ניט.

— פון מיר איז אָפּגערעדט. איך וועל עס ניט זאָגען, ווייל איך פיהל, אז עס וועט ניט זיין געזאָגט....

אייזיק האָט נאָך געהאַט אייניגע טיעפערע ארגומענטען, אָבער ער האָט ניט געוואָלט אָנריהרען אַ וואונד אין הערר גאָלדענבארג'ס נשמה...

נאָר אז עס איז געקומען פרייטאג פארנאכט, און אייזיק האָט, ווי תמיד, די שנייד־מאשין פון פעלד אויף שבת אהיים געבראכט און זי אין דעם מאשין־הויז ארייגעשלעפּט, האָט ער מיט זיך אליין געטראכט, אז אזוי וועט ער זיך פיהרען דאָרט...

אין פּאַלעסטינא וועט עס האָבען אַ טעם: אין די רוהע־טעג זאָלען רוהען אויך דיינע בהמות און אויך דיינע מאשינען....

ביי אַלעמען אַרום און אַרום וועט עס אויך אַזוי זיין.... אָבער דאָ האָט עס ניט קיין זין. איינער און איינציגער אויף אַזאַ ווייטער פּרערי, און אז עס קומט שבת לאָזט מען איבער אַ קליין שטיקעל ווייץ ניט דערשניטען....

„גוט איז איהם, וואָס ער האָט ניט קיין קינדער, האָט אייזיק ווייטער געטראכט, ווי צוויי פרושים זיינען זיי אָט אַ דאָ פערוואָרפען..... און וואָס איז אַ היים אָהן קינדער?..... און ווי קען זיין אַ היים אָהן אַ סביבה ? !...."

הענריק עלקינס האָט זונטאג געלעזען די „גלאָדסטאָנער פּרעסס" און אויסגעפונען אין די טאָפּיקס וועגען זיין ברודער יאָהאַן און דאָס מיידעל דבורה גאָלדענבארג'ס.

א שלעכט אויג האָט ער געהאַט אויף זיין ברודער פון תמיד, האָט ער איצט אויף איהם אַנגערעדט צו זיין פאָטער, דעם אַלטען עלקינס...

דער אַלטער איז געוואָרען אַן אַנגעצונדענער:

— צו אַלע ניין און פערציג טייוואָלים! מיט וועמען האָט ער עס אַנגעהויבען!.... איך האָב געוואוסט אז קיין גוטעס וועט פון זיין חבר'שאַפט מיט דעם אידען ניט ארויסקומען!... איך וועל זיך דאָך שעהמען מיין פּנים אין גלאַדסטאָן ארויס צו ווייזען!....

יאָהאַן איז דאַן געוועזען אויפ'ן הויף און געפּוצט זיין פערדעל מיט'ן קעמעל און באַרשט.

דער אַלטער איז ארויס צו איהם, אין זיין האַרץ האָט עפּעס א הייזעריגער כעס געזאָטען. ער האָט זיך צוריק געקעהרט אין הויז אריין, נאָך אמאָל איבערגעפרעגט הענריקען:

— ווי איז דאָס געוועזען, זאָגסטו?!

— זי איז געלעגען אין פעלד, האָט זי יאָהאַן געפונען און אהיים געבראַכט, און דערפאַר בעקומט ער די מיידעל אַלס זיין ווייב און לאַנד פיעל דערצו....

דער אַלטער איז ווייטער ארויס אין דרויסען, מיט זיין „דזשימי־פּייפּ" אין מויל, האָט פאַרלייגט ביידע הענד אויף הינטען, און ווי א קאַץ צו א מויזען־לאָך, איז ער מיט שטילע, קליינע טריט צוגעגאַנגען צו זיין זוהן יאָהאַן, און פּלוצלונג אויסגערופען:

— גוטער מאָרגען, הערר יאָהאַן!

יאָהאַן האָט תמיד ניט געמאַכט קיין סך רייד מיט זיין פאָטער, און איצט, אז ער האָט דערפּיהלט די סאַטירישע ווענדונג, האָט ער זיך אפילו ניט אומגעקוקט צו איהם.

האָט דער אַלטער א שטויס געמאַן זיין זוהן אין פּלייצע:

— איך זאָג אייך גוטען מאָרגען, גנעדיגער הערר!

יאָהאַן האָט זיך א האַסטיגען דרעה געטהאָן מיט זיין גאַנצען דינעם און שלאַנקען גוף:

— נאָר ניט געשטויסען, פאָפּ! איך וויל ניט מען זאָל מיך שטויסען אין פּלייצע!

— הא, הא, שוין בעקומען פליי אין דער נאָז!

— מעג זיין פליי, אָבער איך וויל ניט מען זאָל מיך שטויסען!

— ניין און פערציג טייוואָלים זאָלען דיך שטויסען, הערסט ! — שרייט אוים דער אַלטער, אויפהויבענדיג זיין רעכטע האַנד מיט אַ הארטען פויסט צו יאָהאַנ׳ס פּנים, — איך וועל דיר ווייזען צו זיין אַ העלד און זיך איינצוקויפען אין אידען׳ס הויז אריין....

— איך ווייס ניט וואָס איהר רעדט, פּאַפּ, און גלויב אַז איהר אליין ווייסט אויך ניט פון וואָס איהר רעדט און ———

— שווייג ! איך צוברעך אין דיר אַ יעדען ביין !

— האָפּ ! — טוט יאָהאַן אַ מאַך צו זיין פאָטער, אקוראט ווי ער וואָלט אָבשטעלען אַ צוואווילדעטען פערד.

— „האָפּ" זאָגסטו, — האָט דער אַלטער אויסגעגלאָצט זיינע גרויע אויגען, און די גרויליכע לאַנגע ברעמען האָבען זיך אויסגעשפּיצט, — „האָפּ" זאָגסטו ? !....

און עלקינס האָט אָנגעכאַפּט זיין זוהן מיט ביידע ברייטע הענד ארום האַלז און איהם אָנגעהויבען טרייסלען אהין און אהער.

יאָהאַן האָט אוועקגעוואָרפען דאָס קעמעל און די בארשט. זיין פּנים איז געוואָרען פלאַם־פייער, און מיט איין האַנד האָט ער זיך אָנגע־כאַפּט אין זיין פאָטער׳ס צוקנעפּעלטען העמד, פון וואַנען עס האָט ארויסגעשטעקט עלקין׳ס בעוואַקסענער ברייטער און פלאַטשיגער האַלז און אַ שטיק פון זיין ברוסט־ביין.

אַ ווײַלע האָבען זיך פאָטער און זוהן געראַנגעלט.

און יאָהאַן האָט מיט דער הילף פון זיין לויזער האַנד זיין פאָטער צו דער ערד אוועקגעלעגט און איז אליין אויך נאָכגעפאַלען.

פון אָנפאַנג איז יאָהאַן געווען פון אויבען. אָבער אין אַ ווײַלע ארום איז שוין עלקינס געלעגען אויף זיין זוהן, ווי אַ שפּין אויף אַ פליג, מיט זיינע ברייטע גראָבע פיס צושפּרייט און איינגעגראָבען אין דער גראָזיגער ערד און מיט זיינע הענד האָט ער אַלץ פעסט געהאַלטען זיין זוהן ארום גלאַטען ווייסען האַלז, און פון זיין ברוסט איז אַלץ ארויסגעקומען אַ הייזעריג געבייזער:

— כ׳ל דיר ווייזען ווי זיך איינצוקויפען אין אַ הויז פון אַ טייוועל אַ אידען !.... מיין פּנים וועל איך ניט קענען ווייזען אין גלאַדסטאָן !....

יאָהאַן׳ס פערדעל איז זיך געשטאַנען אַ צוגעבונדענער צו אַ סלופּ און געקוקט, און האָט זיך איטליכעס מאָל געפּרובט אָפּרייסען, בעפרייען

פון סלופּ און האָט ניט געוואַגט אַ שטאַרקען שלעפּ טאָן מיט זיין האַלז...
דער הונד „טאַיג" איז אַנגעלאָפען און זיך צולאָזען אין אַ מורא'דיגען קייכיגען בילען.

דער הונד איז געשפּרונגען דאָ צום אַלטען עלקינס און דאָ צו יאָהאַנען, ווי ער וואָלט זיי וועלען צורייסען, און ווייטער געבולען, און איז אוועק צום הויז.

הענריק איז אַרויס אַ קוק טאָן צו עס קומט עמיץ פון וועג, און ער האָט דערהערט דאָס הייזעריגע קול פון זיין פאָטער. ס'האַרץ האָט איהם אַ זאָג געטאָן אַז עפּעס מוז דאָרט זיין. ער איז אוועק, דער הונד לויפט פון פאָרענט און בילט. הענריק האָט די סצענע דערזעהען פון ווייטען, און אַ דערשראָקענער איז ער צוגעלאָפען, און זיך גענומען בעטען ביים פאָטער: „פּאַ, פּאַ, פּאַ!" — עס האָט ניט געהאָלפען.

איהם האָט זיך געדאַכט, אַז זיין ברודער יאָהאַן איז בלייך ווי אַ טויטער, און באַלד נאָך אַ מינוט און זיין פאָטער וועט יאָהאַנען דער־ווערגען, און אַלץ צוליעב איהם איז דאָס אַלעס געשעהן. ווען ער זאָל ניט געווען דערצעהלען זיין פאָטער, וואָלט דאָך געוועזען גוט.

עס איז איהם באַלד אַרויף אין געדאַנקען אַלעס וואָס ער האָט געהאַט געגען זיין ברודער יאָהאַן. די שווערסטע אַרבייט און די שמוציגסטע מוז ער טאָן. יאָהאַן פאָהרט זיך תמיד אַרום ווי אַ ספּאָרט אויף זיין פערדעל, יאָהאַן האָט אַלע שעהנסטע מיידלעך אויף דער פּרעירי, יאָהאַן וויל גאָר ניט טאָן אין פעלד, ניט אין שטאַהל, ניט אין הויז, זינט די זעליגע מוטער איז אוועקגעגאַנגען אויף יענער וועלט... און איבער הונדערט און צוואַנציג יאָהר, אַז דער פאָטער וועט צומאַכען מיט זיינע אויגען, וועט יאָהאַן קומען צום גרייטען. ער איז קלוג און וועט שוין וויסען ווי זיך צו פיהרען; וועט איהם, הענריק'ן, נאָר אין נאַנצען אַרויסשטופּען...

נאָר פון דעסטוועגען האָט ער אַ קוק געטאָן אין יאָהאַן'ס בלייכען פּנים און ער האָט זיך איינגעבויגען און אָנגעהויבען צו שטופּען זיין איינענעם קערפּער צווישען דעם פאָטער און יאָהאַנען.

עס איז איהם אָבער ניט געלונגען זיי פאַנאַנדערצושעמען.

דאַן האָט הענריק זיך נאָך אַמאָל אָנגעהויבען צו בעטען ביי זיין פאָטער:

— פּאַ, פּאַ, פּאַ!

דערווייל האט יאהאן מיט זיינע לעצטע כחות געבריקעט מיט זיינע פיס אין פאטער׳ס בויך אריין, און וואס מעהרער ער האט געבריקעט זיין פאטער, אלץ פעסטער און מיט מעהר כעס האט איהם דער פאטער געווארגען.

העגריק האט א טראכט געטאן, איז אוועק אין שטאהל און באלד צוריקגעקומען, און מיט פערביסענע ליפען צווישען זיינע צייהנער, האט ער גענומען שמייסען מיט א לאנגער, ווייכער בייטש זיין פאטער איבער׳ן קאפ.

עטליכע טאג נאך יענעם אינצידענט, זיינען אלע דריי, דער אלטער עלקינס און זיינע זיהן העגריק און יאהאן, ארומגעגאנגען ווי פרעמדע, ניט גערעדט און ניט געקוקט איינער צום אנדערען.

דער אלטער עלקינס איז געוועזען אין שטעדטעל, און עס איז איהם אויפ׳ן וועג איינגעפאלען ארויסצולאזען א קלאנג אין שטעדטעל, אז ער פערקויפט זיין פלאץ און פיהרט זיך אריבער קיין קאנאדא.

ער האט זאגאר געשמועסט מיט דעם „ריעל־עסטייט“ אגענט, אז וויבאלד עס וועט זיך טרעפען א קונה מיט פופצעהן טויזענד דאלאר, וועט ער איהם זיין פלאץ אוועקגעבען מיט אלעם און איטליכעס.

צוריק פאהרענדיג אהיים, האט ער זיך געטראכט: סאי ווי סאי מוז מען מאכען פלויטען. הייניגע וועלט וויל נאר פלויטען! אמאל איז געוועזען פריי, מען האט ניט געדארפט וויסען וואו עס גרענעצט זיך איינעמס פעלדער. היינט וויל מען פלויטען...

אין קאנאדא וועט איהם זיין אזוי גוט ווי דא. אומעדום, וואו עס איז נאר דא א קריסטליכע נשמה דארף מען ניט קיין פלויטען....

און עלקינס איז גאר געווארען אן אנדער מענש. ער פלעגט זעהר פיעל רויכערען, איינס נאך דאס אנדער.

דער הויף איז איהם שטארק נמאס געווארען און האט איהם אנגע־הויבען צו פערדריסען. שוין אריבער פינף און צוואנציג יאהר אז עס וואלגערען זיך דארטען ארום אלטע וועגענער, צובראכענע רעדלאך און שטעקעלעך פון אלטע פערראסטעטע מאשינען.

דער שטאהל איז איהם אויך נמאס געווארען, און ביי די חזירים פלעגט ער ווערען נערוועז, און ס׳רוב ווערען אין כעס און אנכאפען א

חזיל ביי איין אויער און עס דרעהען אין דער לופטען. און ווען ער האט זיך אליין גערעגט וואס ער טוט, האט עפעס אין איהם געענטפערט:

— עט, ווינציגער מיט א חזירל דעם פרעמדען רוח!

זיינע ברויטען האט ער פערלאזען, און זיי זיינען איצט, נאך מעהר ווי תמיד, פערפיקעוועטע געווארען מיט ווילדע קרייטעכער. אייניגע שויבען פון די פענסטער פון זיין הויז האט דער האגעל אויסגעקלאפט, האט ער זיי מיט אלטע זעק פערשטעקט, וואס עס האט דער הויז צוגעגעבען איין אבגעלאזענעם ווילדען אויסזעהען.

און גערעכט האט ער זיך געגעבען:

— ניין, איך וועל ניט דערלאזען אידיש בלוט אין מיינע דורות אריין!....

ער איז נאך מעהר פוילער געווארען, און פלעגט זיך לעגען שלאפען פריה אין אבענד און אויפשטעהן שפעט אויפ'ן מארגען. די קיה פלעגען רעווען פון הונגער אין שטאהל. די חזירים פלעגען מאכען געוואלדען און די פערד פלעגען קלאפען אין די דילען פון שטאהל מיט זייערע פיס.

— זאל שוין קומען דער קונה! — איז געוועזען דער איינציגער געבעט, וואס דער אלטער עלקינס פלעגט מורמלען אויפשטעהענדיג און לייגענדיג זיך....

און צו זיין פערטרויאונגס זוהן, הענריק, האט ער אזוי איינמאל געזאגט:

— אין קאנאדא איז נאך דא און דא א סך לענדער, וואס דער טייוועל האט נאך ניט אנגעריהרט.... איך וויל שוין מעהר ניט טאן נארניט. איך וועל זיצען אין הויז און רויכערען. דו האב חתונה, בעזעץ זיך דארט אויף א שטיק ערד און הויב אן דיין וועלט.... פופצעהן בעשעלם ווייץ קען מען ארויסבעקומען פון דעם קאנאדער אקער ערד. דא איז די ערד שוין ארים ווי דער טויט און מען דארף זי נאך בעפוצען מיט פלוימען....

— און יאהאן? — האט הענריק אריינגעשטעלט מיט א ניט־זיכערען טאן.

— יאהאן.... דערמאן מיר ניט זיין נאמען! זאל ער דא בלייבען. דערמאן איהם ניט!....

הענריק האט אפילו הנאה געהאט פון דעם וואס זיין פאטער וויל

ניט מען זאָל דערמאָנען יאָהאַן׳ס נאָמען, אָבער ער האָט מורא געהאַט פאַר דעם וואָס זיין פאָטער שארט איהם אונטער צו בויען זיין איינענע וועלט און חתונה האָבען.... ער האָט גאָר ניט געוואוסט פון וואנען מען הויבט אָן פריהער. גאָר ניט, אָט אזוי עס זאָל זיך געהן ווי עס איז געגאַנגען ביז איצט, וואָלט געוועזען גוט. ווי אזוי הויבט מען אָן אַנדער מין וועלט?....

יאָהאַן איז ארומגעגאַנגען אין הויז, ווי א קלוגע קאַץ, ווען זי האָט עפּעס אָבגעטאָן ביים טעפּעל מיט דער סמעטענע, אלעמען אויסגעמידען דעם וועג, זעהר ווינציג געשלאָפען און איז זעהר פיעל ארומגעפאָהרען רייטענדיג איבער דער פרעירי און אין שטעדטעל. צו די גאָלדענבאַרג׳ס אין הויז האָט ער עפּעס ניט געקענט קומען.

ער האָט געפיהלט אז ער האָט דאָ עפּעס פערקאָכט.... ווי אזוי זאָל ער זיך ווייזען פאַר דבורה׳ן אין די אויגען. וועט זי איהם ניט ארויס־ווארפען פון הויז?....

א סך מאָל האָט ער זיך געלאָזען פאָהרען צו גאָלדענבאַרג׳ס הויז. זאָל זיין וואָס עס וויל זיך! און ניט אויסגעפיהרט זיין פּלאַן.

פון דעסטוועגען האָט ער געוואַרט אויף א גוטער געלעגענהייט.

ט"ז.

דער שבת איז ביי די גאָלדענבערג'ס אין הויז אוועקגעגאנגען זיין געוועהנליכען אומעטיגען און איינזאַמען וועג.

פרוי גאָלדענבערג האָט אָנגעגרייט ווייסע ברויט געפילט מיט אַזינקעס, און אַלערליי מאכלים פון איהר אייגענעם גאָרטען (זי פלעגט זיין שטאָלץ אויף איהר אייגענעם גאָרטען, איבער וועלכען זי אליין פלעגט פון צייט צו צייט ארבייטען, ; זי האָט אויך אָנגעגרייט עטליכע פליישען, ווי געבראָטענע ברוסט, געקאָכטע ריפּען און א געפילטע הוהן מיט מעהל און שמאַלץ.

הערר גאָלדענבערג און דער פּערד־יונג זיינען געווען פּערנומען א גאַנצען אין דער פריה מיט ליכטע קליינינקייטען ארום הויז, שטאָהל און הויף.

דבורה האָט געלעזען די צייטונגען און זשורנאַלען. און קומענדיג איבער דעם נאָטיץ אין דער גלאַדסטאָנער צייטונג, איז זי פריהער געוואָרען בלאַס, און באַלד האָט זי אָנגעהויבען צו פיבערן מיט איהר גאַנצען קליינעם קערפּער.

עס איז איהר נאָכאמאָל אויפגעקומען די זעלבע מיאוסקייט, וועלכע זי האָט געפיהלט די גאַנצע צייט פון איהר ליגען אין יאָהאַן'ס שוים, ווען ער האָט זי פון דער פרעירי אַהיים געבראַכט.

זי האָט געוואָלט א רוף טאָן צו איהר מוהמען, נאָר אַזוי ווי זי האָט דעם געפיהל פון מיאוסקייט געהאַלטען פערשלאָסען אין זיך, און געוואוסט האָט זי, אז אויב זי וועט עס דער מוהמען דערצעהלען, וועט איהר אַליין, דבורה'ן, נאָך מעהרער ניט־גוט ווערען אויפ'ן הארצען, האָט זי דערפאַר געטראַכט, אז פאַר איהר איז בעסער דאָס אין זיך אַליין דערשטיקען, און אָט דעם קליינעם נאָטיץ, וואָס יאָהאַן האָט אין צייטונג אריינגעגעבען, מוז זי אויך פערניכטען. קיינער אין הויז זאָל דערפון ניט וויסען.

און זאָל ער קומען נאָך איהר האנד!

זי האָט דעם נאָטיץ פון צייטונג אַרויסגעריסען און איהם אין קליינע פּיצעלעך צופליקט.

— אַ העלד! — האָט זיך דבורה געטראַכט, ווערענדיג בלאַס פון אי־נערליכער אויפרעגונג, — ווען זי זאָל ניט געוועזען זיין אַזאַ נאַר, וואָלט זי בעדאַרפט אין מיטען וועג אַרונטערשפּרינגען פון זיין שוים און אַליין אַוועק אהיים!....

און נאָכדעם, אַז איהר אָנקעל האָט זיך גענומען בלעטערען אין די צייטונגען, האָט זי געציטערט ווי אַ פיש, ער זאָל ניט קומען איבער יענעם אָרט וואו זי האָט אויסגעריסען דעם נאָטיץ....

עס איז, צו איהר גליק, אַלעס אַריבער גלאַט.

מען האָט, ווי געוועהנליך, אָבגעגעסען דעם מיטאָג.

דער פערדיונג איז אַוועק אין זיין צימער זיך אויסרוהען.

הערר גאָלדענבאַרג מיט דער פרוי זיינען אַוועק אַ קוק טאָן אויף דעם ווייץ אין די שאָקען. זיי האָבען אַפריהער געפרעגט ביי דבורה׳ן צו זי וועט ניט האָבען דאַגעגען צו בלייבען איינע אַליין. דבורה האָט זיך מחיה געוועזען מיט דעם וואָס זי וועט קענען בלייבען איינע אַליין — „פאַר וואָס ניט, געהט געזונטערהייט!“...

ווען מאַן און ווייב זיינען אַרויס אין פעלד, האָט זיך די פרוי גאָלדענבאַרג אָנגערופען צום מאַן:

— עפּעס איז דבורה אַזוי בלאַס, בעמערקסט?....

— אַ קלייניגקייט אַזאַ וועהטאָג! און דערשראָקען זיך אויך.

— ניט דאָס מיין איך. עפּעס איז זי בלאַס... האָסט ניט געזעהען מיטוואָך אָבענד, אַז דער פערדיונג איז אַריין, ווי זי איז מיט אַ פרייד אַרונטער קעגען איהם.... זי האָט גאָר פערגעסען אין איהר פוס....

— זאָל זיין מיט גליק.... מען דאַרף אָבער פריהער אַ פרעג טאָן ביי דער שוועסטער.... אפשר וויל זי דבורה׳ן אָפּנעמען אין שטאָדט אַריין.

— ווער וועט זי לאָזען צונעמען פון מיין הויז....

— זיי וואָלטען אונזער הויז בעציערט מיט פרייד. אָבער....

— וואָס? — פרעגט רחל ווי אָנגעשראָקען.

— אָבער אייזיק האָט זיין בעשלוס נאָך ניט געענדערט.

— ער וויל טאַקע אַוועקגעהן. איך האָב געמיינט, איצט אַז עס איז דאָ אַזאַ מיידעל אין הויז....

— ער זאָל נאָך ניט מיטשלעפּען דבורה׳ן....

— געה שוין, געה, איך וועל מיט איהר אַ רעדט טאָן, — און זי וועט שוין אַלעס ביי איהם פּועל׳ן.

— און זיי וועלען זיך ליעב האָבען, און זיי וועלען אַ קינד האָבען,

— האָט רחל ווי אויסגעזונגען, — וועל איך זייער קינד ליעב האָבען, ווי עס וואָלט געוועזען אונזער טאָכטער׳ס אַ קינד....

— קענסט זיך נאָך אָנשמעקען מיט דעם און אויך....

— איך שוין ניט....

— ביזט נאָך יונג גענוג!

— איך שוין ניט.... מיין צייט איז שוין אוועק מיט דעם ווינד.... איך וואָלט שוין בעדאַרפט האָבען ערוואַקסענע קינדער און צוקוקען ווי זיי לעבען....

— רייד ניט אַזוי, נאַרעלע, עס איז ביי גאָט אין די הענד. אַלעס האָבען מיר מיט אונזערע אייגענע הענד זיך גענומען, און די איינציגע זאַך האָט גאָט פערקוקט.... עס קען נאָך קומען...

— און עס וועט שוין ניט קומען.

— וועסטו זעהן.

— זאָל דער פערדיוונג זעהן ביי דבורה׳ן....

— און אַז דבורה׳לע וועט דיר דערצעהלען דעם ערשטען סוד?...

— וועל איך זי אַ קוש טאָן.

פרוי גאָלדענבאַרג׳ס פּנים האָט זיך גערויטעלט און זי האָט טבוי־מעריש ווייטער געצויגען:

— איך׳ל זי קושען און זי היטען, אַז זי זאָל קיין שווערע זאַכען ניט טאָן. זי וועט ביי מיר די שוועל פּאַמעלינקע אריבערטרעטען....

— איך זאָג דיר, אַז דו וועסט זיך אָננעמען מיט דעם... האָבען זיך אונזערע הייליגע מוטערס פון חומש דען ניט אָנגענומען פון אַנדערע ווייבער....

— היינטיגע צייטען האָב איך נאָך ניט געהערט אַז אַ פרוי פון אַריבער פערציג זאָל — — — —

אַזוי רעדענדיג, זיינען זיי צוגעקומען צום פעלד, וואו דער ווייץ איז געשטאַנען איינגעהילט אין גאָלד, איין שאָק נאָכ׳ן אַנדערן.

— זינט די וועלט איז אַ וועלט האָט נאָך קיינער אַזוי נוט ניט געשניטען, — האָט הערר גאָלדענבאַרג בעמערקט.

— הערסטו, וואָס איך וועל דיר זאָגען, — זאָגט רחל, ווי זי וואָלט זיך פּלוצים דערמאָנט אין אַ זעהר וויכטיגער זאַך, — אַט דער אייזיק איז אַ גוטער ארבייטער, נאָר מיר געפעלט ער ניט. ער איז אַ „קריינק“.

זי האָט נאָך געוואָלט ריידען, נאָר עפּעס האָט הערר גאָלדענבאַרג אַ מאָדנעם קוק געגעבען אויף איהר, און זי האָט גענומען געהן נאָך איהם און געשוויגען.

י"ז.

נאכדעם ווי דבורה איז ארונטער פון בעט, האָט זי אָנגעהויבען צו פיהלען אַן אנדער מין אינטערעס אין דעם לעבען אויף איהר אָנקעל'ס פּרעידי. זי האָט זיך גוט איינגענומען אין מח איהר מוהמעס ווערטער: „אז דער, וועמען א פערד ווארפט ניט ארונטער, איז גאָר קיין רייטער ניט". און זי האָט זיך פון פערדיונג אויסגעלערנט ווי אָנצוזאָטלען א פערד, און ניט אכטענדיג, וואָס „קיטי" האָט זי איינמאָל ארונטערגע־וואָרפען, פלעגט זי דוקא נעמען „קיטי'ן" און זי אָנזאָטלען און אָפט ארויסרייטען.

רייטען פלעגט זי אין פעלד אָהן א צוועק, און אָפט אזוי אַפּרייטען א פּאָר מייל און זיך אליין כאפּען אז זי איז שוין ווייט פון דער היים. „און וואָס האָב איך געטראַכט: פון גאָר ניט!.." עס איז איהר אָבער גוט געוועזען צו רייטען און צו טראַכטען. פלעגט זי עס טאָן אָפט און נאָר מיט „קיטי'ן", ווי זי וואָלט וועלען ווייזען דעם דאָזיגען פערדעל, אז זי האָט ניט מורא פאר איהם.

און דער פערדיונג, אייזיק, האָט איהר אין דעם געהאָלפען:

— זאָלסט ניט שרייען ווען דו זיצסט רייטענדיג אויף א בראָנקאָ־פערד. נור איין שפּראָך ווייסט דער פערד: גיב איהם א רייב מיט ביידע פיס אין די פלאַנקען!..." — פלעגט ער איהר געבען צו ערקלערען מיט זיין בעדרייטפולען, פעסטען טאָן, און דערביי ווי זיך געבייזערט.

דבורה האָט ניט געגליכען דעם „בייזער", און זיין טאָן, ווי אויך איינינע אנדערע מאַניערען זיינע.

צום ביישפּיעל, ווען דער פערדיונג פלעגט לאַכען, האָט ער עס געטאָן ווי עס וואָלט דונערן אין די הימלען.

זי האָט פיינט געהאַט צו קוקען אויף זיין פערוואָקסען, האָריג פּנים, און ער פלעגט, ווי טראָץ עמיצען, זיך אָפט ניט גאָלען. עס פלעגט אמאָל

אוועק עטליכע וואכען און זיין פנים פלעגט בעוואקסען ווערען מיט א געדיכטען שווארצען בערדעל.

דבורה האט איינמאל געמאכט א שמועס מיט דער מוהמען איהרער פון דעם, און עס האט זיך אויסגעלאזען:

— הערסט, — האט די מוהמע געזאגט, — מענער זיינען א סך שעהנער מיט א בארד ווי מיט א גלאטען פנים.

דבורה האט ניט געהאט און ניט געוואלט עפעס זאגען געגען דער מוהמע'ס מיינונג. יענע קען נאך בעמערקען, אז זי רעדט צופיעל וועגען דעם פערדיונג'ס חסרונות.

און זי האט זעהר ניט געוואלט אז מען זאל איצט ענטפלעקען די געפיהלען, וועלכע האבען זיך ערשט אנגעהויבען צו אויפוויקלען אין איהר הארץ.

דערווייל האט זי זיך אנגעהויבען מעהר אריינקוקען אין דעם פערד־יונג'ס בעוועגונגען. און זי האט אויך דערפיהלט א נייגונג צוצוטרעפען זיינע פערלאנגען:

דעם זאטעל האט זי אויפגעהאנגען תמיד אויף דעם אייגענעם פלאץ, וואו זי האט עס גענומען, און אז זי פלעגט ארונטערנעהמען דאס צוימעל פון „קיטי'ן", פלעגט זי די לייצעס אזוי פערבינדען אין די צוימענרינגען, ווי אייזיק האט עס איהר איינמאל געוויזען צו טאן.

און גליקליך האט זי זיך געפיהלט, אז איהר טאטע האט איהר געהייסען דאס צימערל, וואו דער פערדיונג פלעגט שלאפען, אויפצוראמען.

זי האט שוין די ליילעך אויף זיין בעט אזוי גלאט פערצויגען און דאס קישעלע אוועקגעלייגט אזוי, אז עס זאל איהם זיין ניט שטארק הויך צו קאפענס און ער זאל קענען אויסרוהען זיינע אנגעהארעוועטע ביינער.

און נאכדעם ווי זי איז געוועזען עטליכע מאל אין זיין צימערל, האט זי זיך דערוואוסט פון דעם בארג ביכער, וועלכע זיינען דארט געלעגען אין א ווינקעל אויפ'ן דיל אנגעווארפען, אז ער איז ניט אזוי פראסט און פערגרעבט, ווי ער קוקט אויס.

האט זי זיך גענומען מעהרער אינטערעסירען מיט איהם, וואס ער טוט אין די אבענדען.

באלד נאָכ'ן עסען, כמעט יעדען אבענד, עס מעג זיין „געדונערט און געבליצט", פערנעמט ער זיך אין זיין צימערל אריין.

דבורה פלעגט פאר איהם שוין אָנגיסען א פולע לעמפעל מיט קעראָסין און אלע אין דער פריה איז דאָס געווען ליידיג. האָט זי פערשטאַנען, אז ער לערנט אָדער ער לעזט זיינע גראָבע ביכער.

זי האָט ניט געוואָלט ריידען דערפון מיט איהר טאַנטע, ווייל די לעצטע האָט איהר אמאָל געזאָגט, אז דער פערדיונג איז אַ מענשען־האסער.

— א מענש ווייסט נור זיין צימערל....

— ווי קען אזעלכער פיינט האָבען א מענשען, — טראַכט זיך דבורה, — אז ער האָט אפילו די פערד ליעב?...

נור ריידען טיעפער וועגען דעם ענין מיט דער טאַנטע האָט זי ניט געקענט.

און עס האָט זיך דבורה'ן געגומען דאכטען, אז ביי איהר האָט זיך אָנגעקליבען אזוי פיעל צו ריידען, אָבער אַלץ אזעלכעס וואָס זי וואָלט עס נור איהם אַליין געקאָנט דערצעהלען. און דערפאר האָט זי געקראָגען א חשק צו די זעלבע אַרבייטען וואָס ער פלעגט טאָן.

הערר גאָלדענבארג'ן האָט עס געשמייכעלט, וואָס זיין שוועסטער'ס מיידעל פון דער שטאָדט האָט זיך צוגעוואוינט צו דער פרעירי, און ער האָט זיך אין דער שטיל מיט זיך אַליין געטיילט מיט דער שמחה און אויס־געלייגט פלענער פאר איהר צוקונפט מיט דעם פערדיונג.

און ער פלעגט נאָך אונטערגעבען מוטה און פערשטאַרקערען די געלעגענהייט אַז זיי זאָלען זיך טרעפען אָפט אַליין אויג אויף אויג אין פעלד. און אז מען האָט געשניטען די אַלפאַלפאַ, איז דבורה אויך ארויס אַרבייטען מיט דעם שארער.

זיי זיינען געבליבען אויג אויף אויג.

נאָך יעדען ראַנד ארום דעם פעלד איז דער פערדיונג געבליבען שטעהן אויף אָפּצורוהען די פערד, די מאַשין אָנצוועהלען, און די שנייד־מעסערלעך מיט קאַלטע וואסער צו בעוואַשען פון דעם דונקעל־גרינעם אָנגעפּאַפּעכץ.

דבורה האָט זיך אויך אָבגעשטעלט מיט דעם שארער ביי דעם איינגענעם ברעג פון פעלד, וואו דער פערדיונג פלעגט זיך אָבשטעלען, און אזוי פלעגען זיי זיך איבערוואַרפען מיט אָפּגעריסענע ווערטער.

ביידע האָבען נעהאַט זעהר פיעל אויף זייערע הערצער.

און דער פערדיונג איז שטאָלץ געוואָרען וואָס דבורה העלפט איהם אין זיין ארבייט, און עס האָט זיך איהם געדאַכט, אַז זי שיינט מיט טויזענדער זונען. און ווי גלייך זי איז דאָס געזעסען אויף דעם שאַרער מיט די לייצעס אין די הענד! און ווי גלייך די ווינד־רייהען זיינען דאָס געלעגען אין אַ פיער עקיגען קאַסטען ארום דעם אַלפאַלפא פעלד!

אַ ווינטעל האָט געבלאָזען.

און אייזיק האָט געטראַכט:

ווען איך וואָלט געווען דער ווינט און וואָלט זיך איבער די אַלפאַלפאַ רייהען דורכגעבלאָזען!

י״ח.

אין אבענד אז הערר גאָלדענבארג איז ארויס א קוק טאָן פון זיין הויז צו דעם ווייטען פעלד מיט דער אָבגעשניטענער אלפאלפא, האָט ער געזאָגט, אז עס זעהט אויס ווי א סך, א סך ווייסינקע שעפעלעך זיינען זיך צוזאמענגעלאָפען און זיך אויף דעם פעלד געלעגט צו אָפּרוהען איבער־נאכט.

דער פערד־יונג איז אויך ארויס א קוק טאָן.

די זון האָט געהאַלטען ביים ארונטערגעהן פון יענער זייט בארג אין מערב זייט פון גאָלדענבארג׳ס הויז.

דער פלאכער און ברייטער טהאָל האָט זיך געררויטעלט און ווייך געמאַכט דאָס אָנגעשטרענגטע אויג.

עס איז געוועזען שטיל ארום אויף ווייטע ווייטען.

און העט אין מזרח אויף א בארג האָט זיך דערזעהן א קליינע פיגור פון א פערד.

די גאָלדענבארגס האָבען זיך אויסגעזעצט אויף אָן אַלטען איבער־געקעהרטען שליטען וואָס איז געלעגען נעבען הויז; דבורה האָט זיך נאָך בעשעפטיגט מיט הויז־ארבייט און איז אַלעמאָל אריין אין הויז און צוריק ארויס, און פון די טיעפענישען פון דער ערד דאָט אָפּגעקלונגען דאָס איידעלע ריטמישע געזאַנג פון איהרע פיס.

דער פערד־יונג איז געלעגען צושטרעקט אויף דעם גראָז, אונטערגע־שפּארט מיט זיין רעכטען אָרעם און ערגעץ ווייט זיינע אויגען געציעלט.

— נאָר ווי ווייסינקע שאָפעלעך, איך וואָלט שווערען... — האָט הערר גאָלדענבארג איבערגע׳חזר׳ט, קוקענדיג צו דעם ווייטליכען אלפאלפא פעלד.

— איך האָב שוין געשניטען אלפאלפא אין פערשיעדענע ערטער, אָבער אזא ווי די היינטיגע בעוואונדער איך! — האָט דער פערד־יונג ווי אויסגעלאָזען אָן אינערליכען, לאַנגען געשפרעך.

פלוצלינג האָבען אלע אָנגעשטעלט די אויערען.

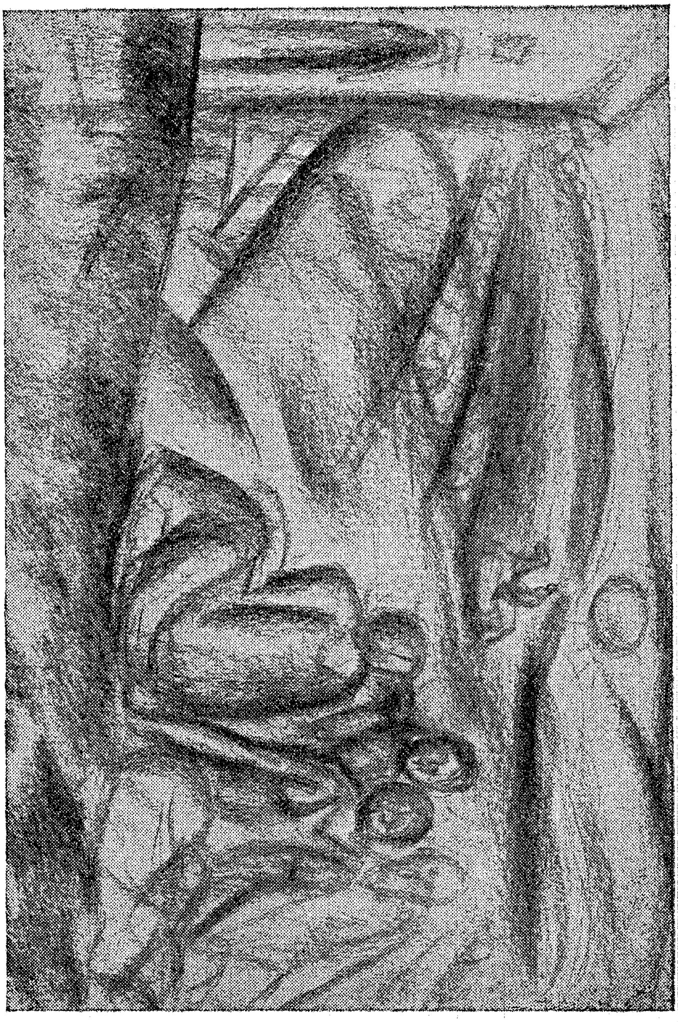

— מיר דאכט, עס קומט א רייטער, — האט הערר נאלדענבארג געזאגט.

דאס קלאפּען פון פערדישע פיס האט זיך דערנעהנטערט.

דבורה איז ארויסגעקומען פון הויז שנעל, און אין אטעם אנגעזאגט:

— א רייטער קומט!

אלע האבען זיך אויפגעשטעלט, חוץ דעם פערד־יונג, און זיינען אוועק צום פארענט פון הויז.

צום הויז זיינען צוגעריטען צוויי רייטער און ביידע האבען מיט איין מאל אויסגעשריען:

— גוטען אבענד!

— אה, יאהאן! גוטען אבענד! — האט הערר גאלדענבארג מיט נאסטפריינדליכקייט געענטפערט. — און וועמען האב איך די עהרע צו קענען? — האט גאלדענבארג געפרעגט אויף דעם צווייטען יונגען מאן.

— דאס איז מיינער א פריינד... איך האב מיט אייך זעהר וויכטיגעס צו שמועסען, — האט יאהאן געזאגט באפענדיג א בליק צו דבורה'ן, וואס איז געשטאנען ביים טהיר פון הויז און זיך געטוליעט צו פרוי גאלדענבארג.

— מיט מיר, זעהר פיין, קומט אין הויז אריין, — האט הערר גאלדענבארג מיט א שמייכעל געזאגט.

יאהאן איז ארונטער פון זאטעל מיט איין שפרונג, ער האט זיין פריינד אויך מיטגעבעטען, אבער יענער האט געקוקט דא צו דעם קאפּ פון זיין פערד, דא צו דבורה'ן, וועלכע, ווי איהם האט זיך געדאכט, לאכט פון איהם עפּעס אפּ... און ער האט בעסער אויסגעקליבען צו בלייבען אויפ'ן פערד.

ביידע פרויען זיינען צוריק אוועק צום אלטען שליטען, נאכדעם ווי הערר גאלדענבארג האט ארייבעגלייט יאהאנ'ען דורך דער אפענער טהיר אין הויז אריין.

דער פערד־יונג איז נאך אלץ געלעגען אויפ'ן גראז, ער האט אפילו ניט געפרעגט ווער עס איז דארטען געקומען. זיין וועלט און זיין בליק זיינען געוועזען אין דער ווייטער ברוינליך־דונקעלער מערב'שער אונבע־שטימטהייט...

דבורה האט זיך אנגעשפארט אן שליטען און מיט שרעק גענומען

טראַכטען, אַז יאָהאַן איז דאָס איצט ווייזט אויס גֿעקומען בעטען איהר האַנט...

און פרוי גאָלדענבאַרג האָט זיך פערטראַכט, — איבער עפּעס אַ סיבה האָט זי זיך גראָד איצט ווידער דערמאָנט ווי אַזוי איהר שוין לאַנג געשטאָרבענע מאַמע איז צו איהר געקומען איינמאָל פאַרנאַכט, ווען זי איז געזעסען גאַנץ אַליין אויפ'ן שוועל פון הויז און געקוקט אויף דער שטילער און ליידיגער ווייטקייט... איהר מוטער איז צו איהר דאַן געקומען ווי אַ לעבעדיגע, מיט אַ גרויסער שאַל אויפ'ן קאָפּ, און האָט זיך שטיל אוועקגעזעצט נעבען איהר און האָט ביי איהר מיט רחמנות געפרעגט:

„טאָכטערל, וואו האָסטו זיך פערקליבען אין אַזאַ ווייטען לאַנד... צווישען פרעמדע?"

— — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — —

נאַכטליכער און דונקעלער איז אויף דער פּרעירי געוואָרען און פון הויז אַרויס האָט זיך באַלד דערהערט הערר גאָלדענבאַרג'ס קול:

— רחל, רחל! קום נאָר אַריין. קום אַריין!

פרוי גאָלדענבאַרג האָט זיך גלייך אַ הויב געטאָן און מיט שנעלע טריט גענומען געהן צו דער טיר פון הויז, און דערביי געטראַכט:

„עס איז גאָרנישט"...

און זיך דערמאָנט:

„עס הענגען דאָך צוויי ביקסען אויפ'ן וואַנט."

און זי האָט אַ שווערען זיפץ געטאָן:

„וואָלטען נאָר צוויי קינדער פאַר די צוויי ביקסען אויפגעוואַקסען."

ווען הערר גאָלדענבאַרג האָט אַריינגערופען זיין פרוי אין הויז, איז פאַר דבורה'ן נאָך קלאָרער געוואָרען, אַז יאָהאַן איז דאָס טאַקע צוליעב איהר געקומען. און אין גאַנצען דער עקעל וואָס זי האָט געפיהלט צו יאָהאַנ'ען האָט איהר אַ שלאָג געטאָן אין האַרצען.

אין דרויסען איז פון דער טונקעלהייט אַ פינסטערניש געוואָרען און מען האָט שוין ניט געקאָנט דערקענען דעם צווייטענ'ס פּנים.

מיט אַמאָל אָבער האָט זיך איבער דער צפון־זייט פון דעם הויכען סקאַסנעם דאָך גענומען שפּאַרען אַ לייכטער ווייסער שיין. — ערגעץ

אַרויף אויף דער אַנטקעגנענדיגער זייט פון הימעל האָט אויפגעשיינט דער „צפון־שיין".

דבורה האָט זיך פאַרגעסען אין אַלץ, איז אויפגעשפּרונגען און פרעה־ליך אויסגעשריען:

— דאָס צפון־ליכט! דאָס צפון־ליכט!...

דער פערד־יונג האָט זיך פון גראָז אויפגעהויבען, אויף זיינע פיס אויפגעשפּרונגען און איז געבליבען שטעהן מיט פאַרגאַפטע אויגען צום הימעל געווענדעט:

— וואָס ווילען דאָרט די גייסטער פון די וויטע אייזיגע לענדער? זיי שרעקען אונז מיט זייער שטראַהליגען ליכט. און זעה נאָר ווי די שטראַהלען הויבען זיך אין הימעל אַריין, ווי פייערדיגע זיילען, און ווי זיי ציהען ערגעץ אַהין, אַהין...

— שטעדט מוזען דאָרט איצט ברענען — האָט זיך דבורה אָבגערופען, צוקומענדיג גאַר נאָהענט צו איהם.

— און אויב עס זיינען דאָרטען דאָ שטעדט וואָס ברענען, מוזען דאָס זיין אידישע שטעדט — האָט דער פערד־יונג צוגעגעבען.

דבורה האָט זיך אומגעקוקט אויף'ן פערד־יונג. — ער איז געשטאַנען ווי אַן אייזערנער און איז געווען פאַרגאַסען פונ'ם צפון־ליכט...

זי האָט זיך מיט אַמאָל צוגעפּרעסט צו איהם און געפרעגט:

— אייזיק, ווער ביזטו?... אייזיק!... איך קאָן דאָך דיך ניט. איך ווייס ניט ווער דו ביזט. זיי ניט אַזוי בעהאַלטען. זאָג...

די נאַכט איז געווען פינסטער און ליכטיג און שטיל.

דער פערד־יונג האָט זיך אומגעקוקט אויף דער קליינער דבורה, האָט זי אַרומגענומען מיט זיין גרויסער האַנט און געזאָגט:

— דבורה, איך האָב דיר אַ סך צו זאָגען, אָבער הער: איך וויל אַז דו זאָלסט וויסען אַז איך וועל אַוועק קיין פּאַלעסטינאַ, און איך וויל אויך אַז דו זאָלסט ניט מיינען אַז עפּעס קאָן מיך אָפּהאַלטען. קיין זאַך וועט מיך ניט מאַכען צו ענדערען מיין בעשלוס. דאָרטען וועל איך בויען מיין היים און ניט ווי אַ פרעמדער צווישען פרעמדע... איך בין שוין געווען אַ פרעמדער אין דער גאַנצער וועלט און איך וויל שוין מעהר קיין פרעמדער ניט זיין. איך וויל צו דער היים פון אונזערע אבות, דאָרטען, ווען איך וועל זיך מיהען און אַרבייטען פלייסיג, וועט דאָס ניט פערפרעמדט ווערען.

— הערר גאָלדענבאַרג מיינט, אַז אַלע שכנים האָבען איהם דאָ ליעב. און ער ווייס ניט אַז דער גוי איז שטיל און פערביסען. —

— אַט דאָ ניט לאַנג ברייננג איך ארויס אונזער שווארצען סאַמעטענעם אַנער קיין גלאַדסטאָן אויף אינספּעקציאָן... עס זיינען זיך אהין אַנגעפּאָחערען אַ סך פּאַרמער פון ארום און ארום. דער רעגיערונגס־דאָקטאָר בעטראַכט זייערע אַלעמענס פערד, און מיט אַלעמען איז גוט און פיין, קיינעם ארט ניט, קיינער זאָגט גאָר ניט... נאָר ווען עס קומט צו הערר גאָלדענבאַרג'ס פערד ציהען אַלע אָן זייערע אויגען און איינער רעדט ארויס:

„דאָס בלוט פון יעזוס האָט דער איד אין זיין פערד אריינגעגאָסען, ווי עס שיינט!...."

— און אין די אויגען רעדען זיי דאָך אַלע אַזוי פריינדליך: „הערר גאָלדענבאַרג" און „הערר גאָלדענבאַרג!" און דאָס איז טאַקע דאָס אונגליק.

דבורה: דער גוי טראָגט זיין גיפטיגע שנאה הינטען־ארום.

— און אַז איך קום און דערצעהל דאָס צו הערר גאָלדענבאַרג, וויל ער ניט גלויבען און דרינגט נאָך, אַז עס קאָן גאָר ניט געמאָלט זיין אין אַמעריקאַ. — די פּאַטערס פון דעם לאַנד זיינען געווען אַלע גלייך.

— יאַ, יאַ. די פּאַטערס פון דעם לאַנד זיינען געווען אַלע גלייך און אַלע גלייך האָבען געעפענט די טויערען פאַר דער גאַנצער וועלט. היינט אָבער זיינען זיך אהער אַנגעלאָפען אַלערליי גוי'אישע פעלקער, וואָס האָבען אין זייערע בוזעמס געבראַכט דעם האַס צו אַלץ וואָס איז ניט גוי'איש, דעם האַס וואָס זייערע מוטערס האָבען אין זיי אריינגעגאָסען מיט דעם מילך פון זייערע ברוסטען... זיי זיינען אהער אַנגעקומען און האָבען פאַר זיך קלויסטערס געבויט און אין די קלויסטערס — שולען פאַר זייערע קינדער געמאַכט. און דאָרט וועקגעזעצט לעהרער וואָס האָבען אין זיך אויך אריינגעזויגט דעם גיפטיגען האַס צו אַלץ וואָס איז ניט גוי'איש...

— הערר גאָלדענבאַרג דרינגט, אַז עס קאָן ניט געמאָלט זיין אין אַמעריקאַ.

— און איך זעה, ווי ביי זיך אויפ'ן האַנט:

— עס קומט דער טאָג, ווען פּלוצלינג וועלען זיך אוועקשטעלען די „גוטהערציגע" גוי'אישע בירגער קעגען דעם אידען, זיי וועלען אַפּערנעמען דעם שאַרפען מעסער פון אונטער זייערע קליידער און וועלען עס אריינשטעכען אין אידישען הארצען אריין....

דבורה האָט ביי די לעצטע ווערטער זיינע אַ ציטער געטאָן, און מיט שרעק זיך אַראָבגעלאָזט אויף די קניע. זי האָט מיט איהרע אָרעמס אַרומ־גענומען זיינע פיס...

אין דרויסען איז געווען שטיל און דאָס צפון־ליכט האָט זיך פאַר זיי מיט הויכע זיילען געשיינט אויף דעם נאַכטיגען הימעל.

דער פערד־יונג האָט אָנגענומען דבורה'ן פאַר'ן האנט, זי אויפגע־הויבען פון דער ערד און איז מיט איהר אַוועק מיט'ן ווייץ־פעלד, צווישען די קופּקעלעך געבונדענע ווייץ־גאַרבען אנטקעגען דעם צפון־ליכט.

די איבערגעבליבענע הארטע ווייץ־שטאַמען האָבען זיך געבראָכען אונטער זייערע ביידענס פיס.

פון דעם נאָהענטען און דאָך ווייטען און ווייסען צפון־ליכט איז די פינסטערניש פון דער נאַכט געדיכטער געוואָרען.

זיי זיינען געגאַנגען אָהן אַ סוף. זיך געדרעהט צווישען די רייען און ווייטער געגאַנגען און זיך צוריק אומגעקעהרט און דער פערדיונג האָט דערצעהלט:

— מיר זיינען ניין ברידער געווען. אַ טאַטען זעהר אַ פרומען געהאַט. די מוטער האָט געהאַלטען אַ קליין קרעמעל אין דאָרף, וואו מיר האָבען געוואוינט. דער טאַטע פלעגט צוביסלעך ארויסגעהן אויפ'ן דאָרף האנדלען מיט די גוים און פאַר אונז, אַז מיר האָבען אָנגעהויבען אויפצוואַוואַקסען, האָט ער אַ שמיק לאַנד אָבגעדונגען און מיר האָבען עס מיט טאַבאַק פערזעצט...

דאָס דאָרף האָט געהאַט אַ שלעכטען שם ארום און ארום און מיר, די ברידער, האָבען געהאַט אַ שם פאַר אונזער מוטה צו וואוינען אין אַזאַ דאָרף און ניט מורא האָבען פאַר די „גוים".

— און אין „יענע טעג"... איז אין אַ נאָהענטען שטעדטעל איבער איין הערינג, וואָס אַ איד האָט צו אַ גוי אין אַ מארק־טאָג פערקויפט, אַ ווילדער געשלעג אויסגעבראָכען, און האָט באַלד אַזוי דערשראָקען די אידען פון שטעדטעל, אַז מען האָט אונז, די ניין „שטאַרקע קינדער" (אַזוי האָט מען אונז גערופען) דורך אַ געהיימען שליח געשיקט רופען.

— מיר זיינען געקומען צו־שפּעט... אידישע גוטס איז שוין געווען צוטראָטען אין די גאַסען. און ביי אידישע טעכטער זיינען שוין די אויגען

געווען אויסגעשטאָכען... געזאָגט האָט מען אונז, אַז די נוים פון אונזער דאָרף זיינען געווען די ערשטע אָנצוהויבען דעם בלוטיגען טאַנץ...

— מיר, אַלע ניין, האָבען פערביסען מיט די צייהנער און אוועס צוריק אין דאָרף און זיך געגעבען אַ שבועה ניט צו פערשווייגען...

— אַז מיר זיינען צוריקגעקומען שפּעט אין אָבענד פון שטערטעל, האָבען מיר געפונען אונזער הויז אָבגעבערענט... דאָס גאַנצע דאָרף איז געווען שטום און פינסטער. אַלע זיינען געשלאָפען...

— אונזערע בהמות זיינען געלעגען מיט אויפגעריסענע מאָגענס און אונזער טאַטע און מאַמע האָבען מיר געפונען און זיי האָבען ניט געענט־פערט... האָבען מיר זיך צושפּרייט איבער דעם פינסטערען שטומען דאָרף, און עס איז געווען ווי עמיץ האָט מיט אונז גערעדט פון איין זאַך און מיר האָבען אַלע צוגעשטימט עס צו טאָן...

— מיר האָבען דאָס דאָרף פון אַלע עקען אָנגעצונדען. און דאָס פייער פון איין הויז האָט דאָס צווייטע פערכאַפּט... עס זיינען מיט שטרוי די דעכער געווען בעדעקט און טרוקען, פון די מאַרצאָווע ווינטען... מיר האָבען די אַרבייט אָפּגעטאָן און זיך צוזאַמענגענומען אויף דעם הויכען באַרג וואָס איז געשטאַנען קעגען דאָרף...

— עס האָט זיך אויפגעהויבען קעגען שטאָק בלינדען הימעל אַ גע־דרעהטער, דונקעל־רויטער פלאַם. און עס איז דער הימעל אויף מיילען ווייט העל רויט געוואָרען, און עס איז געווען שטיל אַ צייט, און נאָר דאָס קנאַלען פון׳ם פייער וואָס האָט איבער׳ן דאָרף זיין אַפּעטיט געשטילט... עס האָבען זיך צוקלונגען, ווי דורך אַ כשוף פון ווייטען, גלאָקען פון קלויס־טערס... עס האָט זיך דאָס דאָרף געברענט און עס איז פון די הייזלעך קיין קרעכץ ניט געקומען... די שטיינער פון דעם באַרג זיינען היים געוואָרען און מיר זיינען שוין אַלע געשטאַנען אויף דעם שאַרפען אָפּשניט פון באַרג, אויף דער גרויסער סקאַלע וואָס מיר האָבען פון אונזער יוגענד אָן גערופען דעם „רוח׳ם מעסער“. מיר האָבען געקענט זעהן אויף מיילען, די פעלדער און וועלדלעך, וועלכע האָבען אויסגעוויזען ליכטיג, ווי זיי וואָלטען ברענען...

עס האָט פון ווייט אַ גאַלאָפּ פון פערד אָנגעהויבען צו קומען, און באַלד האָבען מיר אויף דעם וועג אין אונזער דאָרף אַריין אַ צוואָוואָרפענע מחנה רייטער דערזעהן. און נאָך די רייטער זיינען וועגענער געפאָהרען. די פערד און די וועגענער האָבען מיט זייערע פיס די ערד ניט בעריהרט,

אזוי ווילד זיינען זיי געלאָפען און נאָך גיכער זיינען די רייטערס געפלויגען און א ווילדער, שכור'ער געאָכצעריי האָט זיך געטראָגען פון די העלזער פון די רייטער און פון די וועגענ־טרייבער, און אז זיי האָבען זיך דערנעהנטערט צום ברענענדען דאָרף, האָבען מיר באַלד דערזעהן אונזער טעות...

— ... דאָס זיינען די גוים פון אונזער דאָרף געוועזען אין ערגעץ איין אַנדער דאָרף אויף א שמחה... זיי האָבען זייער אַרבייט אין אידישען שטעדטעל אָפּגעטאָן און עס איז א שמחה פערטרונקען...

— ...און באַלד האָט מיין עלטערער ברודער געטאָן א פּאַטש מיט ביידע הענט און איז אַרונטער פונ'ם שאַרפען שטיין אין אָפּגרונד, און איידער מיר האָבען נאָך געקענט הערען דעם שטומפּיגען אָפּקלאַנג פון אָפּגרונד איז דער צווייטער ברודער מיט א פרעהליכען „האָך" אַרונטערגעשפּרונגען... און דער דריטער און פירטער האָבען עפּעס געזונגען אזוי באַנג... און ווען דער פינפטער און זעקסטער זיינען אַרונטער אין אָפּגרונד האָבען זיי גאָר ניט גערעדט, נאָר מיט פערמאַכטע אויגען און מיט צוזאַמענגעלעגטע הענט אויף זייערע ברוסטען. און דער זיבענטער און אַכטער ברודער האָבען א קוק געטאָן צום ברענענדען דאָרף און צו דער נאָהענטער מחנה פון אונזערע דאָרפס־גוים, וואָס זיינען אָנגעקומען מיט זייערע ווייבער און די יונגע בחורים פון דאָרף וואָס זיינען געריטען אויף זייערע יונגע פערדלעך מיט ווייסע פאַטשיילעס אין די גריוועס אריינגעפלאָכטען...

— ... אז עס איז געקומען צו מיר, האָט זיך פּלוצים אונזער פרומער פאָטער, אין ווייסען בעצוינגען, בעוויזען און מיך פאַר מיינע אַקסלען אָנגעכאַפּט... איך האָב געהויבען מיינע פיס, מיין האַרץ איז אין מיר צושפּרונגען געוואָרען, און ער האָט מיך געהאַלטען און געזאָגט:

— „... עס זאָל מיין דור ניט אָפּגעמעקט ווערען!... געה אוועק אין א פרעמדען, ווייטען לאַנד און הויב אָן צו בויען, פון דאָס ניי!... בוי אויף א היים, און אז דיין ווייב וועט דיר געבוירען א קינד, זאָלסטו ביי זיין וויעגעלע איהם פון דעם אַלעמען דערצעהלען, און דער עיקר זיין מוטער זאָל עס אויך פריהער וויסען.... זי זאָל עס אין איהר מילך דעם קינד אין זיין בלוט אריינפּליסען... געה אוועק!..."

י"ט.

נאָך דער צפון־ליכט נאַכט זיינען אוועק עטליכע טעג.

הערר גאָלדענבארג האָט זיין אַלפּאַלפּא אין די סטויגען אריינגעלעגט און נאָכדעם דעם ווייץ געדראָשען.

און אין צווישען די ארבייטען איז איהם אָפטמאָל אויפגעשוואומען דער געדאנק וועגען דעם, וואָס דער יונגער יאָהאַן עלקינס האָט פון איהם געוואָלט.

לכתחילה האָט עס ביי איהם אויסגעזעהן, ווי ווען עמיץ זאָל קומען צו איהם און איהם זאָגען:

„גיב מיר אוועק דיין האָב און גוטס, אומזיסט!"

אָדער:

„פארנעם זיך פון דאנען!"...

און נאָכדעם איז דאָס ביי איהם אַזוי אויסגעקומען:

דעם פערד־יונג וויל ער דאָך נור, אויב זי, דבורה, זאָל איהם וועלען. וועט ער איהר דאָך ניט געהן איינרעדען דוקא דעם פערד־יונג.

און נאָך עפּעס אַנדערש:

מען זיצט צווישען זיי שוין אַזוי לאַנג. מען טיילט זיך מיט דער ארבייט, מען אָטעמט דיזעלבע לופט;

איז ווי אויב דבורה זאָל צוקומען און זאָגען:

— אָנקעל, יאָהאַנ'ען האָב איך די עהרע פארצושטעלען אַלס מיין....

„איי, וואָס מיין טאַטע האָט חתונה געהאַט מיט אַ אידישע טאָכטער, און וואָס — האָט גאָלדענבארג געטראַכט, — איך אַליין האָב רחל'ען פאַר אַ ווייב און וואָס דבורה'ס מוטער האָט אויך אַ אידען פאַר אַ מאַן, איז נאָך ניט קיין בעוויז אַז דבורה מוז נור חתונה האָבען מיט אַ אידען.

„זי קען נאָך זיצען און וואַרטען אָט־אָ־דאָ אויף דעם אידען איהר חתן, ער זאָל קומען צו געהן, ביז'ן גרויען צאָפּ..."

עס איז געקומען די צייט פון ווייץ־דרעשען.

הערר גאָלדענבאַרג איז, נאָך דעם מנהג פון יענער געגענד, ארוים איינלאַדען די שכנים צו קומען העלפען דרעשען זיין ווייץ, און ער האָט זיך אָנגעשטויסען אויף אַ מאָדנעם נייעם קלאַנג.

מען האָט ביי איהם געפרעגט: „וואָס איז די אורזאַכע פאַר וואָס דער אַלטער עלקינס פערקויפט זיין היים"... און וואוהין פאָהרט ער אוועק... דערביי האָט מען עפעס מאָדנע ניי אויף גאָלדענבאַרג'ען געקוקט.

— דער אַלטער עלקינס פערקויפט? !... — האָט זיך גאָלדענבאַרג געוואונדערט.

עפעס מאָדנע ניי און אונהיימליך האָט דאָס צו איהם געקלונגען...

און ווען ער איז אוועק צום אַלטען עלקינס איהם איינלאַדען ער זאָל קומען העלפען דרעשען, האָבען זיי זיך בעגעגענט און ניט געקענט קוקען איינער דעם אנדערען גלייך אין די אויגען אריין.

— איך וועל קומען פריהער פון איטליכען, — האָט דער אַלטער על־קינס געפונען פאַר נויטיג צו ענטפערען אויף הערר גאָלדענבאַרג'ס איינלאַדונג.

וועגען זיין אוועקגעהן פון דאַנען און וועגען דעם פערקויפען פון זיין היים האָט ער ניט דערצעהלט, און הערר גאָלדענבאַרג האָט איהם ניט געפרעגט.

און דער אַלטער עלקינס איז טאַקע געקומען פריהער פון איטליכען מיט צוויי פערד אין דעם לייטערנעם וואָגען איינגעשפאַנט. און אז עס האָט זיך אָנגעהויבען דער טאָג, האָט דער אַלטער פלייסיג און עפעס מיט אַ נייעם אויסזעהן אַלעמאָל אונטערגעפיהרט צו דעם מאשין אַ פולען וואָגען מיט ווייץ־גאַרבען.

יאָהאַן איז אויך איינגעלאַדען געוואָרען, נאָר ער איז ניט געקומען.

הערר גאָלדענבאַרג האָט געהאַט קריינקונג דערפון.

ער האָט דאָך איהם ניט געזאָגט „ניין".

קומט אַ יונג בעטען די ערלויבניש אויף דבורה'ס האַנט... מען זאָגט איהם געה פרעג ביים מיידעל... וואָס האָט ער זיך אָנצו'ברוגז'ען?...

און נאָכ'ן מיטאָג אַז עס איז געקומען די געלעגענהייט, אַז אַלע מענער האָבען זיך צוזעצט, ווער אין דרויסען אויף דעם אַלטען איבערגעקעהרטען שליטען און ווער אויף דעם גראָז אין שאָטען ,צו כאַפּען אַ „סמוק", האָט

הערר גאָלדענבארג א פרעג געטאָן ביים אַלטען עלקינס, וואו יאָהאן איז ערגעץ... און וואָס ער מאכט אין זיין געזונד...

— אין אַלדי רוחות און געזונד ווי א רוח... — האָט עלקינס געענט־פערט מיט א האסטיגען ציה פון זיין פיפקע, א קרומען שפיי אין זייט אריין. — ווער האָט איבער דעם צו שאַפען היינטיגע צייטען... ווען איך בין אין זיינע יאָהרען געווען אין דראָש צייט, האָב איך געדאַנקט גאָט אַז איך האָב געקאָנט שלאָפען ביי דער נאכט...

פרוי גאָלדענבארג האָט א לייכטען ציטער געטאָן ווען איהר מאַן האָט דערמאָנט יאָהאַנ'ס נאָמען, זי האָט ניט געוואוסט פאַר וואָס, נאָר פונ־דעסטוועגען האָט זי ניט פערפעהלט צו הערען דעם אַלטען עלקינס' ענט־פער און זי האָט צייטליך בעמערקט:

— וואָס אַמאָל איז ניט היינט... יאָהאַן איז א קלוגער בחור... איך האַלט פון איהם זעהר פיעל...

— זיין מאמע איז געוועזען א קלוגע בהמה, עך, עך, — האָט עלקינס זיך צולאַזען — פאַרוואָס־זשע זאָל ער ניט זיין קלוג, אָבער זי איז דאָך געווען מיהזאם און פעהיג ווי צעהן מענער צוזאמען...

— אה, ער וועט א ווייבעלע זיך נעמען, וועט ער אַנדערש זיין, פלייסיגער ווערען — פּרובט פרוי גאָלדענבארג...

— א ווייבעלע, וואָס נאָך? — מאכט דער אַלטער עלקינס און ציהט אָפּ די רעהרעל פון פּיפּקע — עס איז לייכט צו זאָגען א ווייבעלע. וואו נעמט מען זי?

— ווינציג מיידלעך ביי די שכנים? — שטעלט אריין הערר גאָלדענ־בארג — נאָר זעהט, אַז דער עלטערער זוהן זאָל פריהער חתונה האָבען...

— עט, טאַ, טע, — צוקאָכט זיך עלקינס און טוט זיך א קראַץ מיט די גראָבע, אומגעלומפּערטע פינגער אין זיינע הארטע, גרוי־שווארצע האָר פון קאָפּ. — מיידלעך ביי די שכנים... עס איז לייכט צו זאָגען, מיידלעך ביי די שכנים... מיר זיינען דאָ אַלע פרעמדע טייוואַלים... יעדער טייוועל האָט זיך זיינע גענגעלעך... אָט, ווען ער זאָל זיין א לייט, מיין יאָהאַן, שרייב איך אין דער אַלטער היים און מען שיקט פון זיינעטוועגען ארויס א מויד...

דערווייל האָט פון ווייטען פעלד דער דרעש־מאַשין א שאַרפען פייף

געטאָן, אַלע מענער האָבען זיך געכאַפּט און אַוועק צו דער אַרבייט. פרוי גאָלדענבאַרג איז געבליבען מיט דבורה'ן אויג אויף אויג.

זיי האָבען פלינק געוואַשען די געשיר און דער קול פון פאַרצעלײַ און דאָס שטומפיגע קלינגען פון גאָפּעל, לעפעל און מעסער האָבען זיך געיאָגט איינס נאָך ס'אַנדערע.

ביי פרוי גאָלדענבאַרג האָט זיך יעצט זעהר פיעל געטראַכט וועגען אַט דער קליינער דבורה'לען... ווי גיך זי האָט עס דעם טעלער איינגעטונקט אין דער גרויסער מאַקערטע מיט הייסע וואַסער... זי וועט שוין זיין איינ־מאָל אַ ווירטין!... און ווען דער יאָהאַן זאָל האָבען אַ אידישען טאַטען!...

עס איז איהר אַרויפגעקומען דעם אַלטען עלקינס' ווערטער: „מיר זיינען דאָ אַלע פרעמדע טייוואָלים"... — די אַרבייט צוטיילט מען צווישען זיך, מען העלפט זיך איינער דעם צווייטען מיט געלד... און ווייטער קען מען שוין ניט געהן... „יעדער טייוועל האָט זיך זיינע גענגעלעך"... וואָרום זאָל עס אַזוי זיין?...

איהר האָט זיך זעהר פערוואָלט צו דורכריידען זיך מיט דבורה'לען, וועגען דער זאַך. און זי האָט טאַקע געוואָלט אויסגעפינען צי האָט יאָהאַן מיט איהר פון עפּעס שוין געשמועסט. יאַ, אַ רחמנות אויף יאָהאַנ'ען, ווי ער בעט זיך: „מיר קומט דבורה'ס האַנד... איך האָב זי פון דער פרעירי געבראַכט און גאָט האָט מיר איהר יונגען לעבען געשיינקט"... און יאָהאַנ'ס אומגעלומפּערטער פּאַטער; רעדט גראָב: „פרעמדע טייוואָלים"...

פרוי גאָלדענבאַרג האָט אַ טראַכט געטאָן:

ווען עס וואָלט געוועזען מיין בלוט און מילך, אַט די פלינקע, קליינע דבורה, וואָלט איך יעצט אויך געשיקט אין שטאָדט צווישען אידען נאָך אַ יונג אַ אידישען... נאָר זי זאָל כאָטש ניט אַריינפאַלען... ווייל מיט דעם פערד־יונג — ווער ווייסט צי עס וועט עפּעס ווערען. און דערצו — גלאַט וואָס איז דאָס פאַר אַ פּאָר, אַט די שטיפערישע דבורה און אַט דער יונג וואָס ווייסט נאָר אַרבייט, עסען און זיין צימערעל... נאָר וואָס איז דבורה, אַזוי שפּעט, אין יענער „צפון־ליכט" נאַכט, געגאַנגען שלאָפען?...

און פרוי גאָלדענבאַרג ווענדעט זיך צו דבורה'ן:

— האָסטו געמעגט דבורה זעהן ווי דער פערד־יונג האָט היינט געשלונגען דעם „רוהבאַרב־פּיי"... פע, אַ מאַנספערשוין זאָל אַזוי ליעב האָבען צו נאַשען...

דבורה האָט שוין פון דער מוהמע נאָך פריהער געהערט א פּאָר עהנ־ליכע בעמערקונגען, האָט זי זיך אָנגע'ברוגז'ט און געזאָגט:

— מוהמעלע, איך האָב ליעב צו זעהן ווי אייזיק עסט.

— אזוי?!

— הו־הו!

— אוי וועה, אָט פאַלט אַדונטער דער פּאַלומעסיק! — טוט פרוי גאָלדענבארג פּלוצים א פערדרעה דעם געשפּרעך.

דבורה האָט ארויפגערוקט דעם פּאַלומעסיק אביסעל העכער און מיט א קינדערשען טאָן געזאָגט:

— ווייסט איהר, מוהמעלע, איך נעה — —

— וואוהין געהסטו?

— וואוהין אייזיק —

— משוגע צו מיטערע...

— אוי, מוהמעלע, איך נעה.

— גאָט זאָל שומר ומציל זיין, וואָס רעדסטו קינד מיינס? דאָ ביי מיר ביזטו די גרויסע און ביי דיין מאַמען וואָלסטו געווען נאָך נאָר א קליינטשיגס, יאָ, אָט אזא קליינטשיגס!...

א מינוט האָבען זיךביידע פרויען אָנגעקוקט...

דאַן.

— איך וויל אוועקגעהן, מוהמע!

— דיין מאַמע האָט דיך צו מיר אין די הענד גענעבען און איך וועל דיך אָפּהיטען!...

— איך קען זיך שוין אליין אָפּהיטען.

— ווער האָט עס דיר געזאָגט, דער פערדריונג?!

— נישט קיינעמס דאגה.

— זעה נאָר, אַן עזות, זי ארויסגעפיהרט צו דער „צפון ליכט“ און איהר געעפענט די אויגען... נעבעך שלעכט זי בעהאנדעלט!... זאָג, פעהלט דיר עפּעס ביי מיר?

— מיר פעהלט גאָר גיט, איך האָב די גאַנצע וועלט!...

— אזוי?!

— הו, הו!...

— די גאַנצע וועלט !... ער וועט דיך אין ערגעץ ווייט אַוועקפיהרען און וועסט זיין דאָרטען איימיג אַליין...

— מוהמעלע, איך בעט אייך, מוהמעלע, נעהמט זיך ניט צום האַר־צען דערפון... איך וועל שוין האָבען אַ סך פרייד אונטער דעם דאַך וואָס ער וועט פאַר מיר פון ווייסינקע שינדעלעך אויפקלאַפּען...

— אַזוי ?!

— הו, הו !...

— איך וויל ניט זאָלסט אַזוי ריידען צו מיר, הערסט !

— הו, הו ! הו, הו ! — קרימט איהר נאָך פרוי גאָלדענבאַרג.

איז דבורה גאַר אַנטלאָפען אין איהר צימערל און האָט זיך אַריינ־געוואָרפען אין בעטעל מיט'ן פּנים צו דער וואַנד...

פרוי גאָלדענבאַרג האָט מיט אַ פייכטען כעס אין איהרע גרויסליכע אויגען געענדיגט אין קיך די נאָכמיטאָגדיגע אַרבייט. און צולעצט האָט איהר אָנגעהויבען באַנג צו טאָן פאַר וואָס זי האָט זיך מיט דבורה'ן אָנגעהויבען.

איהר כעס האָט זיך איינגעשטילט. זי האָט זיך באַלד צוריקגע־כאַפּט און גענומען מאַכען פּלענער ווי אַזוי דבורה'ן איבערצובעטען, דער עיקר, ווי אַזוי צו פערגלעטען די גאַנצע זאַך, אַז עס זאָל ניט אַרויסקומען אויף דער ווייסער וועלט... זי איז טאַקע באַלד אַוועק, געכאַפּט דעם בעזעם און אָנגעהויבען צו קעהרען דאָס גרויסע עס־צימער און אַ רוף געטאָן :

— דבורה'לע, וואו ביסטע ?

קיין ענטפער.

זי קעהרט ווייטער, רייבט דעם דיל מיט'ן בעזים אויף איין פּלאַץ. און ענדליך לאָזט זי פאַלען דעם בעזים און לויפט אַריין אין דבורה'ס צימערל, טוט אַ פּאַטש מיטביידע דלאָניעס :

— וועה איז צו מיר, דבורה'לע, וואָס איז מיט דיר ?... — איך האָב נור שפּאַס געמאַכט. גאָט ווייסט דעם אמת, אַז אַלעס איז דיינס... איך וועל עסען אַ טרוקען שטיקעל ברויט און וואשען דיינע קליינע פּיס־לאַך און טרינקען דאָס וואַסער... זיי מיט אונז... זיי נאָר מיט אונז, דבורה'לע. בלייב מיט אונז.

דבורה האָט ניט געענטפערט. אין שטוב איז געווען שטיל. פון

פעלד האָט זיך געטראָגען אַ פרעהליכער הוזשען פונ׳ם דרעש־מאשין, ווי עס וואָלט ערגעץ אויף דער פרעירי אַ חתונה זיין. און פון צייט צו צייט האָט דער מאַשיניסט גערופען מיט זיין הייזעריגען פייפעל. אַט דריי בעזונדערע פייפלעך, דאָס האָט געהייסען, אַז מען זאָל ליידיגע זעק ברענגען: גאָט האָט געגעבען אַ סך ווייץ... און אַט אַ געדרעהטער, טרויעריגער פייף, אַז מען זאָל ברענגען וואסער וואַ־אסער!...

פרוי גאָלדענבארג האָט זיך צוגעזעצט אויף דבורה׳ס בעטעל און איהר אָנגעהויבען צו גלעטען ארום קאָפּ און ארום פּנים.

זי האָט געטראַכט:

— צו וואָס די גאנצע מיה?... איינעם גיט גאָט קינדער און אַן אנדערען גיט ער צו די קינדער...

דבורה איז געלעגען מיט אַ קינדערשען קאפּריז אריינגעביסען צווישען איהרע ברוינע ליפּען און געטראַכט.

צוויי וועגען זיינען פאַר איהר אָפען... דער פערד־יונג וועט קומען צו רייטען פון הינטען און וועט זי אַ כאַפּ טאָן.

און זיי וועלען זיך אוועקיאָגען...

זי וועט האַלטען איהרע אויגען פערמאכט. ערשט עט, עט ווייט, וועט זי עפענען די אויגען, און זיך אַזוי פרעהען!

און פרוי גאָלדענבארג איז לאַנג געזעסען לעבען דבורה׳ן און גע־טראַכט:

שוין איבער צוואַנציג יאָהר, אַז זי האָט חתונה געהאַט מיט הערר גאָלדענבארג׳ען. פון ערשטען טאָג אָן האָט מען זיך געמיהט און גע־פּלאָגט.

עס דערמאָנט זיך איהר אַ צייט אין אַ ווינטער. עס האָט אויף דער פרעירי געשנייט. און ווען עס שנייט אויף דער פרעירי און דו זיצסט אין הויז און קוקסט דורך דעם פענסטער, דאַכט זיך דיר אויס, אַז עס איז קיינער נישטאָ אויף דער וועלט חוץ דיר און נאָך עפּעס אַן אַלטער וויס־גרויער פרוי, וואָס זיצט ערגעץ און ציהט אוים ווייסינקע, פלאַקסענע פעדערלאַך אויף דעם שפּינער...

עס האָט געשנייט עטליכע טעג נאָכאַנאַנד. עס זיינען פערוּווישט געוואָרען אַלע וועגען און פּלויטען. דאָס הויז איז איינגעהילט געוואָרען

אין שניי ביז איבער די פענסטער. מען האָט בעדאַרפט וואסער אין הויז אריין. מען האָט בעדאַרפט ארויסגעהן צו די פערד און קיה זיי עסען צו געבען.

האָט מען בייטאָג אויסגעשניטען א שטעגעל אין טיעפען שניי צום ברונען און צום שטאַל, איז עס דורך נאכט נאָך א מאָל פערשאָטען גע־וואָרען מיט שניי.

געלד איז געוועזען אין הויז. ברויט פאַר זיך און היי פאַר די בהמות אויך, גענוג — נאָר איינע אליין אָפּגעשניטען פון א גאנצע וועלט. און די ווייסע, אלטע פרוי ציהט נאָך אלץ איהר פלאקס, איהר ווייסינקען, ווייכען פלאקס... און קיין קינד איז אין הויז ניטאָ.

האָט גאָלדענבארג געזאָגט:

עס איז אַ רחמנות אויף דער קוה, זי בויגט זיך אין דרייען און עס וואַרפט איהר א צאָהן אָן א צאָהן פון קעלט. די פערד האָבען א סך שטרוי אָנגעבעט אונטער זייערע פיס און געהען ארום פריי אין שטאַל, איז זיי וואַרעם, אָבער די קוה קען איך ניט לאָזען א פרייע צווישען די פערד, א רחמנות אויף דער בהמה...

האָט מען די קוה אריינגענומען אין הויז אריין. עס איז געוועזען וואַרעם, בייטאָג און ביינאכט האָט דער גרויסער אייזערנער אויווען גע־ברענט. קויהלען — פון די אייגענע פעלדער.

קיין קינדער איז ניטאָ. האָט מען ביינאכט פערבראכט מיט דער בהמה.

זי האָט נאָר געוואָלט א לעק טון דעם הייסען אויווען...

און ניט איינמאָל האָט רחל געפרעגט ביי איהר מאַן:

צוליעב וועמען?

וואָס וועלען מיר האָבען דערפון?

ער פלעגט ענטפערען:

— שווייג און וואַרט. גאָט וועט געבען אזוי ווי ער ניט פון איין קערענדעל ווייץ פינף און פירציג אנדערע קערענדלעך.

און ווען זי האָט איהם בעגעגענט אין ניו יאָרק צום ערשטען מאָל, האָט זי איהם שוין אָנגעהויבען צו גלויבען אין אלעס. זי איז געוועזען אַן אמעריקאנער אויסגעוואַקסענע, ביי נאָהענטע קרובים, די עלטערען פערלוירען נאָך אין די וויקעלאַך. ער איז דאָן געוועזען ניט לאנג אריבער־

געקומען אין ניו יארק. און זי האָט גוט געקענט די לאנד־שפּראך און איז געווען הויך און שעהן און פלעגט קענען ריידען מיט א מענשען און יענעם געווינען.

ער האָט קיין בעשטימטע ארבייט ניט געהאט און די מלאכות גע־ביטען און זיך ניט געקענט צושלאָגען צו עפּעס רעכטס.

און געפרעגט האָט זי זיך אליין:

אזא מוטהיג געזיכט, אזוינע געזונדע הענד, קען דען די שטאָדט קיין נוצען פון איהם ניט האָבען?

ער האָט איהר געזאָגט:

„אין שטאָדט איז פאר מיר איינג און איך פיהל זיך אין כח צו בויען אונזער היים אין ערגעץ א פריי אָרט..."

— אוואו דו וועסט געהן, וועל איך אויך געהן, און וואו דו וועסט גליקליך זיין, וועל איך זיך מיט דיר טהיילען... — האָט זי געענטפערט.

און ער האָט געבויט די היים.

ער איז אוועק מיט אן אייזערנעם בריק. איך נאָך איהם.

דאָס ערשטע יאָהר א פעלד מיט בולבעס. מיר האָבען די בולבעס אויסגעגראָבען און נאָך דעם איינענעם הערבסט די זעלבע פעלד מיט ווינטער־ווייץ פערזייט.

האָבען גויים געשמייכעלט:

ווינציג ערד פערהאַנגען?

גאָלדענבארג האָט געטאָן זיינס. ווי גוט איז געווען ווען ער פלעגט איהר אויג אויף אויג געבען צו ערקלעהרען פאר וואָס ער טוט עס אזוי. זי האָט איהם געגלויבט.

און קומענדען יאָהר האָט ער „אויפגעריסען" אַן אנדער שטיק לאנד, און ווען ער האָט נייע לאנד „געריסען", האָט ער עס געטאָן שטיל און פאַמעלעך און אָפּגעהיט, אז יעדער פאַך זאָל זיין איבערגעקעהרט מיט'ן גראָז ארונטער. און האָט זיך א פאַך פערוואָלט צו לעגען מיט'ן גראָז ארויף, פלעגט זיך גאָלדענבארג ניט פוילען, זיך אומקעהרען און עס פער־טרעטען מיט'ן פוס.

און געאַקערט האָט ער נאָר אין גלייכע ליניען. תמיד איז דאָס פעלד ארויס א גלייכע — איין ברייט און איין לייננג.

די שכנים האָבען דערפון זיך אויסגעלאַכט.

גאָלדענבארג האָט געהאט זיין אייגענעם בליק און איז אוועק מיט זייגע אייגענע כחות און איז געווען דער האַרר פון זיינע לענדער.

ער האָט אויף אויסוועניק געוואוסט זיינע ערדען און אַלע ווינקלען פון זיין ראַנדוש, און האָט געדענק וואו ער האָט דאָס קלענסטע טשוועקעל אוועקגעלעגט.

ווייל דאָס מינדסטע טשוועקעלע האָט ביי איהם זיין אָרט געהאט

און האָט ער אַ טשוואק אין ערגעץ אריינגעקלאפּט, איז דאָס געווען אַ טשוואַק אריינגעקלאפּט פאַר זיך און פאַר קינדס־קינדער.

און ער האָט געזעהן, אַז די לענדער, וועלכע זיינען ווייט פון הויז, האָבען אויף זיך בערג און טהאָלען און אין די טהאָלען לויפען טייכלאך, האָט ער פערשטאַנען, אַז דאָס איז גוט פאַר פיטערונג.

און לייטזעליגקייט אין זיינע אויגען האָבען געהאט זיינע פערד זעהר פיעל. ווען די ווייס־גרויע קליאַטשע האָט אַ קליינטשיגס געבוירען, האָט מען עס געהאָדעוועט ווי אַ קליין קינד. עס איז אַזוי צוגעוואוינט גע־וואָרען צו דער פרוי גאָלדענבארג, אַז עס פלעגט ניט וועלען זיין מיט איהר מוטער און תמיד שטעהן און וואַרטען ביים טהיר פון הויז, אַז פרוי גאָלדענבארג זאָל איהם דערלאַנגען עפּעס אַ נאַשעריי.

אָדער הערר גאָלדענבארג פלעגט אָנבויגען זיין קאָפּ און דאָס קליינע פערדעלע פלעגט אַרונטערכאַפּען זיין קאַפּעליוש און מיט דעם אוועק־בריקענען און אַרומלויפען אַרום הויז און צוריקקומען שוין אָהן דעם קאַפּיליוש.

— דו שיבענעק, — פלעגט גאָלדענבארג פרעגען דעם פערדעל, — וואו האָסטו פערוואָרפען מיין הוט?

דאָס פערדעלע פלעגט שטעהן און מאַכען מיט זיין רונדען און גלאַנ־ציגען קעפּעל אַראָפּ און אַרויף. און מען פלעגט שטעהן און זיך אָנ־לאַכען דערפון...

האָט הערר גאָלדענבארג'ן איינמאָל אָנגענומען אַ חשק צו פער־פיהרען אַ שטאַם פון פערצעראַנער פערד, און עס זאָל זיין אין זיי די בלוט פון דער בראָנקאָ אריינגעמישט. איז דאָס אויף רחל'ען געפעלען געוואָרען.

און אַז נאָך האָט זיי געהאָלפען, מען האָט צום פירטען יאָהר פון זייער „היימעווען" אין דער ווייטער וועסט, די ברויטען און די פלאַקס

פערקויפט און די גוטע פרייזען אויף גענומען, איז הער גאָלדענבארג אוועק אין דער שטאָדט מינעאַפּאָליס און געקויפט ניין מיידלאך־בראָנקאָס און איין אָגער פון דעם אמת־ריינעם פערצערזאנער בלוט.

און זיי געבראכט אהיים און א טהייל פון די בערגיגע און טהאָליגע פעלדער אין דראָטענע פלויטען איינגעצוימט און די פערד־„מיידלאך" אהין אריינגעלאָזען.

האָבען די שכנים געלאכט:

„א בראָנקאָ מיט א פערצערזאן איז אזוי ווי א קאץ מיט אן אינדיק..."

גאָלדענבארג האָט אָבער געטאָן זיינס.

עס איז אוועק נאָהענט צוויי יאָהר און אויף גאָלדענבארג'ס פעלדער זיינען שוין ארומגעלאָפען יונגע פערדלעך. שווארץ און גלאַט ווי סאַמעט פון „טאַטען'ס" צד, און מיט א ווייסינקען פלעק אויף דעם שטערען צווישען די אויגען פון דער „מוטער'ס" צד.

דאָס יונגע פערדיל האָט געהאט א רונדען און ברייט־ביינינגען אויס־זעהן, ווי דער פערצערזאן און א דינעם, קורצען האלז און א לייכטקייט אין די דינע, גלייכע פיסלעך, ווי די בראָנקאָ.

א פערדעל אויפגעצויגען און איין אנדערס איז געקומען...

גאָט האָט אין דער פרעמד געגעבען אלץ, נאָר ניט קיין קינדער.

פּ

דער זומער איז געפלויגען צו זיין שנעלען סוף.

די ארבייט אין גאָלדענבארג'ס פעלדער האָט זיך געטאָן איינע נאָך די אנדערע, מיט אַ סדר.

דער פערד־יונג האָט געטאָן זיין ארבייט אין צייט און מיט פלייס, כאָטש ער האָט זיך געגרייט אין וועג אריין.

געטראכט האָט ער, פריהער צו פערענדיגען אַלע ארבייטען אין גאָלדענבארג'ס פעלדער, אויך העלפען אריינצונעהמען די יונגע „פילליעס" אין דעם שטאַל אריין אויף איבער ווינטער, אויך העלפען אנצוגראָבען קויהלען פון די אייגענע בערג אויפ'ן גאנצען יאָהר.

און דאן וועט ער פאָהרען קיין ניו יאָרק, די גרויסע וויעג פון זיינע יוגענד חברים, זיך מיט זיי צום לעצטען מאָל אָפּגעזעגענען. און איבער־הויפּט אַ קוק טאָן, וואָס די חברים פון „פּועל הצעיר" (ער איז געוועזען אַ מיטגליעד אין אזא פעראיין) דענקען צו טאָן עפּעס פאר פּאַלעסטינא.

מיט דבורה'ן האָט ער מעהרער ניט געשמועסט, ווייל ער האָט פיינט געהאט „שטרויענע העלדישקייטען", ווי ער האָט עס אַליין אַ נאָמען געגעבען. ער האָט בענעהרט, אז אין יענער מינוט, ווען ער וועט זיין פאַרטיג אָפּצופאָהרען, זאָל דבורה מיט איהם אויך מיטגעהן.

דבורה אַליין האָט זעהר פיעל געטרוימט.

און אז זי האָט זיך דערוואוסט פון דער פאמיליע עלקינס, ווי זיי האָבען פערקויפט אַלעס און אוועק קיין קאנאדא, האָט איהר זעהר באנג געטאָן וואָס זי האָט ניט געהאט די מעגליכקייט יאָהאָן זאָל קומען צו איהר בעטען איהר האנד. זי האָט איהם כאָטש איינמאָל געוואָלט אַ שפּיי טאָן אין פּנים אריין פאר יענער מיאוס'קייט וואָס זי האָט געפיהלט אין זיין שווים, ווען ער האָט זי דאן פון פרעירי געבראַכט.

פון דעסטוועגען האָט זי עס פערבעהאַלטען ביי זיך אַן הארץ און האָט עס נאָך קיינעם ניט דערצעהלט, אפילו ניט דעם פערד־יונג, אייזיק'ן,

— פֿערבעהאַלטען האָט זי עס מיידעלש, וואו אַלע איהרע סודות זיינען געלעגען ביז זי וועט שפּעטער מיט אייזיק'ן זיצען אין זייער אייגענער הויז און דאַן וועט זי אין מינוטען איינזאַמע איהם עס דערצעהלען...
דערווייל האָט זיך איהר געוואָלט עפּעס אויף אַ וואונדערליכען אופן מיט דעם פערד־יונג פון פרעירי אנטלויפען.

און אז די פרוי גאָלדענבארג פלעגט זיך ביי דבורה'ן בעטען און בעטען: „ווי לאָזסטו אונז איבער איינע אליין אָט אַ דאָ?..." פלעגט דבורה זיך עקשנ'ען און באלד דער מוהמען געבען אין איינציגען אויס־וועג: „פערקויפט, מוהמעלע, ווי עלקינס האָט פערקויפט..."

דערווייל זיינען אַלע אין גאָלדענבארג'ס הויז ארומגעגאנגען ווי שטומע, איטליכער האָט זיך געהאַט זיינע וועגען און זיינע מחשבות.

און עס איז געווען אין אַ רעגענדיגען טאָג אין חודש אלול, ביי הערר גאָלדענבארג'ען האָט מען אין אַ רעגענדיגען טאָג ניט געארבייט אין פעלד.

רחל און דבורה האָבען געטאָן זייערע ארבייטען אין קיך.

דער פערד־יונג און הערר גאָלדענבארג זיינען שוין פארטיג געוואָרען מיט די לייכטע ארבייטען ארום הויז, שטאַל און הויף, און זיינען געזעסען אין גרויסען צימער און געלעזען, געדרויבערט און געטראַכט.

הערר גאָלדענבארג'ס פּנים איז געוועזען פערצויגען מיט טרויער און זאָרג. דאָס איז איהם פערבליבען פון נאָך אַ געשפּרעך, וואָס ער האָט מיט אַ צייט צוריק געהאַט מיט אייזיק'ען. ער האָט מיט אייזיק'ען געשמועסט, איהם פאָרגעשלאָגען צו פערבלייבען דאָ אויף אַ פעסט־געד־בויטער היים און אויף אַ פעטער ערד און דער פערד־יונג האָט זיך דערפון אָפּגעזאָגט...

גאָלדענבארג האָט אָבער מיט אַלע כחות געפּרובט פערבאָרגען דעם וואָלקען פון צער אויף זיין פּנים, ווען ער פלעגט זיין אויג אויף אויג מיט'ן יונג.

און איצט, זיצענדיג מיט איהם אין גרויסליכען צימער, האָט גאָלדענ־בארג פון צייט צו צייט געכאַפּט אַ קוק אויף דעם פערד־יונג'ס פּנים. איהם האָט זיך פלוצים אָנגעהויבען דאַכטען, אַז דעם פערד־יונג'ס פּנים לויכט מיט עפּעס אַ מין פערבאָרגענעם געפיהל... „עפּעס גאָר אַן אנדער מענש!"...

גאָלדענבארג'ן איז אויפגעקומען אין געדאנקען יענע צייט פון זיין לעבען, ווען ער איז פון דער גרויסער שטאָדט אין „דער וויטער וועסט" אוועק. וואָס האָט איהם דען געפעהלט אין ניו יאָרק? ער האָט דאָך געהאט קרובים... און פון דעסטוועגען האָט ער מיט רחל'ען געוואָלט חתונה האָבען נאָר אויף דעם תנאי, אז זי זאָל מיט איהם מיטגעהן אין דער וויטער וועסט... און קיינער האָט איהם דאַן ניט געקענט שטערען אין זיינע פּלענער...

ער איז געגאנגען צו זיין צוועק מיט זיכערע טריט, און אזוי געהט ער נאָך ביז צום היינטיגען טאָג...

— אייזיק, — רופט זיך פּלוצים אָן הערר גאָלדענבארג, — אייזיק, איך פערשטעה אייך. איך בין אויך אזו געוועזען ווי איהר. אָבער איין זאַך וויל איך אייך בעטען. איך בין איצט אייך מודיע, אז אויב איהר בלייבט ביי מיר, איז דאָס אַלעס וואָס הייסט גאָלדענבארג'ס ראנדזש, אייערס! בלייבט מיט אונז. איך וועל ווייטער טאָן מיינע פליכטען ביז עס וועט שלאָגען די בלוט אין מיינע אָדערען... אייזיק, פערבלייבט מיט מיר, מיט אונז!

— איך וועל דאָ פערבלייבען, ביז איך וועל אייך אויסהעלפען אריינ־צוברענגען די ברויטען, די „פּילליעס" אין שטאָל אריינצונעהמען און איך אויך העלפען אָנצוגראָבען קויהלען, און דאַן — „גוד ביי!".

— מ י ר העלפען! מוחל אייך, אייזיק, מוחל, — האָט הערר גאָלדענבארג פּלוצים געהעכערט זיין טאָן. — אויב איהר ווילט פון דאנען געהן, דאַן געהט אייך שוין!

די פרויען אין קיך האָבען דערהערט גאָלדענבארג'ס געשריי, ווייל די לעצטע ווערטער: „געהט אייך שוין!" זיינען ארויס מיט אַ זעהר אויפגערעגטער הויכער שטימע. זיינען זיי געקומען אריינצולויפען אין שטוב אריין.

— וואָס איז געשעהן?

— וואָס איז געשעהן, אָנקעל?

— ענטשולדיגט, — האָט זיך הערר גאָלדענבארג אויפגעהויבען פון זיין אָרט און גענומען שפּאַנען איבער'ן צימער, — ענטשולדיגט. די פרעירי האָט אין מיר ווילדקייט איינגעפלאנצט. איך האָב צו אייך שטרענג גערעדט. איך וויל ניט, אז איהר זאָלט רחמנות האָבען אויף

מיר. ווייל אזוי ווי איהר, אייזיק, האט אייער צוועק אין אייער פאלעס־טינא, אזוי האב איך מיין צוועק אט א דא אויף דער פרעירי... אויב איהר ווילט נאך פערברענגען איינינע טעג מיט אונז, וועט איהר זיין נאר א גוטער גאסט — די ארבייט אין פעלד און אין שטאל וועל איך אליין טאן...

— א גאסט?! ווער האט עס צייט צו זיין א גאסט? איך פאהר נאך היינט אין רעגען, אוועק!...

— איך פאהר אויכעט! — האט דבורה גענומען שפרינגען איבער'ן צימער, — איך פאהר אויכעט!

הערר גאלדענבארג איז געבליבען שטעהן א פערגליווערטער מיט ביידע הענד אין דער לופטען, ווי ער וואלט עפעס געוואלט אנהויבען צו טאן און מען האט איהם א שטארקען זעץ געטאן אין מח אריין.

רחל האט זיך צואויינט.

דערציילונגען

א מאַן

פרעד איז אין הויז געוועזן א גאנצען ווינטער. דער אלטער באַ־לעבאַם מיט זיין פרוי און זייער אייניקעל, די בלאַסע, שלאַנקע שאַרלאַט מיט די גרויסע גרינבלויע אויגען, האָבען פרעד'ן געהאַלטען ווי מיט שטריק געבונדען. ער האָט ניט געקאָנט אַנטלויפען.

דער אַלטער האָט ניט געוואוסט, אז שאַרלאַט אליין קאָן עס טאָן. חוץ דעם האָט מען באַדאַרפט דאָס יונגע קינד אליין אויך איינהאַלטען אַט דאָ אויף די פאַרוואָרפענע פעלדער.

נאָר די שעהנע מעשה'לער, וואָס דער ויידע האָט דערצעהלט און די געשמאַקע עסענס, וועלכע די באָבע האָט געקאָכט, און דער שנעע, וואָס האָט פאַרשאָטען די פענסטער פון הויז און די פלויטען, און שאַר־לאַט מיט איהר זיצען אַזוי פאַרטראַכט און זיך פלוצים א הויב טאָן און אַרומכאַפּען די באָבען און מיט איהר זיך אַנהויבען צו דרעהען אין דער מיט פון שטוב, ווי א ווירבער, — דאָס אַלץ האָט אַביסעל גרינגער גע־מאַכט דאָס וואַרטען אויף דעם פריהלינג.

מען איז אויפגעשטאַנען אין איין פריהמאָרגען און אַלע אין הויז האָבען געזאָגט, אַז דער פריהלינג איז דאָ.

שאַרלאַט האָט זיך אוועקגעשטעלט ביי א פענסטער, שטיל געקוקט אין דעם ווייטען לויף פון די צובויגענע פעלדער, און פלוצים אַנגעהויבען צו שרייען:

„אַז פליהט ער!"

אַלע זענען צוגעלאָפען, זיך געשטופּט און געשפּאַרט און געקוקט דורך דעם פענסטער.

שאַרלאַט איז געשפּרונגען און געקלאַפּט פרעד'ן מיט איהרע קליינע פויסטלעך איבער זיין פּלייצע און געשריען:

„ביי די פיסלער פון דעם בלויעם פויגעל איז א קוישעלע אנגעבונדעו און אין קוישעלע וויגט זיך דער פריהלינג.“

קיינער האט ניט געזעהן, אז א פויגעל זאל פליהען. שארלאט האט אבער אזוי הארציג זיך געבעטען, אז מען האט איהר צוליעב געטאן און געזעהן, ווי עס פליהט.

גיך איז דער שנעע צולאזען געווארען. די ערד האט זיך געטריי־קענט און געווארעמט.

דער אלטער האט אלע טאג געפרובט די ערד מיט זיין שטעקען. און אין א פריהמארגען, אז ער האט זיין שטעקען אין דער ערד אריינגע־שטעקט, האט ער געזעהן, אז די ערד איז שוין ווייך און טרוקען.

האט ער געזאגט צו פרעד'ן, אז ער זאל שפאנען פיער פערד אין דעם אקער און ארויסגעהן אקערען, באלד נאך איבערבייסען.

פעלדער לאנגע האבען זיי. זאל ער שניידען לאנגע פאסען מיט דעם אקער.

פרעד האט א טרייסעל געטאן מיט זיין קאפ. זיינע לאנגע האר האבען זיך אונטערגעהויבען און צוריק אראפגעפאלען. ער האט א פאטש געטאן מיט זיינע הענט און זיך גענומען איינוואשען אין דער גרויסער וואסער שיסעל. אנגענומען מיט זיינע ברייטע לאדאניעס א סך קאלטע וואסער און איינגעטונקט זיין פנים אין דעם וואסער. איינגענעצט זיי־נע האר און זיי גוט אנגעריבען מיט זייף און נאכדעם האט שארלאט געשעפט מיט דער גרויסער קווארט קאלטע וואסער פון פאס און געגאסען אויף פרעד'ס קאפ. שארלאט האט געלאכט פון דעם, וואס פרעד'ס האר לעגען זיך אויס, ווי גרעזעלעך געפאטשט פון א רעגען. און די הויט צווישען זיינע האר איז אנגעפילט געווארען מיט בלוט.

ביים איבערבייסען האט דער אלטער געזופט די הייסע קאווע מיט זיינע ציין קריצט דאס זאמד פון שארלאט'ס האר.

הויכען ווענטעל פון שטול, האט ער געזאגט פרעד'ן, אז ער פיהלט היינט, ווי עס רופט איהם אימיצער אין פעלד ארויס. זיינע פעלדער רופען איהם.

זאל דער בעלאבאס רעדען. פרעד הערט איהם ניט.

דערווייל עסט ער אנבייסען, אין זיין גרויסען מויל האט זיך צו־

שמאַלצען דער אַפּעטיט און שאַרלאָט גיסט פאַר איהם אַז אַ שאַלעכעל קאַווע און ווען זי בויגט זיך אַריבער איבער׳ן טיש, פאַלען איהרע זאַמדיגע האָר איבער איהר אַקסעל און ריהרען אַן דאָס ברויט.

עסט פרעד ברויט מיט קאַווע און עס דאַכט זיך איהם, אַז צווישען זיינע ציין קריצט דאָס זאַמד פון שאַרלאָט׳ס האָר.

שאַרלאָט זאָגט:

„לאַנגע פעלדער, פיער פערד אין איין אַקער, און לאַנגע פּאַסען שניידען זיך. אַ מאַן באַדאַרף מען זיין!"

נאָך דעם איבערבייסען האָט מען געוואַרט, ביז דער זיידע האָט זיך פון זיין שטול אויפגעהויבען.

פרעד האָט אַנגעטאָן די באַמעטען מיט די שווערע קאָלנערס אויף די פיער פערד, אויסגעפּלאָנטערט די לייצעס און צוגעשפּילעט איין פערד צו דעם אַנדערען און זיי אַלע פיער צוגעקייטעלט צו דעם שווערען אַקער.

דער אַלטער איז געשטאַנען ביי דער טיר פון הויז אַנגעשפּאַרט אויף זיין שטעקען, מיט אַ בייזען טאָן געזאָגט, אַז שאַרלאָט זאָל פרעד׳ן מיטגעבען אַ קריגעל וואַסער, און אַז פרעד זאָל צואַקערען דאָס לאַנגע פעלד, וואָס הויבט זיך אָן אויף דעם שפּיץ בערגעל און שפּרייט זיך אַראָפּ אין טאָל.

ווען פרעד האָט זיך אָוועקגעלאָזען אין פעלד אַריין, האָט מען איהם נאָכגעקוקט מיט פרייד און מיט אַזאַ מין קנאה.

פרעד איז צוגעקומען צו יענעם פעלד, וואָס איז געווען אַרומגערינגעלט מיט אַ פּלויט פון שטעכיגען דראָט.

דעם ערשטען שניט האָט ער אָנגעהויבען פון טאָל באַרג אַרויף. ער האָט געוואָלט, אַז דער ערשטער שניט זאָל זיין אַ גלייכער.

האָבען אָבער די פערד, שטעהענדיג אין שטאַל אַ גאַנצען ווינטער, פאַרגעסען, וואָס עס הייסט רעכטס און לינקס, און ניט פאַרשטאַנען, וואָס אַ מענש רעדט צו זיי.

יונגע פערד זיינען זיי, געזונטע ביינער האָבען זיי און זייער צאַרטע הויט קען ניט פאַרליידען די שווערקייט פון די קאָלנערס. איז אַזוי גע־

וועזען: אדער זיי האבען גאר ניט געוואלט געהן אדער זיי זענען זיך צו־לאפען, ווי יונגע קעלבלעך אויף דער לאנקע.

ביים עק פעלד ניט ווייט פון דראטענעם פלויט, האט פערד אויסגע־צויגען דער מארד פון זיינע הענט, רייסענדיג די לייצעס. און די פערד האבען ניט געוואלט אויסבויגען זייערע העלזער.

מיט איין ווארט, דער לאנגער ווינטער, וואס זיי זענען געשטאנען אין שטאל און גאר ניט געטאן, האט זיי פארשטאפט זייערע קעפ.

און דא איז אזא ווארימער טאג. א ווייטער בלויער הימעל. און די פרישע אויפגעאקערטע ערד שמעקט מיט א שטארקען אראמאט. די זון ציהט זיך אריין אין די ביינער אריין. עס ווערט ווארים און עס צוגעהט זיך א לייכטער ציטער איבער אלע גליעדער. די פעלדער שטרעקען זיך לאנגע און ברייטע, פאלען אין טאלען, נעמען ארום בערג, בלויע פעלדער.

עס פארדרעהט זיך דער קאפ. די צואקערטע פאסען ערד זענען ארויסגעקומען קרומקייליעכדיג. צווישען איין פאס און דעם אנדערען שטע־קען ארום פאסעקלעך ערד מיט גראז באדעקט.

עס פארדריסט איהם, פאר וואס ער קאן ניט באהערשען די פערד און פארוואס די ערד איז אזוי הארט, אז דער אקער קען זי ניט איבער־קעהרען.

פרעד קוקט זיך ארום, ווי ער וואלט עפעס וועלען אנהויבען טאן פון דאס ניי.

פון וויטען באווייזט זיך א רייטער.

און מען ווייס דאך, אז פערד זענען אזוי נייגעריג, אז ווען עס פאהרט א רייטער פון ווייטענס, שטרעקען זיי אויס זייערע אויגען, שפי־צען אן די אויערען און ווילען זיך שוין ניט ריהרען פון ארט.

זאל זיי גאט ניט שטראפען פאר אזא זינד!

פרעד זעצט זיך דערווייל אוועק אויף דער ווארימער, צואקערטער ערד, שטרעקט אוים זיינע פיס מיט די גרויסע שטיוועל, נעמט ארוים דעם בייטעל מיט טיטון און דאס ביכעלע פאפיראס פאפיר, פארדרעהט א סיגארעט, דרעהט עס אוים קייליעכדיג און פארקלעפט עס. דרעהט

אוים זיין קאפּ און דערזעהט שארלאטען אויף א פערד רייטענדיג נאהענט פון איהם.

פרעד צינדט אן זיין סיגארעטעל. זיין ברייט־ביינינ פּנים ציהט זיך אוים לענגליך און פון זיין מויל שלייכט זיך א בלויער רויך.

שארלאט האט עפּעס געוואלט זאגען. איהר פערד האט א שפּרונג געטאן, און איהר גרויסער ווייסער הוט האט א קלאפּ געטאן איבער שארלאט'ס פּנים און נאכדעם האט זיך דערהערט א גערויש — די פיער פערד אין דעם אקער זענען אנטלאפען ווי א ווינד!

דאס אקער מעסער איבערגעקעהרט מיט דעם שפּיץ ארויף און פרעד. וועלכער האט די לייצעס ארומגעוויקעלט ארום זיך, האט זיך נאכגעשלעפּט איבער דער ערד, זיינע גרויסע שטיוועל האבען געטאנצט איין שטיוועל ארויף און איין שטיוועל אראפּ.

ער האט זיך אין גאנצען פארלארען. מיט זיינע הענט האט ער זיך געכאפּט אן די פארטריקענטע שטרויעלעך, וואס זענען פארבליבען אויף דער ערד פון לעצטען יאהר. און אט איז ער געלעגען מיט זיין פּנים אראפּ און אט האט זיך זיין קאפּ אנגעשלאגען אין א בערגעל און ער האט זיך איבערגעקעהרט מיט זיין פּנים ארויף.

די פיער פערד זענען געפלויגען מיט צושפּרייטע גריוועס און אויפגעהויבענע קעפּ, שפּרינגענדיג איינער העכער פון דעם אנדערען און געשפּיגען מיט ווייסען שוים און באפלעקט די ערד. פון אונטער זייערע פיס האט זיך געריסען די ווייכע טרוקענע ערד און צומאהלען געווארען און זיך אויפגעהויבען אין דער הויך אין א זייל דינעם שטויב.

מיט אימפּעט זענען זיי אריינגעשפּרונגען אין פלויט פון שטעכיגען דראט. די דראטען האבען געפּלאצט, זיך ארומגעוויקעלט און אריינגעפלאנטערט צווישען די פערד'ס פיס און דער אקער האט זיך אנגעשלאגען אין א סלופּ פון פלויט.

עס האט געטאן א קלונג. די פערד זענען געבליבען שטעהן. זיך ארומגעקוקט.

פרעד איז געלעגען מיט פארמאכטע אויגען, איבער זיין פארשמירטען פּנים האבען גערונען שמאלע רויטע ריטשקעלעך.

איהם האט זיך געדאכט, אז ער טרינקט קאווע און פארבייסט מיט ברויט און אין ברויט קריצען זעמדעלעך.

זיינע ליפען זענען געוועזען פארשטויבט און ער האט געהאט א פול מויל מיט ערד.

ער איז באלד געקומען צו זיך, געעפענט זיינע אויגען, זיך געוואלט אויפהויבען און דערפיהלט א וועהטאג אין אלע זיינע ביינער. צוריק אוועקגעווארפען זיין קאפ, געטאן א שאר מיט זיין האנט איבער זיין פנים, באטראכט די האנט.

וואס איז דאס?

ער דערמאנט זיך, וואס איז געשעהן, טוט זיך א הויב אויף, קוקט זיך ארום.

די פערד האבען זיך געוויגט אויף זייערע פיס הין און הער, זייערע האר זענען געוועזען נאס און פון זייערע נאזלעכער האט געזעצט א פארע.

עס איז פרעד'ן אלץ קלאר געווארען, ווי ביי איינעם אין דער לעצ־טער מינוט פאר זיין טויט.

ער האט מיט זיינע לעצטע כחות אויסגעשפאנט און אויפגעפלאנ־טערט די פיער פערד. די לייצעס ארומגעבונדען אויף די הארענס פון די קאלנערס, זיי ארויסגעפיהרט אויף דעם וועג אהיים און זיי אנגעט־טריבען.

ער איז געבליבען אליין אין פעלד. זיין פנים האט געפלאמט און געשמארצט, זיינע ביינער האבען געבראכען. ער האט אפגעזוכט זיין הוט און איז אוועק צו דעם ניט ווייטען טאל, וואו עס האט א טייך גע־פלאסען.

דערווייל אין שארלאט אנגעקומען צו רייטען ניט ווייט פון הויז און אנגעמאכט אזא געוואלד, אז דער זיידע מיט דער באבען זענען ארויס. דער זיידע מיט זיין שטעקען פאכענדיג אין דער לופט און די באבע האט געבראכען מיט די הענט.

מען האט זי קוים ארונטערגענומען פון פערד און זאטעל, אריינגענו־מען אין הויז און איהר געגעבען א קאלטען טרונק וואסער. וואס אזוינס

איז געשעהן, האט מען פון איהר ניט געקענט ארויסבאקומען. זי האט ווי פארשלאסען איהר מויל, נאר פון צייט צו צייט שטיל געשלוכצט.

דער באלעבאס איז ארויס פון הויז און דערזעהן, אז זיינע פערד זענען אהיים געקומען אהן דעם אקער און אהן פרעד'ן.

ער האט די פערד אויסגעשפאנט און צושטעלט אויף זייערע ער־טער. דערזעהען אז די פיס פון די פערד זענען צושטאכען.

אריינקומענדיג שפעטער אין הויז, האט ער זיין אלטע אוועקגערופען אין אן אנדער צימער.

נאכדעם האט מען געלאזען שארלאטען צורוה.

זי איז געזעסען אין א ווינקעל פון דער נידריגער זאפע און זיך שטילערהייט און פארטראכט געשפילט מיט די טראדלען פון א קישעלע.

דער זיידע האט אויפגעקנעפעלט זיין קאלנער פון העמד, דעם שטע־קען אוועקגעשטעלט אין א ווינקעל און געבראכט צוויי עמער וואסער פון ברונען און א בערעם האלץ.

דער טאג האט זיך געצויגען אזוי לאנג, מען האט ניט געקענט עסען קיין מיטאג און אז דער אבענט איז פאמעלעך צוגעפאלען האט די באבע געפרעגט, ווי זיך אליין:

„וואו זאל זיין פרעד, אפשר איז ער דארט דער'הרג'עט געווארען?"

— ער לעבט, ער לעבט — האט דער זיידע זי געטרייסט — עמי־צער האט אויסגעשפאנט די פערד און פארבונדען די לייצעס, און אזוי פארקניפט די לייצעס נאר פרעד, עס איז זיין סטיל.

שארלאט האט שטילערהייט געוויינט.

מען האט זי געבעטען צום טיש, האט זי ניט געוואלט געהן.

נאכ'ן עסען איז אין דרויסען געווארען שטאק פינסטער. עס איז געווען א קאלטליכער אויסגעשטערענטער אבענט.

האבען די אלטע ניט געקענט צוזעהען דעם צער פון זייער איינ־קעל. איז מען געגאנגען שלאפען פריה, פארלאשען די לאמפען. דורך די פענסטער האט אריינגעשיינט די נאכט. די אלטע האבען ניט גע־קענט איינשלאפען, פון ערגעץ ווייט האט זיי געוועקט דער שיקזאל פון א יונגען מענשען.

די באבע האט געטראכט פון איהר אייניקעל און פרעד'ן אזוי לאנג, ביז איהרע אלטע אויגען האבען זיך פארקלעפט.

דער זיידע האט זיך איינגעהערט אין דער שטילקייט פון דער נאכט. האט געטראכט ווי ער וועט זיך טאן א נעם צו זיין ארבייט, מיט זיינע אייגענע הענט. דאס מיידעל וועט ער אפשיקען צו זיין זוהן, זאל ער איבער איהר ציטערען.

עס האט זיך איהם געדאכט, אז ער הערט עמיץ עפענט די דרויסען טיר.

„ווער איז דארט?"

א קליינע ווײלע איז ניט געקומען קיין ענטפער. דערנאך האט עמיצער געזאגט:

„א מאן!"

עס האט זיך דערהערט א שאס און א שווערער פאל.

דאס אלטע פאר און דאס מיידעל זענען אויפגעשפרונגען פון זייערע געלעגערס און אנגעהויבען צו שרייען.

דער באלעבאס האט געמאכט ליכט.

„פרעד!"

אַ חלום

„...פעלדער און וועלדער און א ים מיט הימעל, אין דער מיטען א הויז א ווייסע מיט א סך פענסטער פון אלע פיער זייטען — אט דאס איז זיין היים.

ער שטעהט אויף גאנץ פריה וואשט זיך איין אין קאלטע וואסער, מורמעלט שטיל א געבעט צו גאטס נאמען און געהט ארויס פון הויז. שטעהט אזוי און קוקט. דער הימעל איז ריין, פון ערגעץ ווייט הערט זיך דאס יאגען פון א באהן. און אין מזרח שפארט זיך א האלבער קוגעל פון דער זון, וואס זעהט אויס ווי א אנגעברענטער אייזערנער רינג איבער וועלכען דער שמיעד קלאפט מיט זיין האמער און פונקען שפריצען אין אלע זייטען.

טראכט ער: „גרויס איז גאט, דער שמיעד פון אלע וועלטען". און געהט אוועק גיך אין שטאהל צו זיינע בהמות און גיט זיי עסען און באדיענט זיי מיט א געפיהל, וואס איז אויסגעמישט פון רחמנות און א ליוב צו גאט, וואס האט באשאפען דעם מענשען העכער פון דער בהמה.

נאכדעם קומט ער צוריק אין הויז. זיין ווייב און קינדער זיינען שוין אויף. דער טיש איז אנגעשטעלט מיט ברויט, פוטער און קעז. די קאווע שמעקט איבער דער גאנצער שטוב. וואשט ער זיך די הענט און זעצט זיך ביים טיש, די קינדערלעך צוויי, פון ביידע זייטען און דאס ווייב אנקעגען איהם. מען עסט זיך אן צו זאט און עס בלייבט קעז און ברויט. נעהמט ער און צוברעקעלט דעם קעז און דאס ברויט אויף קליינע ברעקעלעך און געהט ארויס מיט די קינדער און מען רופט צוזאמען די עופות. ווייסע עופות מיט רויט־פייערדיגע קאמען לויפען זיך אן פון אלע עקען: בלייבען שטעהן אין א קיילעכדיגען ראד ארום איהם מיט זיינע קינדער און זיי ווארפען אוועק די ברעקלעך ברויט מיט קעז. די עופות

כאפען, שלינגען, שפרינגען איינס אויף אנאנדער, כאפען דעם קען אויף צו פריהער. דאס ברויט בלייבט אויף לעצט — גאט איז גרויס, פון וואַ־נען ווייסען עופות, אז קען איז בעסער פון ברויט?

און אז ער טוט א קוק צום הימעל, די זון איז שוין העכער פון אלע בוימער און וועלדער, געהט ער אריין אין שטאהל צועפענט די טירען, לאזט ארויס די בהמות און פערד, און די קינדער העלפען איהם צו פאר־טרייבען זיי אין טאהל אראפ. מיט א ריינעם קאפ, פאמעלעך פארווי־כערט ער זיין „פייפ": נעהמט ארויס פון קמאער דריי שארפע סאפעס און ער מיט די קינדער, יעדער באזונדער פארווארפען מיט א סאפע איי־בער זיין אקסעל, געהען אוועק אין פעלד פון בולבעס, וועלכעס איז אב־געטיילט פון הויז מיט א קליין דורכזיכטיג וועלדעל.

מען נעהמט זיך צו דער ארבייט. ער נעהמט און הויבט אן די ערשטע שורה און די צוויי קינדער שטעלען זיך אוועק ביי דער צווייטער און דריטער. די קינדער געהן נאך איהם. ער א דערוואקסענער פולער מאן. קענען די קינדערלעך ניט באווייזען צו פארענדיגען זייערע שורות גלייך מיט איהם. איילען זיי זיך. שרייט ער אז אויף זיי און קומט צו געהן און העלפט זיי ארויס און דערצעהלט זיי, אזא מעשה, און אז זיי וועלען גרעסער ווערען, וועט ער זיי שוין ניט באדארפען ארויסהעלפען — נאר יאגען זיך טאר מען ניט! די קינדערלעך שטעהען, הערען זיך איין צו זיינע ווערטער און ער באווייזט זיי ווי אזוי מען דארף ארומ־שארען בולבעס. ער שטעהט זעהר לייכט איינגעבויגען האלט דאס היל־צערנע הענטעל פון דער סאפע מיט דער לינקער האנט און זיין רעכטע האנט רוקט זיך אראפ און ארויף איבער'ן הענטעל פון דער סאפע און שארט די ווייכע, פייכטע ערד צו דער פלאנץ ארויף. די בולבע פלאנץ בלייבט שטעהן א גלייכע מיט א בערגעלע ארום זיך. אדער ער ווייזט זיי איין אנדער קונץ. שטעהען, שטעהט ער אויף איין ארט ניט א ריהר־צוטאן מיט זיינע פיס, און ער שארט ארום א ברייט צואוואקסענע בולבע, וועלכע האט זעהר פיעל שטאמען, דאס שארפע מעסער פון דער סאפע לויפט ארום צווישען די שטאמען, האקט ארויס די ווילדע גראזען פון צווישען די שטאמען און דאס מעסער באריהרט ניט קיין בולבע בלעטער.

סינדרעלעך. מען באַדאַרף דאָך זיין אַזוי באַהיט, אַז גאָט זאָל היטען. מען זאָל ניט אַפּהאַקען אַ צאַרט צווייגעלע פון דער בולבע, זי איז דאָך יונג, און קען חלילה אַפּשטאַרבען.

אָט אַזוי, פּאַמעלעך, רייניגען זיך די שורות. עס איז דאָ זעהר אַ סך שורות נאָך ניט ריינע, באַוואַקסענע מיט ווילדע גראָזען. אָבער די דאָזיגע שורות, וועלכע זענען שוין ריין, לויכטען אַזוי, אַז עס הויפּט אַז צו ווערען עפּעס אַזוינס וואָס איז ווערט, אַז מען זאָל זיך אפילו אַוועקלעגען אָט אַ דאָ און שטאַרבען. וועט מען שוין דורכגעהן ביים וועג און זעהען, אַז אַ מענש ליגט, וועט מען בלייבען שטעהן. אַרונטערגעהן פון וועג, צוקומען נאָהענט, אַ קוק טאָן זאָגען: אַך, אַ מענש איז געשטאַרבען. זעה, ווי שעהן זיינע בולבעס זענען!

און גאָר פּלוצים, ער איז אַזוי פאַרטאָן מיט זיינע קינדערלעך, דערהערט זיך פון וויטען אַ הילכיגעס, געדרעהטעס קוויטשעריי, דורכ׳ן וועלדעל לויפט עס און עס קומט צו זיי אין די אויערען אַריין. די מאַמע רופט. דער מיטאָג איז שוין פאַרטיג.

ער שטעקט זיין סאַפּע מיט דעם הילצערנעם הענטעל אין דער ווייכער ערד אַריין. די קינדער טוען אויך אַזוי, מען נעהמט זיך אַן האַנט אין האַנט און מען געהט אַהיים צום מיטאָג. און מען געהט אַזוי אַלע דריי און מען טוט זיך אַ שיט אַריין אין הויז, ווי סאָלדאַטען, מען וואַשט זיך איין אין קאַלטע וואַסער, מען פאַרקאַמט די האָר און מען זעצט זיך צום טיש.

און אויפ׳ן טיש איז דאָ ברויט און זאַלץ, הייסע בולבעס, פליישׂ און אַ קרוג מיט עפּעל־קוואַס, קליינע טעלערלעך פולע מיט געקאַכטע פּרוכטען און יונגע רויטינקע רעטעכלעך מיט גרינענקע ציבעלעקעס. מען עסט מיט אַ ברייטען חשק. די קינדערלעך דערצעהלען דער מאַמען מעשיות אַז זיי האָבען זיך אַלע דריי פאַרפּלאָנטערט אין אַ שטעכיגען ווילדען צווייג אין וועלדעל און קוים לעבעדיגע אַרוים; אַז דער פויגעל וואָס כאַפּט אויף קליינינקע עופ׳עלעך איז דורכגעפלויגען איבער׳ן פעלד און זיי האָבען איהם פאַרשריגען און פאַריאָגט. און די מאַמע דערצעהלט

מעשיות פון גאר דער וועלט וועלכע האבן זיך פארלאפען אין דער לעצ־
טער צייט און מען גלויבט איהר אזוי קינדיש!

נאכ'ן מיטאג פארויכערט ער זיין „פייפ“ און צושטרעקט זיך איבער'ן
ווייכען דיוואן. די קינדערלעך זעצען זיך אוועק ביים קליינעם טישעל
און בלעטערען זייערע זשורנאלען מיט די בילדער און אלע ווילע קומען
זיי צולויפען צו איהם ווייזען עפעס אן אנטיק.

ער פיהלט זיך זעהר ברייט און זיינע בהמות ליגען איצט אויך
ערגעץ אין שאטענס פון בוימער און זיינע פערד וואלגערען זיך אויף די
ווייכע ערדען פון באגראזטען טאל און זענען אנגעטרונקען מיט קוואל־
וואסער. ליגט ער זיך אזוי האלב איינגעדרימעלט און האלב וואכעדיג און
באשטימט פאר זיך, וועלכע ארבייט עס מוז געטאן ווערען מארגען. און
פון יענע ארבייטען, וועלכע ווארטען אויף א לויזערער צייט און א פריי־
ערען קאפ, טראכט ער ווי דורך א שלייער...“

דער וועק־זייגער האט געקלונגען!

דער וועק־זייגער קלינגט און קלינגט ווידער אהן אויפהער.

ער כאפט זיך גיך פון בעט אראפ, יאגט זיינע קליידער אויף זיין
קערפער אן.

אך, ווי שפעט עס איז שוין. ער יאגט אין שאפ דורך גאסען און
גאסען. ער יאגט פון זיך די ארבייט ארויס א גאנצען טאג און שטעהט
דאך ביי זיין ארבייט א פאר'חלום'טער.

דאס שטומפּיגע מעסער

בחור, אויב דו לעבסט נאך ערגעץ אויף דער וועלט, זאל עס דיר ניט פארדריסען. פארקעהרט, נעהם מיין ווארימע האנט, וואס איך שטרעק אוים צו דיר פון ווייטען, בשעת איך שרייב אט די דאזיגע מעשה.

...אלט איז ער געווען, דער בחור, נאהענט פון פערציג יאהר, און ביי זיך האט ער אפגעמאכט אנצוהויבען נאך אמאל פון דאס ניי.

און צו פארדאנקען דעם גוטען מאמענט און זיין אפענהערציגקייט, האט דער אויפזעהער איהם אנגענומען אלס א סטודענט אין דער פילאנט־ראפישער אגריקולטור שוהל.

אפענהארציג איז ער געווען. און דערצעהלט דעם אויפזעהער דעם אמת, ווי אלט ער איז און ווי ער האט שוין גאר ניט וואס צו פארלירען: אז ער האט ניט קיין בריקען, וועלכע ער זאל דארפען פארברענען. נאר אט אזוי פיהלט ער אין זיך א ווילען אנצוהויבען פון דאס ניי.

צווישען די סטודענטען פון יענער שוהל האט ער אבער אויסגעוויזען ווי א פרעמדער טאטע צווישען קינדער. ער פלעגט זיך אפילו אלע אין דער פריה אפגאלען, עס האט אבער ניט געהאלפען. די סטודענטען במעט אלע יונגען פון אכצעהן ביז צוואנציג יאהר, האבען אויף איהם געקוקט ווי אויף א פארבלאנדזשעטען און מיט איהם זיך ניט געקענט חבר'ן.

עס איז געווען זומער.

און נאך א הייסען טאג פון דרויסענדיגער ארבייט פלעגען זיך די יונגען ארומוואשען און פרישע, אין חבר'שאפט אוועקשפאצירען אין שטעדטעל, וועלכעס איז געווען ניט גאנץ ווייט פון שוהל. און דארטען האבען שוין אויף זיי געווארט מיידלער, און מען פלעגט פארברענגען דעם אבענט אין ארומגעהן, ווי מיידלעך מיט יונגען געהען ארום זומער־דיגע אבענטען.

נאר דער בחור פלעגט אליין בלייבען אין דער דארמאטארי, זיך פארקלייבען אין זיין צימערל און זיצען ביים פענסטער און קוקען אין דער נאכט אריין, און זיך אנהערען די ליעדער, וועלכע פלעגען שווימען אויף די וועגען און שטעגלעך, צווישען די פעלדער און גערטנער פון ארום און ארום.

פלעגט איהם זיין אומעטיג, פלעגט ער בעטען ביי גאט, אז דער זומער זאל וואס גיכער אוועק און עס זאל קומען דער ווינטער.

זומער האט מען זיך מעהרער אפגעגעבען מיט פעלד און גארטען ארבייטען. מען האט געאקערט, און געזייט און געשניטען, פערד געטרי־בען, קיה געמאלקען און אויף בוימער געקלעטערט אפצורייסען די פרוכ־טען.

די אלע ארבייטען זענען געווען צוטהיילט צווישען די שוהל סטודענ־טען גלייך אויף גלייך. היינט טוט איינער דאס און מארגען טוט ער אן אנדער ארבייט.

איז געקומען דעם בחור'ס וואך און ער האט באדארפט אלע אינ־דערפריה די פערד־שטאהל רייניגען. אויפגעשטאנען איז ער מיט דער זון צוגלייך. איז געווען דער ערשטער אין שטאהל, צועפענט די גרויסע טירען און דערשמעקט שארפעס, פערדישעס. זיך געפרעהט ווי א קינד, ווען ער האט דעם בעזים א נעהם געטאן אין זיין האנט און אנגעהויבען זיין ארבייט. ער האט באדארפט ארויסקעהרען פון הינטער א פערד און דאס ערשטע מאל אין זיין לעבען געווען אזוי נאהענט מיט א פערד. און זיך שטארק געשראקען און עפעס געפלאפעלט צום פערד, וועלכעס האט צו איהם אויסגעבויגען דעם קאפ און איהם אנגעקוקט מיט בלויע גרויסע אויגען.

ער האט שטילערהייט דעם בעזים אריינגעשטעקט אונטער דעם פערד'ס פיס. דאס פערד האט זיך דערשראקען און א שפרונג געטאן מיט די הינטערשטע פיס און געטראפען מיט זיינע אייזערנע שיך דעם בחור אין בויך אריין.

און דערווייל קומען אן די איבעריגע יונגען, וועלכע דארפען אויך עפעס טאן ארום די פערד. און דערזעהען איהם ליגענדיג אויף דער ערד

צווישען די אנגעווארפענע שטרוי אין קאנוואלסען. הויבט מען איהם אויף און מען פרעגט ביי איהם גאר ניט, נאר מען לאכט אזוי הארציג און געשמאק, ווי יונגע בחורים קענען לאכען.

און דער בחור קען זיך נאכדעם פאר א צייט ניט ווייזען אין דעם געזעלשאפט־צימער, ווייל ווי נאר ער באווייזט זיך אויף דעם שוועל, קרימט מען איהם נאך, ווי אזוי ער האט זיך געהאלטען ביים בויך ליגענ־דיג אין שטאהל אויף דער ערד.

און דערפאר, אז איינמאל, ווען ער האט געמאלקען א קוה און זי האט איהם מיט איהר פוס אנגעטראטען אזוי אז ער האט שיער די נשמה ניט ארויסגעלאזען, האט ער ניט געמאכט קיין שום ווענען, נאר געליטען און געשוויגען, כדי חברה זאלען ניט האבען וואס צו דערצעהלען פון איהם.

איז אבער ביי די יונגען געווען א נייער קונץ:

ווען מען האט איהם באגעגנט, האט מען זיך אוועקגעזעצט און צועפענט דעם מויל, ארויסשטעקענדיג די צונג און מיט די הענט געמאכט ווי מען וואלט א קוה געמאלקען, און דערביי געלאכט.

און וואס מען האט זיך צו איהם אנגעכאפט ווייסט ער ניט.

נו, קען ער ניט מעלקען די קוה, האט ער מורא פאר א פערד, איז וואס?

נאר פונדעסטוועגען האט ער געשוויגען און געגאנגען אין פעלד צו דער ארבייט אין צייט.

עס איז געווען אזא מין לעקציע אין פראקטישע פעלד ארבייט. ער האט זיך גוט ארייגגעקוקט ווי אזוי דער פראפעסאר האט געוויזען די סטודענטען צו טאן די ארבייט פון איבערזעצען א פלאנץ.

נאך מעהר, ער האט באמערקט יעדער קלייניגקייט, מיט וועלכע פינ־גער דער פראפעסאר האט די פלאנץ אנגענומען און אויסגעמאסטען דעם כח, מיט וועלכען דער פראפעסאר האט די פלאנץ ארויסגעריסען פון קליי־נעם ביימעל און ווי אזוי ער האט זי נאכדעם אריינגענומען אין האנט און מיט א שמעקעלע אין דער ווייכער ערד א לעבעל געמאכט — יא, ער ער האט זיך גוט צוגעקוקט און געשאקעלט מיט זיין קאפ.

און נאכדעם נעהמט דער פּראָפעסאָר און הייסט דעם בחור אַ פּרוּוו טאָן איבערזעצען אַ פּלאַנץ.

צי האָט ער זיך דערשראָקען, צי וואָס עפּעס אַנדערש? ער האָט ליבט אַ ריס געטאָן דעם פּלאַנץ פון קליינעם בייטעל און דעם פּלאַנץ איי־בערגעבראָכען. אַ האַלבער שטאָם מיט די וואָרצלען זענען געבליבען אין קליינעם בייטעל.

און פאַרשטענדליך, אַז דער גאַנצער קלאַס האָט זיך צולאַכט.

און איינער אַ חברה־מאַן פון די סטודענטען האָט אַנגעשטעלט איין האַנט מיט פאַרמאַכטע פינגער און מיט צוויי פינגער פון דער צווייטער האַנט האָט ער אַ קלאַפּ געטאָן צו די פאַרמאַכטע פינגער, ווי אַז אַלטער איד קלאַפּט אָן אין אַ פּושקע מיט טאַבאַק. און נאכדעם מיט די צוויי פינגער געמאַכט אַזאַ באַוועגונג, ווי ער וואָלט טאַבאַק אַנגענומען און די פינגער צוגעטראָגען צו זיין נאָז און געטאָן אַ מעכאַנישען נאָס, און זיך איבערגעוואונקען מיט איין אויג צום אַלטען בחור, און די יונגען האָבען אויסגעשאָסען אַ געלעכטער.

אַט אַזוי איז עס מיט אונזער בחור צוגעגאַנגען אַ גאַנצען זומער. און זיין גאַל וואָלט געווים געפּלאַצט, ווען ער זאָל ניט געווען האָבען אַ האָפנונג צו גאָט אויף דעם ווינטער, וועלכער איז טאַקע שנעל אַנגעקומען.

און דאָס לעבען אין דער אַגריקולטור שוהל האָט זיך איבערגעדרעהט. די סטודענטען האָבען גאָר ווייניג, צו מאָל טאַקע גאָר ניט געאַרבייט אויף די פעלדער, נאָר מען האָט דערפאַר געלערענט דאָס בוך פון דער ערד.

דער אַלטער בחור האָט גאָר אויפגעלעבט און איז גאָר אַ נייער גע־וואָרען.

אין די קלאַסען איז ער געווען דער ערשטער, און אַז מען האָט באַ־דאַרפט, האָט ער געקענט אויף אויסוועניג דערצעהלען ווי אַזוי עס נעהמט אַ פּלאַנץ זיך צו ענטוויקלען פון אַ קערענדעל. און געוואוסט די היס־טאָריע פון איטליכען בוים און גראָז. און אין די כעמישע שטאָפען פון וואָס מילך, פּוטער און אייער זענען צוזאַמענגעשטעלט, — האָט ער זיך געפיהלט ווי אַ איד אין אשרי. ער האָט געשלונגען די גרויסע בלעטער פון גראָבע ביכער וועגען ענערגיע און עס־שטאָפען. און אַט האָט ער זיך

גאר געקענט אוועקשטעלען און אנהויבען צו רעדען וועגען דער ערד און איהרע אלערליי פאכען און קאלירען און צוועקען, און ווי אזוי דאס אלעס האט זיך אליין פון זיך באשאפען. ער האט אויף פאפיר געקענט אויסמאהלען מיט פאסעקלעך און רעדעלעך דעם גאנצען שכל פון דעם אקער: ווי אזוי ער שניידט די ערד און ווי אזוי עס הייבט אפ פון דעם געשפאן פון די פערד דאס ברייטקייט פון די געשניטענע פאסען ערד און מען האט זיך געוואונדערט קוקענדיג אויף דעם.

די סטודענטען האבען אויף איהם אנגעהויבען צו קוקען פון הינטען ארויף.

מען פלעגט קומען צו איהם נאך עצות. און האט אימיצער ניט געקענט דורכקריכען א הארבען שטיק כעמיע, איז ער געקומען צו דעם אלמען בחור פרעגען. דער בחור פלעגט שוין יענעם לייכט אין מוח אריינלעגען.

און אין דעם געזעלשאפט־צימער האט ער אנגעהויבען צו פארנעהמען א שעהנעם ארט. אויב ער פלעגט זיך אמאל אפרייסען פון זיינע ביכער און אהין אריינגעהן.

אט אזוי האט זיך דער ווינטער געטראגען פאר זיינע אויגען ווי א צויבער לאנד, ביז עס איז געקומען צו די עקזאמענעס.

עס איז געווען אין א פריהמארגען.

אין קלאס צימער האט מען די בענקלעך צושטעלט ווייט איינס פון צווייטען.

און דער פראפעסאר פון פיזיק האט געהאלטען פאר די סטודענטען א קורצע רעדע: אז יעדער סטודענט זאל אליין מיט זיינע אייגענע קענטניס ענטפערען דעם געשריבענעם עקזאמען, און אז ער וויל ניט האבען די שאנדע צו כאפען אימיצען, וועלכער וועט פרעגען אדער אנווייזען דעם צווייטען ווי אזוי צו ענטפערען.

א לאנגע צייט איז געווען שטיל אין צימער, מען האט נאר געהיט דאס שווערע באוועגען זיך פון דעם פראפעסאר אויף זיין בענקעל.

דער אלטער בחור האט מיט לייכטענדע אויגען ארומגענומען דעם גאנצען צימער, נאכדעם נאכאמאל א קוק געטאן אויף די פארשריבענע

זייטלער פּאַפּיר און עפּעס מיט'ן שרייב־פּענסעל אויסגעמעקט און ווייטער געשריבען.

דערווייל האָט זיינער אַ שכן־סטודענט איהם אַנגעריהרט מיט'ן שרייב־פּענסיל. דער בחור האָט זיך לייכט אויסגעבויגען צו יענעם סטודענט און איהם עפּעס דערכגעשושקעט.

דער פּראָפעסאָר האָט אַ קלאַפּ געטאָן מיט זיין האַמער אַן טיש, זיך אויפגעשטעלט און אויסגערופען.

— יונגערמאַן, זייט אַזוי גוט און פאַרלאָזט דעם צימער!

דער אַלטער בחור איז געבליבען זיצען ווי אַ דערשאָסענער.

— איך האָב צו אייך גערעדט בחור, — האָט דער פּראָפעסאָר איהם געטייטעלט מיט אַ פינגער אַן אַנגעבייזערטער.

דער בחור האָט זיך אויפגעהויבען אַ בלאַסער, צונויפגענומען די פּאַפּירען און מיט אַן אַנגעבויגענעם קאָפּ איז ער צוגעגאַנגען צום פּראָפעסאָר'ס טיש און אוועקגעלייגט די פּאַפּירען.

— נעהמט, זייט מוחל, מיט אייערע פּאַפּירען אויך! — האָט דער פּראָפעסאָר זיי איהם צוריקגעוואָרפען.

אָרימער בחור! ער איז אַוועק אין דער סטודענטישער דאָרמאַטאָרי, זיך פאַרמאַכט אין זיין צימערל.

מען האָט געקלונגען אין שוהל גלאָק צו מיטאָג און ער איז ניט געגאַנגען.

מען האָט געקלונגען נאָך מיטאָג און גערופען די סטודענטען צו די ווייטערע עקזאַמענס און ער איז ניט געגאַנגען.

מען האָט געקלונגען אין אָבענט צום מאָלצייט און ער איז נאָך אַלץ געלעגען אין זיין בעטעל איינער אַליין מיט פאַרמאַכטע אויגען און צוזאַמענגעדריקטע צעהנער.

נאָר אַז מען האָט נאָכ'ן עסען אָפּגעקלונגען דריי מאָל אין שוהל־גלאָק, אַז די סטודענטען זאָלען געהן אין זייערע צימערען, האָט זיך ביים בחור פּלוצלונג צועפענט דאָס מויל, מיט די הענט האָט ער זיך איינגעקלאַמערט אין פאַרענטש פון בעטעל און זיין גאַנצער קערפּער האָט זיך אַנגעהויבען צו וואַרפען ווי שלאַנגען וואָלטען איהם אַרומגערינגעלט.

און ער האט אנגעהויבען צו קלאגען און וואיען, און צו לאכען און ווידער צו קלאגען און וואיען.

דער אבענט איז געווען א מילדער, א דורכזיכטיגער, ווי עס טרעפט אין די אנהויבען פון פריהלינג און דאס ווידערקול פון א שרעקליכען וואיען האט זיך געטראגען פון אלע עקען און פון אלע לאנקעס און וועלד־לעד, פון ארום און ארום, און מען האט ניט געקענט וויסען פון וואנען עס קומט, נאר עס האט זיך געדאכט, אז אט דארט, נאהענט פון דיר זיינען גזלנים באפאלען א מענשען און קוילענען איהם מיט א שטומפיגען מעסער.

דיקיס זעלבסטמאָרד

דער מאגערער, הויכער און לאנגביינענדיגער „דיק", מיט זיין שאר־פער איינגעפאלענער פלייצע, פון וועלכער עס האבן געהאנגען זיינע ריפענביינער און ארומגערינגעלט זיין לעדיגען, פלאטשיגען בויך, ווי מיט אייזערנע רייפען. האט זיך געלאזען איינשפאנען און געדרעהט זיין הויכען, משונה'דיגען קאפ צום וואגען און אוועקגעלעגט זיינע אויערען און זיי צוריק אויפגעשטעלט.

זיין באלעבאס האט איהם אנגענומען ביים צוים נאהענט פון זיינע ליפען, עפעס א ברום געטאן, ווי ער וואלט זיך שעלטען און אנגעהויבען צו געהן בארג ארונטער אין וואלד אריין. „דיק" האט א טראכט געטאן, ער זאל זיך אוועקשטעלען, אט דא ביים הויז, איינגראבען זיינע פאדער־שטע פיס אין דער ווייכער ערד און ניט געהן. אבער ער האט זיך איבער־גערעכענט, אז דעם מיטעל וועט ער דאך ניט אנווערען אין וואלד צו באווייזען: דערווייל ווייסט ער נאך אליין ניט צו וואס זיין באלעבאס נעהמט איהם אין וואלד אריין.

„דיק" האט דערפאר אנגעבויגען זיין הויכען קאפ, ארויסגעשטעקט זיין בלאס־ראזעווען לאנגען צונג אין א זייט פון צווישען זיינע גרויסע ליפען און נאכגעגאנגען דעם באלעבאס.

א אסיענפליג האט זיך אוועקגעשטעלט ביי דיק'ן אויפ'ן קריזש און אנגעהויבען צו בויערען א לעכעל אין זיין דארער פעל. האט „דיק" אויפ־געהויבען זיין קורצען צופלאנטערטען עק און מיט איהם געוואלט ארונ־טערטרייבען די פליג. האט זיין עק ניט געקענט דערלאנגען יענעם ארט, און „דיק" האט געוואלט א שפרונג טאן מיט זיינע אונטערשטע פיס. נאר זיין באלעבאס האט איהם איבערגעשלאגען מיט א געשריי: „הא דיק!"

דערווייל איז מען צוגעקומען צו א קופקע מיט קורצע קלעצער אין וואלד. דער באלעבאס האט געמאכט מיט דיק'ן א קרייז און איהם גענו־מען שטופען אויף צוריק. דיק האט קוים געפלאנטערט מיט זיינע לאנגע, דארע פיס, עטליכע מאל זיך אליין אנגעטראטען מיט איין פוס אויפ'ן צווייטען, אזש עס האט איהם אין הארץ פארקלעמט. דער באלעבאס האט א ברום געטאן: אה, דיק! אפגעלאזען די צוים און אוועק צו דער קופקע קלעצער.

דיק האט אנגעהויבען צו פארשטעהן אז דא האט מען עס איהם אריינגענארט אין די שאפטען, ווייל ער האט באלד דערהערט א שטאר־קען קלאפ פון א קלאץ אין דנא פון וואגען. פון וואס ער האט זיך דער־שראקען, אבער באלד זיך בארוהיגט און אנגעהויבען צו מאכען פלענער ווי אזוי פטור צו ווערען פון דעם וואגען. וועלכען זיין באלעבאס לאדט אן מיט קלעצער.

עס האט ניט גענומען לאנג און זיין באלעבאס איז צוגעקומען איהם א גלעט געטאן, אויסגעהוסט זיך און דיק'ן ווייטער א גלעט געטאן ביים האלז.

— גלעט מיך, גלעט מיך — טראכט זיך דיק און לעגט זיינע אויע־רען אוועק און הויבט זיי צוריק אויף.

דער באלעבאס נעמט אן דיק'ן ביים צוים נאהענט פון זיינע ליפען. טוט איהם א שלעפ און א הויכען ברום: קום דיק! האט דיק אבער איינ־געגראבען זיינע פאדערשטע פיס אין דער וועיכער ערד און ניט גערוהרט זיך פון ארט. טוט דער באלעבאס נאך א העכערען ברום און א קלאפ מיט זיין פרייער האנט דיק'ן אין די ליפען אריין. דיק האט א טרייסעל גע־טאן מיט זיין קאפ, איבערגעדרעהט עטליכע מאל מיט זיינע אויגען און אויסגעשטרעקט זיינע פיס ווי צוויי לאנגע קלעצער: עס געהט ניט פע־טערעל.

ווערט דער באלעבאס פול מיט כעס און לאזט אפ דיק'ס צוים, לויפט אוועק און זוכט אויף א לאנגען גראבען צווייג. קומט צוריק גיך און הויבט אן צו „שניידען" דיק'ן איבער'ן רוקען און איבער'ן האלז און אי־בער די פיס און איבער די דארע ביינער פון דיק'ס בויך.

„דיק“ האט פארקלעמט זיינע ציינער, געטאן א שפרונג הינטער מיט זיינע אונטערשטע פיס, אנגעקלאפט אין וואגן. דער באלעבאס האט זיך דערשראקן, נאר באלד געקומען צו זיך און אנגעהויבן ווייטער צו הרג׳ענען דיק׳ן, אוואו דער שווערער צווייג האט נאר געקענט דער־לאנגען. דיק האט א קרעכץ געטאן, צוזאמענגענומען זיינע כוחות, זיך א הויב געטאן מיט זיינע אונטערשטע פיס און איינס נאך אייננאנדער געשפרונגען און געקלאפט אין וואגן, צובראכן א ברעטל און איבער־געבראכן א שפעט: איבערגעריסן א קייט, וועלכע האט איהם צוגע־בונדען צום וואגן און זיך א דרעה געטאן אויף א זייט מיט אזא אימ־פעט, אז דער גאנצער וואגן האט זיך א הויב געטאן אויף א זייט.

דער באלעבאס האט זיך דערשראקן. גיך א כאפ געטאן דיק׳ן פאר די לייצעס, פאר זיין נאז און איהם גענומען בארוהיגען. אויף דיק׳ן האט אבער געציטערט די גאנצע פעל פאר כעס און ער האט געווארפען מיט זיינע פיס און א רויך האט געזעצט פון זיינע נאז־לעכער. דער באלעבאס האט געזעהען אז מיט גוטען און אויך מיט בייזען וועט ער גאר ניט קענען מאכען. האט ער גיך אויסגעשפאנט דיק׳ן, זיינע הענט האבען געציטערט פון זיין אינערליכער אויפרעגונג און עס האט איהם לאנג גענומען דאס אויסשפאנען. אויסגעשפאנט איז דיק אוועק א פרייער, און דער באלע־באס האט גיך געכאפט דעם גראבען צווייג און אנגעהויבען צו יאגען דיק׳ען. ער האט איהם געיאגט און געיאגט, ביז עס איז איהם נמאס געווארען. האט ער זיך אפגעשטעלט און געקוקט אזוי צו דעם לויפענדען „דיק“, א שפיי געטאן און געזאגט: — דו וועסט שוין, דיק׳על, צו מיר אין שטאהל מעהרער אין דיין לעבען ניט אריינקומען. דאן האט דער באלעבאס אוועקגעווארפען דער צווייג און גיך אהיים געגאנגען, דעם טויער און פלויט האט ער גוט פארמאכט.

דיק האט די ערשטע נאכט געווארט ביים טויער אז עס איז נאר פינסטער געווארען. געהירזשעט און געווארט און געזעהען אז עס קומט קיינער ניט עפענען דעם טויער, איז ער זיך צוריק אין וואלד אוועק, זיך אוועקגעלעגט אויף א ווייכען ארט און געקרעכצט פון די וועהטאגען, וואס ער האט דערפיהלט אין זיינע ביינער. און עס האט געקלעמט זיין הארץ

נאך אביסעלע שטרוי. קיין האבער האט איהם דער באלעבאס סיי ווי ניט געגעבען. דעם אנדערען טאג האט „דיק" פארבראכט אין וואלד. אויפגעקליבען די פארטריקענטע גראזען, געביסען יונגע צווייגלעך פון נידריגע ביימער און געטרונקען א סך וואסער. זיך אלע מאל דערמאנט אן דער היים, איז צוגעקומען צום טויער געהירזשעט מיט א שוואכער שטימע. נאר קיינער האט ניט געעפענט דעם טויער, איז ער געגאנגען מיט איין אראפגעבויגענעם קאפ אין וואלד אריין.

נאר אין אבענט, אז עס האט אנגעהויבען צו ווערען פינסטער, האט זיך „דיק" אוועקגעשטעלט ביים טויער, געקוקט צום הויז פון זיין באלע־באס, געקוקט צו זיין שטאהל. איז עמיצער פון הויז ארויסגעגאנגען, האט „דיק" געטאן א שוואכען הירזשע און געקוקט, טאמער קומט מען צו עפענען.

מען האט דעם טויער ניט געעפענט. עס איז שטאק פינסטער גע־ווארען און א קאלטע נאכט האט זיך אוועקגעלעגט אויף דער ערד. „דיק" האט גענומען ארומגעהן אלע פלויטען, אפשר וועט ער געפינען א פלאץ איין אפענעם, וואו ער וועט זיך קענען דורכשטופען. די פלויטען זענען אבער אלע גאנץ געווען און שטארקע אויך. ער האט געפרובט הויבען זיינע פאדערשטע פיס, אפשר וועט ער קענען אריבער שפריי־נגען דעם פלויט, האט ער אבער נאר געקענט שפרינגען מיט זיינע אונטערשטע פיס.

דיק איז א פארצווייפעלטער נאכאמאל צוגעקומען צום טויער. זיך אוועקגעשטעלט און געקוקט צום ליכט, וואס האט פון א פענסטער פון זיין באלעבאס׳ הויז, דורכגעבויערט די פינסטערע נאכט. ער האט שוין ניט געקענט הירזשען, זיינע ציינער האבען זיך צוזאמענגעדריקט. ער האט געטראכט: געארבייט אזוי פיעל יאהרען און עס האט ניט ווער צו עפענען דעם טויער פאר מיר...

נאכדעם ווי „דיק" איז אזוי אפגעשטאנען א לאנגע צייט ביים טויער, און מען האט די ליכט אין הויז אויך אויסגעלאשען, איז ער אוועק אין וואלד. ער האט קוים געפלאנטערט מיט זיינע פיס און איז געווען אזוי פארטאן אין זיינע געדאנקען, אז ער האט זיך אפאר מאל אנגע־שטייסען אן ביימער. ער האט פלוצים דערפיהלט אזוי שוואך, נאר צום

פאלען. אוועק לענגען זיך, האט ער אבער מורא געהאט. טאמער וועט ער זיך שוין מעהרער ניט קענען אויפהויבען פון דער ערד. דאס האט ער געוואוסט, אז פון צייט צו צייט איז איהם שווער זיך אויפצוהויבען אויף די פאדערשטע פיס.

האט ער זיך אנגעשפארט מיט זיין קאפ אין א בוים. דער בוים איז געווען פון שטאם צוטיילט אין צוויי גראבע לאנגע צווייגען. רוקט ער אריין זיין קאפ צווישען די צוויי צווייגען. זיינע פאדערשטע פיס נעמען זיך בייגען און ער שפארט זיך אן אויף זיין האלז. עס האט איהם גענומען ווארגען אין האלז. פרובט „דיק“ א שלעפ טאן זיין קאפ פון צווי־שען די צווייגען און ער ווערט פארכאפט און קען שוין זיין קאפ ניט ארויסציהען.

ער האט איינגעגראבען מיט זיינע לעצטע כוחות, די פאדערשטע פיס אין דער ווייכער ערד, זיינע אונטערשטע פיס האבען זיך איינגעבוי־גען, און מיט דער געוויכט פון זיין מאגערען קערפער א שלעפ געטאן זיין קאפ, וועלכער איז נאך טיעפער אריין צווישען די צוויי צווייגען. און איז אינגאנצען געבליבען הענגען.

ושאק

זשאק איז געפאהרען פון שטעדטעל אהיים, מיט ליידיגע קעשענעס און אן אנגעטרונקענער.

אין דרויסען האט זיך דער פראסט געשטארקט און געלייגט אויף בוים און ערד. זשאק האט אפילו געפיהלט ווארימלער, אבער דער פראסט האט זיך געקלעפט צו זיינע שפיץ פינגער און זיינע נאז־לעכער.

און אז ער האט א קוק געטאן צו דער זון, האט איהם אנגענומען א באגעהר צו זיין וואס גיכער אין דער היים און ער האט בייזלער א טרייב געטאן דאס פערד.

דאס פערד האט זיך דערשראקען, א ציה געטאן מיט האסט דעם וואגען און ווייטער זיך געשלעפט ווי פריהער, פאמעלער, פויל.

דער וועג איז געווען א הארטער מיט אנגעפרוירענע רודקאלער, וועלכע האבען געשטאכען דעם פערד'ס אלטע, אפגעארבייטע קלויען. דערפון האט דאס פערד אלע ווייל[ע] זיך א שטויס געטאן אויף א זייט און געפלאנטערט מיט זיינע פיס.

זשאק'ען האט זיך געדאכט, אז דאס פערד זיינס, וועט מיט אזא מין געהן אט דא ערגעץ אויפ'ן וועג פארפרוירען ווערען. זיינע מחשבות, וועלכע האבען איצט פריי און הויך געשוועבט, האבען שוין אנגעהויבען צו פאנאנדערלייגען די גאנצע זאך און אזוי זיצענדיג אויפ'ן וואגען האט ער שוין געזעהען, ווי דאס פערד זיינס וועט פלוצים בלייבען שטעהן, זיך טאן א וואקעל און א פאל אויף א זייט. עס האט אנגעהויבען צו צופאלען די נאכט. ער וועט ארונטער שפרינגען פון וואגען, צולויפען צום פערד און עס אנטאפען ביי די אויערען. זיי וועלען זיין קאלט ווי אייז און די אויגען גלעזערנע. און די נאכט פאלט אן פון ביידע זייטען וואלד... וועט ער איבערלאזען פערד און וואגען אין דער מיט וועג, און

אליין אהיים געהן צו־פוס און וועט קומען אין זיין הייזל איינער אליין. פון האריץ קלעמעניש וועט ער ניט מאכען קיין פייער אין אויוועו, און קיין מאהלצייט ניט קאכען נאר אזוי זיך אוועקוואַרפען אין בעט מיט די קליידער און שיך און שווער איינשלאָפען, און אפשר שוין אויפ'ן צווייטען טאג אויך גאר ניט אויפשטעהן.

אזוי טראכטענדיג האט זשאק באקומען רחמנות אויף זיין פערד און איז ארונטערגעשפרונגען פון וואגען, קונציג, אבער שווערליך, און איז פארלאָפען אין פאָרענט פון זיין פערד און עס אנגעהויבען צו גלעטען איבער'ן קאלטען, הארט־האריגען האלז, און האט אויך צו דעם געזאָגט א פאר היימליכע ווערטער, און פארענדיגט:

— „זיי א פיינער פערדעל און באוויין וואס דו קאנסט!"

דעם פערד איז עס געווען אלץ איינס. עס האט אפילו ניט גע־טאן קיין פינטעל מיט'ן אויג. עס איז אויך ניט געבליבען שטעהן נאר ווייטער געגאנגען און געפלאָנטערט מיט זיינע פיס, זיינע גלעזערנע אוי־גען פארשטעקט ערגעץ אין דער ווייטקייט פון וועג.

אזוי איז זשאק געגאנגען נעבען דער לינקער זייט פון זיין פערד, בארג אראפ און בארג ארויף, און געשוויגען. ארום איז געווען שטיל. עס האט זיך אין דער שטילקייט געהערט ווי דער פראסט שפאנט מיט זיינע בארפיסע פיס איבער די פארטריקענטע ווילדלעד, און דא און דארט טוט א טרוקען צווייגעל א קנאל און ברעכט זיך אויף צוויי.

זשאק האט זיך מיט'ן געהען אבער שטארק דערוואַרעמט און דער־פיהלט די שווערקייט פון זיינע וואטענע קליידער. האט ער זיך בארע־כענט, אז סיי ווי סיי שלעפט זיך דאס פערד, וועט ער זיך שלעפען מיט איהם אויפ'ן וואגען.

ער האט אבער עפעס ניט געקענט איינזיצען אויף זיין ארט.

די סקאַסנע שטראהלען, וועלכע די זון האט קרום געוואָרפען, האבען מאָדנע געשטאכען זשאק'ען אין פנים אריין. עס איז שוין ניט געווען ווייט פון אבענט, אבער זעהר ווייט פון דער היים. ביי זשאק'ען איז רויט געוואָרען דאס פנים. ער איז ארונטער נאך אמאל פון וואגען מיט א שפרונג, אזש ער איז אריין אין דעם גראָבען וואס ביים זייט וועג.

נאכדעם איז ער ארויס מיט א גראבען צווייג פון וועלדעל און אנ־געהויבען צו שלאגען זיין פערד. מיט יעדען קנאל וואס ער האט באַ־שאנקען זיין פערד, האט זיך אוועקגעלעגט א טיפער, לאנגער צייכען איבער דעם פערד'ס לייזער, גרויסהאריגער פעל.

זשאק איז אנגעצונדען געווארען מיט זיינע אלע בייזע בלוטען און ער האט זיך דערמאַנט, אז מען שלאגט א פערד איבער די פיס נידעריגער פון די היפטען וועט עס לויפען אין פייער אריין.

האט ער געפרובט שלאגען איהם איבער די פיס מיט דעם צווייג און עס האט ניט געהאלפען. דאס פערד איז געגאנגען אויף אלץ איי־נעם — פון קאלטען דרויסען אין קאלטען שטאהל אריין.

שפעטער האט זיך זשאק דערמאַנט אז דער איידעלסטער ארט פאר־מאגט דאס פערד צווישען זיינע אויערען און אז מען טוט דארטען א פערד א צופ מיט'ן בייטש, וועט ער זיך אויפשטעלען אויף צוויי פיס. קיין בייטש האט ער נים. נו וועט זיין גוט דער צווייג. ער האט מיט'ן צווייג א ליפ געטאן זיין פערד פונקט איבער די אויערען. דאס פערדעל האט זיך דערשראקען, אויך א ציטער געטאן און איז גאר, ווי זשאק'ען. האט זיך אנגעהויבען צו דאכטען, געגאנגען זיין וועג נאך קעלטער און פאמעלעכער.

זשאק איז געבליבען שטעהן, ארונטערגעלאזען ביידע הענט צו דער ערד. און אזוי ווי עס איז איהם עפעס איינגעפאלען, האט ער זיך שנעל ארומגעקוקט אין אלע זייטען. פון הינטען א וועג און פון פארענט א וועג, פון ביידע זייטען וואלד

איז ער צוגעגאנגען צום פערד, עס א נעהם געטאן ביים צוימעל, און אפגעשטעלט. נאכדעם דעם פערד א ציה געטאן אויף א זייט. פון אנפאנג האט דאס פערד נים געוואלט געהן אויפ'ן וואלד. נאר זשאק איז געפאלען אויף א פלאן און ארויסגעשלעפט אביסעל היי פון דעם אנגעבעטען זיין אויפ'ן וואגען און עס דערלאנגט דעם פערד.

דאס פערד האט עס אנגעשמעקט און איינגעשלונגען. און איז שוין נאכגעגאנגען זשאק'ען טראט ביי טראט.

זשאק האט דעם פערד און וואגען אריינגעפיהרט אין וואלד אריין.

עס איז איהם אנגעקומען שווער זיך דורכצושפארען צווישען די בוימער. דערפאר איז ער דאך געווען א וואלד מענש. איז עס איהם אנגעקומען שווער, אבער ער האט דאס פערד אזוי קונציג געפיהרט ביים צוים, אז דער וואגען האט זיך ניט אנגעקלאפט אין איין בוים ניט.

אט אזוי איז ער אריין מיט פערד און וואגען אין א טיפען טאהל.

זיינען אבער אין טאהל געווען די בוימער הויכע און לאנגע.

האט ער אויסגעקליבען דעם בארג, וואס האט זיך געצויגען פון טאהל און וואס האט געהאט נאך א מעלה, וואס די בוימער זיינען דארט־טען געווען פארפלאנטערט און ברייט צוואוואקסענע.

נאכדעם האט ער דאס פערד אויסגעשפאנט, ארונטער גענומען דעם זיץ פון וואגען, אויסגעשאטען די היי פון זאק און געלאזען דאס פערד אביסעל עסען פון דעם היי.

ער אליין איז אוועק אויף א ווילע און באלד צוריקגעקומען, א נעהם געטאן דעם פערד ביים בינטעל האר צווישען די אויערען, און אונטערן צווייטען ארעם האט ער מיטגענומען דאס ביסעל היי.

זשאק האט דעם פערד צוגעפיהרט צו א נידעריגען בוים. וועלכער האט געהאט צוויי גראבע צווייגען, וואס האבען זיך צוטיילט פון שטאם אזוי, אז א פערד האט געקענט דורכשטופען זיין קאפ, אויב עס האט נאר געוואלט.

ער האט דעם פערד אפגעלאזען, עס גוט באטראכט, ארייננעקוקט איהם אין די גלייזערנע אויגען און האט זיך נאכדעם אוועקגעשטעלט פון איין זייט בוים פונקט אין דער מיט צווישען ביידע צווייגען.

זשאק האט א נעהם געטאן דאס היי און עס אוועקגעלייגט צווישען די צוויי צווייגען. דאס פערד איז צוגעקומען און א קאפ געטאן א פולען מויל.

זשאק האט ארונטערגענומען דאס היי פון צווישען די צווייגען און עס געהאלטען אין זיינע הענט פונקט קעגענאיבער דעם פערד.

דאס פערד איז צוגעקומען נאהנטער צום בוים, ארייננעשטופט, שווערלעך זיין קאפ און געוואלט כאפען מיט זיין מויל אביסעל היי.

זשאק האט שוין דאס היי אין דער מינוט אוועקגעשטעלט אויף דער ערד

גאהנגט פון בוים, כדי דאס פערד זאל זיך וואס מעהרער איבערבויגען און זיין האלז טיפער און בעסער פארשטעקען צווישען די צוויי צווייגען.

ער האט געווארט ביז דאס פערד האט אויפגעשלונגען דאס גאנצע היי, און האט געלאכט פון דעם, ווי דער פערד האט קאמיש אויפגעקליבען די לעצטע איינציגע שטיקעלעך היי, וועלכע זענען געווען צושפרייט און האט ניט געקענט שוין דערלאנגען מיט'ן צונג אפילו. דאס פערד האט אזא שטיקעלע היי צוגעצויגען צו זיך מיט איין אטעם פון זיינע נאז־לעכער. זשאק, כאטש עס האט אין איהם געברענט א שטילער צארען אויף דער גאנצער וועלט מיט איהרע מענשען, פעלדער און וועלדער, אט דער זשאק, וועלכער האט זיך געקליבען באלד עפעס צו טאן, האט קור־קענדיג ווי דאס פערד ציהט איין מיט זיינע נאז־לעכער די לופט און מיט דעם דאזיגען אטעם־צוג שארט זיך מיט א שטיקעלע היי גלייך צום פערד'ס מויל... האט זשאק געלאכט.

און זשאק איז אוועקגעגאנגען און אויפגעזוכט א הארטען צווייג, איהם א פרוב געטאן איבער זיין קניה, צי ער ברעכט זיך ניט אזוי לייכט. אז ער איז צוריק געקומען צום בוים, מיט די צוויי צווייגען, האט ער באַ־מערקט ווי דאס פערד זיינס שטרעקט דעם האלז און זוכט נאך היי, איז ער צו מיט א שפרונג און דעם פערד געטאן א ליש מיט'ן שטעקען אי־בער'ן קאפ. דאס פערד האט זיך דערשראקען, א כאפ געטאן זיין קאפ אויף צוריק און געבליבען פארקלעמט צווישען ביידע צווייגען.

זשאק האט נאך א פאר מאל געקלאפט זיין פערד איבער'ן קאפ און דאס פערד האט נאר עפעס געפלאנטערט מיט זיינע פיס.

נאכדעם איז זשאק אוועק מיט'ן וואלד. ער איז געגאנגען שנעלער פון דער נאכט, וואס האט זיך געשטופט צווישען די בוימער פון וואלד, האט זיך אלע מאל אנגעקלאפט אן אן אנדערען בוים, זיך געוואונדערט פאר וואס ער טוט עס היינט. עס איז דאך איהם ניט דאס ערשטע מאל צו געהן איבער א וואלד?

ער איז צוגעקומען צו זיין הייזעלע, וועלכעס איז געשטאנען אין א קליינעם טאלכעל, אפגערוקט פון א וועלדעל און ארומגערינגעלט מיט א שטיק לוידיגען פלאץ. עס איז שוין געווען פינסטערלעך און דא ארום

זיין הייזעל אויפ'ן פרייען פלאץ איז געווען א שארפער פראסט. האט זשאק'ען געטאן א נעהם ארום א קעלט. ער איז אריין אין הייזעל האט אנגעצונדען דעם לאמפ און געבליבען שטעהן אין דערמיט שטוב און זיך פארטראכט.

נאכדעם האט ער, ווי אויס געוואוינהייט, אויסגערייניגט דאס אש פון אויווען און פאוואלינקע אנגעלעגט אין אויווען אריין קליינע שטיקלעך האלץ און זיך אויפגעהויבען נעמען צוגרייטען עפעס פאר זיין מאלצייט.

איצט האט ער זיך ערשט דערמאנט, אז ער האט אלעם געלאזען אין וואגען, דארט אין פרעמדען וואלד, האט ער אפגעטרייסעלטביידע הענט פון דעם אש און שטיל געמורמעלט:

— גוט אזוי, גוט אזוי!

זשאק האט אויסגעלאשען דעם לאמפ, זיך אוועקגעווארפען אין בעט. ער האט מאדנע שלעכט געפיהלט, און עס האט זיך איהם געוואלט ווי ארויספליהען פון זיך אליין, ער האט געווארפען מיט זיינע שווערע פיס און ניט געקענט געפינען קיין ארט פאר זיי.

פון ווינקעל פון דער דאזיגער שטוב האט זיך געטונקעלט עפעס. ער האט געוואוסט אז עס איז דארטען דאס בילד פון זיין „ערלייזער". עס האט זיך איהם זעהר געוואלט זיך דורכריידען מיט דעם הייליגען גייסט פון יענעם בילד און עס האט זיך איהם אנגעהויבען צו דאכטען, אז עס וואקסט פון דארט א, פון יענעם ווינקעל עפעס א טונקעלעס און עס ווערט גרעסער און גרעסער. האט ער פחד באקומען און זיך א ציטער־דיגער אויפגעהויבען פאמעלעך פון בעט און באלד זיך אוועקגעשטעלט אויף זיינע קניעס. אנגעבויגען דעם קאפ און, פריהער שטיל, אבער וואס מעהרער עס האט זיך איהם אויסגעוויזען אז ער פליהט ארויס פון זיך אליין, האט זיך זיין קול אויסגעדונערט און די שטים זיינע האט זיך גע־קייקעלט איבער'ן גאנצען שטוב, ווי די נידריגע טענער פון א פידעל.

זשאק האט קיינמאל פריהער ניט געבעטען ביי זיין גאט און האט דערפאר ניט געוואוסט ווי אזוי מען דארף בעטען. נאר ער איז איצט ארויס געפלויגען פון זיך אליין, און וואס עס איז איהם ארויסגעקומען פון זיין האלז, צו דאס האט ער געזאגט...

ווייל עס האט זיך אין איהם זיין הארץ געשפאלטען פאר וואס ער האט די בהמה פארפיהרט אין א פרעמדען וואלד און זי דארטען דערהרג'עט.

ער האט זיין גאט גערופען אלס זיין עדות: קום, הייליגער, מיט מיר ארוים אין קאלטען שטאהל אריין און זעה אליין אז עס איז קיין שטרוי ניטא און ניט קיין האבער... האסטו ניט געהערט נאכט נאך נאכט דעם פערד מיינעם, קלאפען מיט זיינע פיס אין די צולעכערטע ווענט אריין, אז ער איז הונגעריג און אז עס איז קאלט... איך האב שוין אלעם געענדיגט. ער וועט שוין מעהרער ניט באדארפען שטעהן איינגעהויקערט און ציטערען פון קעלט. אבער ווי אזוי וועל איך קענען קוקען אויף זיך אליין? פון מענשען קען איך אנטלויפען, אבער ווי אזוי אנטלויפט מען פון זיך אליין??!

זשאק האט פלוצים דערפיהלט, אז עס איז איהם געווארען גרינג אויפ'ן הארצען. האט ער זיך גיך אויפגעהויבען, אנגעצונדען נאך אמאל דעם לאמפ, אויפגעזוכט א רידעל, א האק און ארונטערגענומען דעם לאמטערען פון וואנט, איהם אנגעצונדען און איז שנעל ארויס פון הייזעל און אוועק צוריק דורכ'ן וואלד.

גאטס וואונדער

דארט, וואו די וועגנן לויפן אוועק אויף פיער זייטן, האט זיך דער וואגן געטאן א טרייסעל און זי האט אנגעהויבן חרטה צו האבן, וואס זי האט ניט געפאלגט איהר מאן, און דאך געפאהרען אין שטאדט. א פרוי אויף דער צייט, דארף ניט ארומפאהרען.

זי האט א ציה געטאן דעם פערד אויף איינעם פון די פיער וועגן, וועלכער האט געפיהרט אהיים.

און דער פערד האט דערפיהלט אין דעם צוג פון די לייצעס, אז עפעס קומט פאר מיט זיין באלעבאסטע. און ער האט זיך דערשראקען, אויפגעשטעלט זיינע לאנגע אויערן, אויסגעשטרעקט זיין לאנגען האלז און זיין גרויסען לאנגען קאפ אויפגעהויבן אין דער הויך. זיינע פיס האבן זיך אנגענומען מיט די לעצטע כוחות, און ער האט אנגעהויבן שפרינגען, אזוי, אז דער וואגן האט זיך געווארפען אהין און אהער.

די פרוי האט דערפיהלט א שארפען וועה אינעווייניג און מיט איהרע ציינער איינגעביסען די אונטערשטע ליפ, זיך אנגעשפארט מיט ביידע פיס אן פארענטש פון וואגן און מיט ביידע הענט אנגעצויגען די לייצעס, אז דער פערד זאל אזוי ניט שפרינגען.

האט אבער דער פערד נאך מעהר געשפרונגען, וואס מעהר די אנטרייבערין האט שטארקער געצויגען די לייצעס. און דער וואגן האט זיך געווארפען אהין און אהער. האט זי געוואלט א געשריי טאן אי צום פערד און אויך פון וועהטאג, אבער זי האט זיך געשעהמט.

עס איז געווען ווייט פון דער־היים, און דאס, וואס מען האט ניט געזעהען עמיצען אנקומען פון הינטען אדער אנטקעגען, האט איהר נאך אונרוהיגער געמאכט.

איהר האט זיך געדאכט, אז זי האט מיט אמאל פארלארען אלע

איהרע כוחות: ווייס זי דאך, אז זי קען טאן פיעל שווערערע זאכען, ווי איינצוהאלטען דאס אלטע אבגעארבייטע פערד... און איהר שרעק איז געווארען גרעסער.

זי האט אויפגעהויבען דעם קאפ און א קוק געטאן צו דער זון. דער טאג האט נאך אויך געהאלטען ווייט פון זיין היים, און עס איז איהר אביסעל לייכטער געווארען אויפ'ן הארץ.

דערווייל האט דער פערד אויפגעהערט צו שפרינגען און אנגעהויבען צו געהן מיט זיין אלטען, איינגעוואוינטען טראט, שאקלענדיג מיט זיין לאנגען קאפ אראפ און ארויף און מיט זיינע פארטרערטע אויגען, ווי אין א לייכטען חלום.

די אנטרייבערין האט געפיהלט לייכטער, און זי האט דערווייל איבערגערעכענט אויפ'ן קאפ, צי זי האט עפעס ניט פארגעסען איינצוקויפען אין שטאדט: צי זי האט איטליכען פון איהרע קונדען אפגעגעבען געהעריג כבוד. און איז געוועזן צופרידען מיט דעם, וואס זי האט היינטיגען טאג גענומען די בעסטע פרייזען פאר גרינינקע ציבאלקעלעך און זיסע סמעטענע.

און ווייטער האט זי אנגעהויבען צו בעטען ביי גאט, אז ער זאל זי אהיים ברענגען נאך א געזונטע. דער מאן מיט די קינדערלעך זענען ערגעץ אין פעלד. וועט זי נעמען קווימשען צו זיי נאך פון וועג און די קינדערלעך וועלען קומען צולויפען און זיך ארומשטעלען ארום וואגען און זוכען אין שטרוי עפעס גוטינקע זאכעלעך: און אז זיי וועלען ניט געפינען וועלען זיי בלייבען שטעהן מיט אנגעבלאזענע נעזעלעך און קוקען מיט איבערגעקערטע אויגלעך אויף דער מאמען. וועט די מאמע ארויסנעמען פון גרויסען רייזע-בייטעל דאס פעקעל פאר די קינדערלעך, און וועט זאגען אויף שפאס: „נעהמט, קינדערלעך, טראגט אריין אין הויז אט דאס פעקעל מיט זייף". וועט די קלוגע הענעלע טאן א שפרונג צו און ביי דער מאמען אויסכאפען דאס פעקעל און א שמעק טאן מיט'ן נעזעל און ארויסשטעלען איהר צינגעלע:

„בע, מאמע, עס איז ניט קיין זייף!"

און אלע וועלען זיך ארומשטעלען ארום דער קלוגער הענעלע און

אנהויבעז צו רייסעז דאס פעקעל. און דער מיזיניק מיט'ן אויסגעשמירטעז קיילעכדיגעז פנים וועט טיפקענעז מיט די פיסלער:

„מאמע, טאקאלאד, מאמע, טאקאלאד!“

אט אזוי האט די אנטרייבערין געטראכט, ביז זי האט ווידער דער־פיהלט א וועה, וועלכער האט געשניטעז איהר אינגעווייד אויף שטיקלעך.

עס איז אנגעפאלעז איבער איהר גאנצעז לייב א קיהלער ציטער און אויף איהר פנים זענעז ארוים טראפענס שוויים. זי האט זיך אומ־געקוקט פון אלע זייטעז.

עס איז טאקע קיינער ניט אנגעקומעז ניט פון הינטעז, און ניט אנט־קעגעז.

דערוויל איז אויסגעוואקסעז ביים זייט פון וועג א וועלדעל.

פון וועג האט עס אויסגעוויזעז צו זיין א גרויסער פארפלאנטער־טער וואלד, הינטער וועלכעז מעז האט געקאנט ארונטערקריכעז און זיך באהאלטעז. און אז זי האט פארקירעוועט דאס פערד און אריינגעפאה־רעז אין וועלדעל, האט זי געזעהעז, אז דער וואלד איז ניט אזוי געדיכט, וויל זי האט אנגעזעהעז דעם וועג פון ווייטעז און פון איבער די בוימער האט זיך געזעהעז שטיקער הימעל. זי האט דערפאר געטריבעז דאס פערד טיפער אין וועלדעל אריין, צו זיין וואס ווייטער פון וועג, פון הימעל קעז מעז זיך סיי ווי סיי ניט אויסבאהאלטעז.

און עס האט ניט גענומעז לאנג פון דער צייט, וואס זי האט איהר פערד אפגעשטעלט, ווי זי איז געווארעז גאר אנאנדער מענש. זי האט פארגעסעז ווער זי איז און וואו זי געפינט זיך, נאר זי האט געהערט, ווי עס צושרייפעז זיך ביי איהר אינעווייניג די גליעדער און עס וועט זיך אלעם צופאלעז...

זי האט נאך דערוויזעז צוגעהז צום פערד, איהם א נעהם געטאז מיטביידע הענט ביים לאנגעז קאפ, צוגעלעגט איהר פנים צום פערד'ס פנים, אזוי ווי זי וואלט איהם געוואלט פארטרויעז איהר גרויסעז סוד און וועה, און איז אויף גיך ווידער אריין אין פוהר, וויל עס האט זי א נעהם געטאז דער גרויסער וועה...

איינמאָל ווען אַ זונשטראַל

איינמאל ווען דער זונשטראהל האט זיך אווקגעלעגט אין זיין צייט, איבער דער שוועל פון טיר, האט עדוואַרד זיך דערמאנט אין זיין לעצטער פליכט פון טאג און איז ארויסגעגאנגען אויפצוזוכען זיינע רויטינקע אקסלעך. ער לאזט זיי ארויס אלע מאל אין דער פריה איבער זיינע פארצוימטע לאנקעס, אז זיי זאלען זעהען די ליכטיגע וועלט, און האט ניט מורא אז זיי זאלען פארבלאנדזשען, ווייל איינמאל וועלען זיי ניט וועלען אוועק פון דער היים און צווייטענס קענען זיי ניט אוועק אין דער פרעמד, ווארים די צוימען ארום די לאנקעס זענען נאך אויסגעלעגט געווארען פון עדוואַרד'ס פאטער, הויכע און שטארקע. זיין פאטער האט זיי אזוי אויפגעשטעלט, אז די צוימען קענען נאך אזוי שטעהן איבער הונדערט יאהר, און ערשט דעמאלט וועט זיי דער ווינד ניט קענען אויס־בויגען, כאטש געבויט האט זיי זיין טאטע נאר אין אבענט ביים לבנה שיין.

ווי האט עס זיין פאטער געקענט ארבייטען א גאנצען לאנגען טאג און נאכדעם אין אבענט ערשט ארויסגעהן פון הויז און ביים לבנה שיין אויפשטעלען אזוינע שעהנע און גלייכע שטיינערנע צוימען?

נאר דאס, וואס עדוואַרד האט ניט געקענט פארשטעהן, האט ער טאקע ניט פארשטאנען קיינמאל ניט. אבער צוימען הויכע שטיינערנע און אייביג שטארקע האט נאר איין עדוואַרד ארום זיינע לאנקעס: די בעסטע גראזען פון זיינע פעטע לאנקעס האט שוין עדוואַרד אפגעשניטען און אריינגעלעגט אין מאגאזין אריין, טרוקענע און שמעקעדיגע, און דער זומער איז שוין באלד, באלד אריבערגעפלויגען און מען וועט זיך שוין ניט דארפען דרעהען דעם קאפ, ווי אזוי אויסצובאהאלטען זיך אליין פון א טאג א לאנגען מיט ארבייט. עס וועט קומען ווינטער מיט די קליינינקע

טעג, און עדוואַרד וועט אויפשטעהן אין דער פריה, געבען די אקסלעך פרעסען און טרינקען, אפקאכען פאר זיך א מאהלצייט און אפעסען. דער־נאכדעם, אויב עס וועט זיין שעהנע טעג, ארויספיהרען די אקסלעך איינ־געשפאנט אין א קליינעם יאָך און זיי אנהויבען צו לערנען, דאס וואס איין אקס באדארף וויסען.

און איידער עדוואַרד וועט זיך טאָן א קוק ארום וועט שוין דער טאָג זיין פון יענער זייט וועלדעל. וועט ער שוין כאפען די האַק, אנ־שפאלטען עטליכע שייטלעך האָלץ און ארייננטראגען אין הויז א פרישען עמער מיט וואסער, און נאָכ'ן מאהלצייט זיצען דעם גאנצען אבענט ביים אויווען, רויכערען און אלעמאָל, ארייננוואַרפען א שייט האָלץ אין אויווען.

איז וואס זשע, האָט ער טאַקע צו זאָרגען? געהט זיך אזוי עדוואַרד איבער זיינע לאַנקעס און רופט אויף זיין שטייגער די רויטינקע אקסעלעך און עס וואונדערט איהם, וואס זיי לאָזען פון זיך ניט הערען. מאַלע וואס עס קען זיך זיי פארגלוסטען אפצוטאָן.

עדוואַרד קען זיך ניט איינהאַלטען פון צו טאָן א קייקעל ארוים א געלעכטער, ווען ער דערמאַנט זיך נאָר, ווי אזוי ער האָט זיי אמאָל געפונען מיט זייער קליינעם יאָכעלע פארפלאָנטערט אין די צווייגען פון א נידע־ריגען בוים. איינער שלעפט אהין און דער אנדערער שלעפט אהער. נאַ־רישע אקסלעך, צו אַלעמען האבען זיי שכל, נאר זיך א קעהר צו טאָן אין א זייט און ניט ארייננשלעפען א בוים מיט נידעריגע צווייגען צווישען זיך, צו דעם איז קיינער ניטאָ אין דער היים.

אזוי האָט עדוואַרד זיך געקייקעלט פון געלעכטער און באלד אויפ־געהערט און זיך בארעכענט, אז אפשר באדארף מען גאר לאַכען פון איהם אליין, פאר וואָס ער לאָזט ארוים יונגינקע אקסלעך אנגעטאָן מיט א יאָכעלע אויף די לאַנקעס און וועלדער.

ווארים, וואס א שטייגער וואלט ער געטאָן, ווען גאָט זאָל אויס־היטען, די אקסלעך זאלען זיך אזוי אין ערגעץ פארפלאָנטערען און איינער דעם אנדערען דערווערגען. וואס וועט איהם דעמאלט איבערבלייבען און ווענען וואלט ער געהאט אוועקצוגעבען די שמעקעדיגע היי. אז, פארקווי־

פען א פרעמדען און נעמען געלט, האט ער ניט וועמען דאס געלט אוועק־צוגעבען אויף צו באהאלטען.

הויבט ער שוין אן צו ווערען אונרוהיג, פארוואס ער טראכט גאר. באהיט גאט, פון אזעלכע זאכען, ווייל עס וואלט דאך אויסגעוויזען ווי גאט האט ביי איהם אלעמען צוגענומען.

מילא, דעם טאטען מיט דער מאמען אוועקגענומען, שוין אלטע מענשען, קריינקליכע, וויל מען, פארשטעהט מען ניט, און וויל מען פארשטעהט מען אביסעל. אבער, די אקסלעד, דאס זענען ווי צוויי קליינע קינדערלעד, וואס קושען דיך אין באק אריין מיט זייערע צינגער און קיצלען דיך אין די זייטען אריין מיט זייערע קליינציגע, שפיציגע הערנערלעד, און טרעטען דיר אז אויף די פיס מיט זייערע צושפאלטענע האפען. און עס וואונדערט דיך, וואס זיי כאפען אזוי שנעל ארונטער זייערע האפען און קוקען דיך אז מיט זייערע אויגען, ווי זיי וואלטען דיך איבערבעטען, אז זאלסט ניט זיין ברוגז. א סימן אז זיי האבען ניט געמיינט קיין שלעכטס: זיי שטרעקען באלד אויס זייערע העלזער צו דיר, אז זאלסט זיי קראצען אין דער גאנצער לענג פון דער הינטערשטער ליפ ביז העט הינטער די פאדערשטע פיס.

אט די צוויי קליינע קינדערלעד, וועלכע ער זעהט גאר ניט אז זיי זאלען וואקסען, נאר זיי וועלען דאך, פלוצים, טאן א וואקס אויס און ווערען גרויסע, ברייטביינינגע מיט לאנגע פארדרעהטע הערנער און מיט טיפע העלזער, וועלכע וועלען אראפהיינגען צווישען די ברייטצושפרייטע פיס, וועלען שוין זיי דאמאלט טראגען דעם שווערען הילצערנעם יאך. וועלכע איז עדווארדען געבליבען נאך פון זיין טאטען.

וועלען זיי טראגען דעם דאזיגען יאך אויף זייערע גראבע פארשטייערטע נאקענס. עדווארד וועט נאכגעהן נעבען זיי ביי דער זייט, אז גאט אליין וועט איהם מקנא זיין.

און כאטש עדווארד שמעקט קיינמאל ניט אריין אין גאט'ס הויז און די שכנים האלטען איהם פאר ניט קיין גלויביגען, פונדעסטוועגען האט ער זיך זיין אייגענע קבלה:

„אז עס איז געווען עמיצער, וואס האט געמאכט די ערד און הימעל,

בערג און טאהלען, וועלדער און טייכען, און אט יענער עמיצער האט געמוזט זיין איין איינגעשפארטער בחור, ווי זיין פאטער איז געווען איין איינגעשפארטער, און געמאכט שטיינערנע צוימען ביים לבנה שיין. גע־מאכט די צוימען און זיי איבערגעלאזען, אז מען זאל זיי זעהען און גע־דיינקען, אז ער איז דא אמאל געווען" —

וואס עס וועט עדווארד נאך זיך איבערלאזען, — טראכט עדווארד זעהר ווינציג, און אויב ער הויבט יא אמאל אן צו טראכטען און צו וועבען זיינע געדאנקען, קומט דעמאלט ביי איהם ארויס עפעס אזוינע גרויסע זאכען, וואס גאט ווייסט, צו ער וועט זיי קענען אמאל ענדיגען, איידער זיי וועלען איהם ניט נמאס ווערען און ער וועט אוועק אהין, דארטען וואו זיינע זעליגע פאטער און מוטער זענען אוועק.

עס איז דאך אזוי קלאר, און עדווארד וויל זיך אליין ניט נארען.

ווארים, אזא קליינע זאך, ווי א שטייגער, אז עס מאכט זיך איינער פון די דיקע הילצערנע טויערן. צופוילט זיך און א שטאנג ברעכט זיך איין. איז, אט אזא קליינע זאך, ארויסצוגעהן אין וואלד אריין און אויס־האקען א נייעם שטאנג, איז עדווארד גיטא אין דער היים.

וואס קען ער טאן אז ער פוילט זיך?

און אט, יענער טויער וואס ביים וועג, איז שוין עטליכע מאל איינ־געפאלען. עדווארד געהט אלע מאל עפעס ווי א פרעמדער פארביי, שטעלט זיך אפ, קוקט און שטעלט אויף דעם טויער ווי סע ניט איז. א צוזאמנגעקלעפטען, ווי מיט שפייעכץ, און האט מורא איהם א ריהר צו טאן, אז ער זאל באלד ווייטער ניט איינפאלען.

און אט יענער טויער, וואס ביים וועג — צום טייפעל!

צו וואס האט זיין טאטע געטויגט אזוי פיעל טויערן, ווען ער האט געמאכט די שטיינערנע פלויטען? קוק נאר, ווי דער טויער, דער פאר־שאלטענער, וואס ביים וועג, איז שוין ווייטער איינגעפאלען. די רויטינקע אקסלעך זענען זיך אריבערגעגאנגען און ערגעץ אוועק מיט דעם וועג. ווער ווייסט וואוהין, און וואו וועט ער זיי געפינען.

עדווארד האט זיך ארומגעקוקט אין אלע זייטען און דערזעהען פון איבער דעם פלויט, אויף דעם וועג עפעס א רויטען פלעק.

האט ער זיך דערפרעהט און ניט געוואלט גלויבען זיינע אייגענע אויגען. די אקסלעד קען זיין, זענען דארט דא אויפ'ן וועג.

עדוואַרד איז גיך און פאַרזיכטיג צוגעגאנגען צו דעם איינגעפאלענעם טויער. איז פאוואלינקע ארויס צום וועג און זיך דערשראקען.

ער האט דערזעהען א פערד מיט א לייכטען וועגעלע. דאס וועגעלע איז געשטאנען אויסגעקרימט אויף א זייט. ביים וועגעלע א פרוי, וואס קוקט אויף א רעדעל. די פרוי טראגט א הוט מיט א רויטען פעדער און מיט רויטע בלומען באפוצט, איז א הויכע און א דינינקע. זי האט נאך עדווארדען ניט באמערקט.

האט ער זיך בארעכענט און איז צוריק אריבער דעם איינגעפאלענעם טויער. און ווייל ער האט זיך שטארק געהיט, מיט א פוס א ריהר געטאן אין א שטאנג, דאס שטיק האלץ האט זיך א שטויס געטאן אין שטיינער־נעם פלויט.

און באלד האט עדוואַרד דערהערט ווי מען רופט איהם. קיין ווינד איז ניט געווען אין דרויסען, האט דאס קול געקלונגען, ווי נאהענט נעבען איהם. איז זי שוין, יענע פרוי. האט ער א פארציטערטער זיך אומגע־דרעהט.

די דינינקע פרוי איז שוין געשטאנען אין אפענעם טויער, ווי איין אויסגעוואקסענער שעהנער בוים.

איז ער פאוואלינקע, מיט פארלוירענע אויגען, צוגעגאנגען און זיך אומבאוואוסט א נויג געטאן און געשוויגען. זי האט איהם באקוקט און האט זיך א דרעה געטאן און אוועק צו דעם פערד און וועגעלע.

עדוואַרד איז איהר נאכגעגאנגען און דערווייל געזעהען, ווי איהר דינינקע פלייצע בויגט זיך און אז ער האט דערזעהען איהרע קליינע שיך, האט ער רחמנות באקומען אויף דער מיידעל און זיך געוואונדערט ווי אזוי זי האט זיך געקענט לאזען אין וועג אריין איינע אליין.

און אז ער האט דערזעהען, ווי זי האט אנגעהויבען ארומצויאגען זיך ארום פערד און ארום וועגעלע און זי שטעלט שוין אן א פוס ארויפ־צושפרינגען אין וועגעלע אריין, האט ער שטארק מורא באקומען און איז

גיך צוגעלאפען, מיט ביידע הענט אנגענומען דאס ווענעלע און אנגע־הויבן זיך צו פארענטפערן און בעטן ביים מיידעל:

— מיט א צובראכענעם רעדעל טאר מען זיך ניט לאזן אין וועג אריין.

האט זי זיך דערבארעמט אויף איהם און אויפגעהויבן די אויגען זיך באגעגענט מיט זיינע אויגען.ביידע האבן גיך אוועקגעכאפט זייערע אויגען איינער פון אנדערען.

נאר זי האט מיט א דינינקען שמייכעלע געזאגט צו דער ערד קור־קענדיג:

— א רעדעל האט זיך גאר פלוצים אט א דא אין מיט וועג צוברא־כען.

און זיך באלד פארשעמט. זאל זי זיך שעמען, האט עדווארד גע־טראכט און דערווייל באקוקט דאס צובראכענע רעדעל. פאוואלינקע אי־בערגעצעהלט אלע שפאקען פון רעדעל, און אז ער האט דערפיהלט זיין געוועהנליכע רוהיגקייט אין זיינע אויגען, האט ער זיי אויפגעהויבן צו דעם מיידעל און זי געפרעגט:

— נאך ווייט צו פאהרען?

און ער פרעגט עם דערפאר, ווייל דער פערד איז איהם א פרעמדער, וויזט אויס פון א ווייטען ארט.

האט דאס מיידעל, מיט איהר לאנגער האנט און ווייסע, לאנגע פינגער אנגעהויבן אויסצומאהלען אין דער לופט: צי ער ווייסט דעם וועג, וועלכער ברייננט צו די פלאנדערס. איז דארט פאראן א בריקעל איבער א ריטשקעלע. פון יענער זייט בריקעל נעמען זיך אוועק צוויי וועגען. איינער רעכטס און איינער לינקס, איז מיט דעם לינקען וועג פאהרט מען אוועק גלייך צו זיי אהיים.

עדווארד האט געשאקעלט מיט זיין קאפ, כאטש ער האט גאר ניט געהערט, ווייל ער האט זיך פארטראכט אויף דער מיידעלס לאנגער האנט מיט איהרע ווייסע פינגער, און געזאגט: אז זי זאל איהם ניט איינריי־דען, אז אזוי ווייט קען מען פאהרען מיט דריי רעדלעך, און שרעקען איז זיך אויך ניטא פאר וואס, ווייל ער וועט ערשטענס איהר אנטלייען

א רעדעל אויב ער האט נאר אזא. און אויב ניט וועט זי ניט פארפאלען ווערן. אט אזוי האט עדוואַרד גערעדט צום מיידעל.

און כאטש ער האט גוט געוואוסט. אז ביי זיין טאטענס טאטען און זיידן ער איז אליין צו זיין שכל געקומען, האבן זיי נאר געהאט גרויסע אקסעגנווענער, פונדעסטוועגן, איז ער אוועק אהיים, לויפענדיג איבער זיינע לאנקעס, ווי א הירש, האט פון זיין גרויסן וואגן אראפגענומען א ראד און איז מיט דעם אוועק דורכ'ן וועג, קייקלענדיג דאס ראד פאר זיך און פאטשענדיג עס מיט זיין גרויסער דלאניע.

און אז דאס מיידעל האט דערזעהען דעם גרויסן ראד, וואס דער מאדנער מענש קייקעלט, האט זי געטאן א פאטש מיט ביידע הענט און זיך אנגעהויבן צו בויגן, טא אהין טא אהער און געלאכט, פון וואס עס האט עדוואַרד'ן ניט אנגעהויבן צו פארדריסען.

פארקעהרט, ער האט ארונטערגענומען דאס צובראכענע רעדעל פון וועגעלע און אנגעמאסטען דעם גרויסן ראד זיינעם אויף דער דינינקער אקס, אפגעטראטען אביסעל ווייטער פון וועגעלע און געכאפט א בליק צו דער מיידעל, וואס האט איהם איצט אויסגעוויזן בלאס און געזאגט:

— אביסעל גרויסלעך, קיין אנדער רעדעל האב איך ניט.

— אזוי, האט איהר ניט קיין אנדער רעדעל, וועל איך דאך מוזען איבערנעכטיגען ביי אייך — רייצט זיך דאס מיידעל און לאכט ווייטער.

נאר עדוואַרד הערט ניט איהר געלעכטער און זאגט: אז דאס, וואס עס געהער זיך אן איהר איבערנעכטיגען, איז דאס דאך אזא זאך, וואס מען קען ניט איבערראנדערשען. אבער:

— מילא, דאס פערד וועט שוין האבען דאס שעהנסטע און דאס בעסטע. נאר וואס וועט איהר עסען? עס איז דאך ניטא ווער עס זאל עפעס אפקאכען א לייטישען מאלצייט, אבער איך בעט אייך, זארגט ניט — כאפט זיך עדוואַרד צוריק, זעהענדיג ווי דאס מיידעל האט זיך פאר־וואלקענט.

און אמת, דאס מיידעל איז געווארען ארונרוהיג און גיך א פרעג געטאן ביי עדווארדען:

— איז אייער ווייב ניטא אין דער היים, צו איז ביי אייך דאס ווייב, באהיט גאט אוועקגעשטארבען?

— ניין, מיידעל, איהר באדארפט זיך ניט נעמען צום הארצען. מיין ווייב איז נאר חלילה ניט געשטארבען און איז אין ערגעץ ניט אוועק־געפארען. נאר גלאט אזוי. איך האב נאך מיט קיין ווייב ניט חתונה גע־האט. אליין א בחור. עס דאס, וואס איך קאך אליין פאר זיך. און אויב איך וועט ניט פארשמעקען מיינע עסענס...

אבער זי האט איהם ניט געלאזען ענדיגען און איז איהם פלוצלונג אריין אין די רייד: אז עס איז ניטא פון וואס צו ריידען. ווייל וואס מען עסט איז גוט, און ביי איהר מאמען, ווייסט זי דען ניט, ווי אזוי מען באדארף מאכען א מאלצייט. טאקע פון גארניט, מאכט מען אמאל א געקעכץ — איז דאס זעהר געשמאק. יא, וועט זי היינט אבענט אויך מאכען עפעס א מאכל. עס זאל נאר ביי איהם זיין געגנוג האלץ אין הויז, ווייל ביי זיי אין דער היים, פוילט זיך דער פאטער צו האקען האלץ.

— כע, כע, נאך דאס זאל ביי מיר ניט זיין. האלץ איז ביי מיר תמיד דא אנגעהאקט א גאנצער בארג — האט עדוואַרד זיך באריהמט און דערווייל שוין געפיהרט דאס פערד ביים צוימעל, צו זיין הויז.

דאס מיידעל איז נאכגעגאנגען ביי דער זייט און זיך געגרייט צום שפיעל, היינט אבענט און אויך געזאמעלט תרוצים פאר דער מאמען איה־רער. פאר דעם טאטען האט זי גאר קיין מורא ניט געהאט. וואס איז, ער מעג אוועקגעהן אמאל אויף גאנצע טעג און אנדערע מאל אויף גאנ־צענע נעכט אויך. טאר, וואס האט זי פאר איהם מורא צו האבען.

אבער פאר דער מאמען, וועט דאס, וואס דאס רעדעל האט זיך צובראכען, קיין פארענטפערונג ניט זיין. און אפשר יא. עס איז זעהר גוט וואס עס וועדט שוין נאכט און אויף וויפיעל וועט זי שוין באדארפען ליגען זאגען. פון זונזעצען ביז שטאק פינסטער איז ניט זעהר ווייט...

אט אזוי האט דאס מיידעל אלץ געטראכט אי פון זיך, אי פון דער מאמען, ביז עדוואַרד איז צוגעקומען צו זיין הויז און האט איהר אנגע־וויזען אויף דער אפענער טיר, אז זי זאל אריינגעהן דערווייל אין הויז אריין.

ער איז געבליבן אין דרויסן, אויסגעשפאנט דאס פערד. דעם אלטן באמעט זעהר פאמעלעך צונויפגעלעגט און די לייצעם שעהן פאר־שלייפט. אין דאס פערד אנגענומען ביי דעם בינטעל האר, וואס פאלט ארונטער פון צווישן די אויערן איבער דעם שטערן, און אזוי איהם אוועקגעפיהרט צום שטאהל, וואו ביי דער אפענער טיר האט דאס פערד ניט געוואלט ארייננעהן.

עדווארד האט איהם געשלעפט און זיך זעהר געוואונדערט, וואס מיט דעם דאזיגן פערד איז פלוצים געווארן. פאר וואס וויל דאס ניט ארייננעהן אין שטאהל. ער האט אויף איהם א געשריי געטאן. דאס פערד האט זיך אבער איינגעשפארט מיטביידע פיס אין דער ווייכער ערד און געצויגן זיין וואג אויף צוריק.

האט זיך עדוואהד אנגעהויבן צו בעטן ביים פערד און איהם מיט איין האנט געהאלטן שטארק ביים בינטעל האר און מיט דער אנדערער האנט דאס פערד געגלעט איבער דעם פנים. ער וועט דאך ביי איהם זיין זעהר א גוטער גאסט און ניט זיין צוגעבונדן אין ערגעץ ניט איבער נאכט, און ער וועט זיך קענען שטעהן דארט אז ביים היי און עסן ווי־פיעל דאס הארץ וועט גלוסטן.

אזא נארישן פערד האט נאך עדווארד קיינמאל ניט געזעהן און ניט געהערט. רייד און רייד צו איהם און דאס האט זיך איינגעשפארט און עס וויל ניט ארייננעהן אין שטאהל.

און אפשר איז טאקע א פלאן, אז ווי באלד אין דער הוים, דער רוח ווייסט וואו, פון יענער זייט בריקעל, איז דעם דאזיגן פערד בעסער צו נעכטיגן, נא, זאל ער זיך געהן געזונטערהייט אהיים. אין דרויסן ווערט שוין סיי ווי פינסטער, און עדווארד האט ניט געטראכט אפילו א פרעג צו טאן ביים מיידעל, נו, האט טאקע דאס מיידעל פון גאר ניט גע־וואוסט.

נאר, ווען זי איז נאר אריין צו עדווארדן אין הויז און איהר גרויסן ברייטברימיגן הוט ארונטערגענומען פון קאפ, האט זי איהם ניט געהאט וואו אוועקצולעגן. באטש עדווארדס הויז איז געווען א גרויסע פון דרויסן, אבער אינעווענינ האט דאס מיידעל נאר איין צימער

פאר זיך גנזהען. אין צימער איז געשטאנען א גרויסער אייזערנער אוי־ווען ביי איין וואנט און דער לאנגער, שמאלער קוימען פון אויווען איז געווען ארייננעצויגען אין דער וואנד ארייו, און ביי דער קעגנאיבער־דיגער וואנד שטעהט א בעטעל, א קליינס און א נידריגס, אין וועלכען עס איז אנגעווארפען קישענס און דעקען. און ביי דער דריטער וואנד איז א טישעל, פארשטעלט מיט טעפלער, פלעשער און איינאיינציגען טעלער מיט א טיפען דנא און פארווארפען מיט איבערבלייבעכצען פון שטיקער קארטאפליעס און שאלעכץ פון אייער און פארטריקענטע קרישקעס ברויט. קיין ביינקעל איז אין צימער ניט געווען, און חוץ דער דרויסענדיגער טיר איז נאך געווען איינע א פארשלאסענע מיט איין הייגענדיגען שלאס.

נא, איז דאך די טיר פארשלאסען, האט זיך דאס מיידעל ארומ־געקוקט און אוועקגעלעגט איהר הוט אין א ווינקעל אויף דער ערד אנ־געשפארט אין דער וואנד. און אזוי ווי עס איז שוין טאקע געווארען פינסטערלעך, האט זי אנגעצונדען דעם לאמפ. איז דאס גלעזעל פון לאמפ אזוי שווארץ געווען און אנגערויכערט אז זי האט עפעס רחמנות באקומען אויף דער גאנצער נארישער וועלט. זי האט געכאפט עפעס א שמאטע פון בעט און אויסגעווישט דאס גלעזעל און דעם לאמפ אליין אויך ארומגעווישט.

מיט א ריינעם לאמפ און א ווייסינקען גלעזעל איז טאקע אין צימער געווארען ליכטיג. זעהט דאס מיידעל אז דער דיל אין דעם צימער איז געמאכט פון ברעטער. אבער ער איז אזוי אנגעפאפט מיט בלאטע, אז מען קען מיינען, אז דאס איז איין ערדנער דיל. און אויסקעהרען איז ניטא מיט וואס, האט דאס מיידעל דערפאר דאס בעטעל צוגעראמט און די קישעלעך צונויפגעלעגט און פארשפרייט פון אויבען מיט א דעק פון וועל־כער עס האט געשמעקט מיט רויך און ערד. שעהן פארשפרייט, אז עס איז שוין געווען איין ארט, וואו זיך אוועקצוזעצען, און אויב מען וויל קען מען דאך זיך אוועקלעגען אפרוהען.

אבער דאס מיידעל איז ניט געווען מיעד. זי האט ארונטערגע־ראמט פון טישעל אלע טעפלעך און פלעשער און זיי אלע צונויפגעלעגט

אין איין גרויסען טאפ. דעם טאפ אנגעגאסען מיט וואסער און איהם אוועקגעשטעלט אויף דעם אויווען.

איז שוין דאס טישעל אויך געווארען ריין און דער לאמפ איז גע־שטאנען פונקט אין דער מיט טיש.

נאכדעם האט זי אנגעלעגט קליינע שטיקלעך האלץ אין אויווען און זיי אונטערגעצונדען. דאס האלץ האט באלד ניט געוואלט ברענען, אבער זי האט זיך איינגעשפארט, אז זיי מוזען ברענען און זיי האבען טאקע נעבעך געמוזט ברענען.

פון דרויסען טיר, וועלכע איז געווען אפען, האט ארייגעקוקט דער קיהלער אבענט, האט דאס מיידעל געטאן א פראל מיט דער טיר גלייך דעם אבענט אין פנים אריין.

פארמאכט די טיר, און אין אויווען ברענט און דאס גלעזעל פון לאמפ איז א ריינע, ווערט אין צימער ליכטיג און ווארעמלעך. עס הויבט אן שמעקען מיט ערד פון דעם דיל, דאס מיידעל איז ניט מיעד נאר עס ווילט זיך איהר עפעס עסען.

און די קארטאפליעס וועלכע שטעהען נעבען אויווען אין א קעס־טעלע צושמעקען זיך איבער דעם צימער. נעמט זי א טעפעל און פילט עס אן מיט קארטאפליעס און דערגיסט מיט וואסער און שטעלט עס אוועק אויף דעם אויווען, זאל זיך עס דערווייל קאכען.

און אזוי ווי עס איז ניט געווען עפעס מעהר וואס און מיט וואס צו טאן, האט זיך דאס מיידעל אוועקגעזעצט אויף דעם בעטעל און גע־קוקט אויף די נאקעטע ווענד. וואו ניט וואו א גרויסער צוואק אין דער וואנד און זי האט זיך דערמאנט אין דעם מאדנעם מענשען, וואו איז ער ערגעץ אהינגעקומען? וויפיל דארף עס נעמען אויסצושפאנען א פערד און איהם אריינגעמען אין שטאהל.

איז זי שוין געווען ביידע זאכען:

אי הונגעריג און אויך אונרוהיגלעך. נאר צו וועמען אויסצוריידען א ווארט איז ניט געווען. איז זי געזעסען און באטראכט די גרויסע צוועקעס וואס האבען ווי ניט וואו געשטעקט אין א וואנט און געווארט. אז דער מאדנער מענש זאל ארייגקומען.

עדווארד ווידער, ווען ער האט געטאן א קוק אז דאס פערד וויל ניט

אריינגעהן אין שטאהל און אז אין דרויסען ווערט שוין סיי ווי פינסטער, האט ער זיך בארעכענט און אפגעלאזען דאס בינטעל האר פון זיין האנט. דאס פערד האט זיך געטאן, שטעהענדיג אויף ביידע הינטערשטע פיס, א דרעה אוים מיט די פאדערשטע פיס און אנגעהויבען צו לויפען.

דאס פערד האט שוין געוואוסט, וואוהין עס לויפט און האט אלע מאל געכאפט א קוק אהינטער צו עדווארד'ן, וועלכער איז איהם נאכ־געלאפען און געפאטשט מיט ביידע הענט.

דאס פערד האט אבער ניט געוואוסט, וואס דער פרעמדער וויל מיט זיין נאכלויפען. צי וויל ער איהם כאפען — האט ער שוין אמאל געכאפט דעם ווינד אין דרויסען? צי וויל ער איהם אוועקטרייבען, — ווער וויל דען זיין איבערנאכט אין א פרעמדען שטאהל?

אט אזוי איז עדווארד געלאפען נאך דעם פערד א שטיקעל צייט און דערנאכדעם זיך דערמאנט אין דעם מיידעל און ער האט זיך צוריק־געקעהרט צו זיין הויז א שפרינגענדיגער, אזוי ווי א קינד וואס לויפט אקעגען זיין מאמען, און ער האט גאר ניט געטראכט, וואס עס וועט ווערען פון דעם, ווען דער פערד וועט דארטען אהיים קומען צו דער מיידעלס פאטער און מוטער, און ער האט אויך ניט געטראכט, וואס ער וועט ווענען דעם זאגען דעם מיידעל אליין, און אין זיינע רויטינקע אקסעלעך האט ער גאר פארגעסען.

נאר ער איז אריין אין הויז עפענדיג און פארמאכענדיג די טיר מיט א ברייטען פראל און א געשריי געטאן:

— גוטען אבענט דיר מיידעל, ווי דו הייסט דארטען, גיב אהער עפעס עסען!

אט אזוי ענדיגט זיך דער אנפאנג פון א ראמאן.

מאם

גוט איז איהם געווען דעם גאנצען ווינטער צו זיין איינער אליין. אויף די פעלדער און וועלדער, וואו מען האט פאר איהם איבערגעלאזען א גרויסע, לעדיגע הויז און א שטאהל פול מיט היי און שטרוי.

אין הויז האט ער אפילו ניט געוואלט אריינשמעקען. ער האט ניט געוואלט זיך יאגען נאך די ווינטען, וועלכע האבען געבלאזען פון איין לעדיגען צימער אין דאס אנדערע דורך די צובראכענע שויבען אין די פענסטער.

האט ער זיך דערפאר באזעצט אין שטאהל.

א גאנצען טאג איז ער געלעגען אויף די קראקוועס און שווערע פיער־עקעבדיגע באלקענס פון שטאהל. תמיד געלעגען געגען אז אפענעם שפאלט ערגעץ אין דאך אדער א שפארינע אין וואנד, אויב די זון האט זיך דארט־ארימער דורכגעשפארט.

ער האט ליעב געהאט צו שלאפען זיינע איינזאמע, פארבאהאלטענע דרעמלערייען, זארגלאז, הינטער די ווארימע שטראהלען פון דער ווינטער־דיגער זון.

ער האט שוין געהאט זיינע שטענדיגע ערטער.

פארשטעהט זיך, אז ער האט זיי געביטען. איצט אויף דעם באלקען און שפעטער אויף אן אנדער קראקווע. און געטאן האט ער עס פויל און זעהר פאמעליכען. מען וועט עס ביי איהם ניט אויסכאפען.

און דאס האט ער גוט געוואוסט, אז ווי אזוי די זון שטעהט ווינטער זעהר ווינציג אין איין ארט, קען זי פארט ניט טאן מיט אמאל א שפרונג אריבער דעם גאנצען הימעל.

ווידער איז ער אליין שוין געווען אלט. כמעט ניט געדענקט דעם טאג, ווען זיין מוטער האט איהם אוועקגעטריבען פון דער ברוסט.

און וואס מעהרער זיינע נעגעל זענען שארפער געווארען, האבען זיך די ביינדלעך זיינע אנגעהויבען פיהלען שוואכער. א שפרונג טאן פון איין קוואקווע צו דער אנדערער איז שוין געווען שווערלעך פאר איהם.

האט ער זיך נאר א הויב געטאן פון ארט, זיך אויסציהענדיג אין זיין גאנצער לענג און נאכדעם אוועק, דורך ארומיגע וועגען, פויל און זעהר באהיט, צו יענעם ארט, וואו די זון שפארט אריין דורך א שפעלטעלע.

זיך אוועקגעלעגט מיט אלע פיער הינטער זיך און ארייגציהענדיג זיין קאפ איינגעדרימעלט.

האט זיך איהם נאר אויסגעוויזען אין דרימעל, ווי אזוי ער דראפעט זיך אויף אן עפעל-בוים אין סאד און צווישען די געדיכטע צווייגען מיט די פארפלאנטערטע בלעטלעך ווארט ער אפ א פויגעלע, ווען עס שטעהט אזוי פארטראכט צום הימעל. ער האט א שפרונג געטאן מיט זיינע נעגעל און טוט עס א כאפ. אדער עס האט זיך איהם געבאמבעלט אין קאפ עפעס אזוינע זאכען, וועלכע האבען גאר ניט געהאט קיין אנהויב און קיין סוף: ער איז דער אייביגער באזיעגער פון עפעס, וואס וועט זיך קיינמאל גאר ניט ענדיגען.

אזוי האט זיך געטרוימט. אבער דער טאג האט ניט געהאט צו טאן מיט זיינע טרוימערייען און איז זיך פלוצים אוועקגעגאנגען פון דער וועלט. עס קומט און עס ווערט נאכט.

הויבט ער זיך אויף א פוילער, טוט א טרייסעל מיט זיין קאפ און שפרינגט ארונטער פון באלקען אויף דער הורבע מיט שטרוי, וואס ליגט איינגעפרעסט אונטען אין שטאהל.

און, ווי געוועהנליך, וואלגערט ער זיך אביסעל אין די שטעכיגע שטרויעלעך. נאכדעם זיצט ער אביסעל אויף די הינטערשטע פיס און מיט די פאדערשטע פיס וואשט ער זיך אוים זיינע פארשלאפענע אויגען. באנעצענדיג זיי אלע מאל מיט זיין צונג. ער פארגלעט און לעקט אוים זיינע לאנגליכע האר, וועלכע זענען אין פארלויף פון ווינטער ביי איהם אויסגעוואקסען.

אין שטאהל האבען זיך דערוויילע אנגעזאמעלט א סך שאטענס.

די פּאַרעמס פון דאַך און וואַנד זענען שוין פאַרשוואַומען און אויס־געמישט זיך מיט דעם רוים פון פעלד און וואַלד.

טאַם בלייבט זיצן אויף זיינע הינטערשטע פיס. ווי אן אויסגע־גאָסענער פון שטיין, טוט ער זיך ניט קיין ריהר. נאָר אין זיינע אויגן ברענט א בלענדענדער פייער, וועלכער בליצט אויף און פאַרגעהט און פלאַמט ווייטער אויף.

עס דערהערט זיך פּלוצים א גערויש, ווי א קליין שטיינדעלע וואַלט זיך פון ערגעץ אַפּרייסען און אַרונטערקייקלען.

טאַם ציהט אוים זיינע אויערן.

אימיצער געהט צווישען שטרוי. טאַם'ס אויגען גיבען זיך א דרעה איבער: זייער גרינליכער בליץ בייט זיך אויף אן אויסגעברענטען קוילען־פייער.

ער טוט א שפּרונג און דערפיהלט צווישען זיינע לאַנגע נעגעל עפּעס וואַרימעס און ווייכעס. נעהמט ער עס אין מויל אריין און גליטשט זיך אַרונטער פון דער הורבע שטרוי און שטופּט זיך דורך א לאָך אויף דעם דרויסען אַרוים.

אין דרויסען אויף דעם גרויסען פּלאַץ, וואַס אַרום דער שטאַהל, האָט טאַם דאַס מייזעל פון זיין מויל אַרויסגעלאָזען. זעהט ער, אַז דאַס ליגט, ווי א שטיינדעל אויף דער ערד און עס ריהרט זיך ניט פון אָרט. נעהמט טאַם און טוט עס א קיצעל מיט זיין לאַפּע, קעהרט עס איבער און קייקעלט דאַס מייזעל איבער די ווינטערדיגע גראָזען.

דאַס מייזעל כאַפּט זיך אויף פון זיין טויט־שרעק און קוקט זיך אַרום און ווייסט גאָר אַלץ ניט, וואו עס האָט ערגעץ פאַרבלאָנדזשעט. און עס הויבט אָן צו קריכען אין קרומע ליניעס. דערביי בלייבט עס שטעהן אַלע מאָל און עס מאַכט עפּעס מיט ביידע פאָדערשטע פיסלעך גיך אויף גיך.

לויפט דערווייל טאַם אָן, און טוט עס א כאַפּ אין זיינע לאַפּעס און רייבט און קנעט דאַס מייזעל און טוט מיט דעם א וואַרף אין דער הויך.

אז עס איז אַרונטערגעפאַלען צו דער ערד, האָט דאַס מייזעל אַ[illegible]

פארשטאַנען אדער אַנגעהויבען צו פארשטעהן, וואו עס שטעהט מיט איהם און עס האָט גיך אנגעהויבען צו לויפען און אנטלויפען.

טאַם איז געשטאַנען פון וויַיטען. אין זייַנע אויגען האָבען זיך געוואָרפען פאַרביגע פּייערלעך. ער האָט זיך באַלד אויסגעצויגען אויף דער ערד מיט זייַנע הינטערשטע פיס פון הינטען און מיט זייַנע פאָדער־שטע פיס העט אין פאָראויס. די קאַלטע ערד איז געגאַנגען אין איהם אַרייַן. ער האָט געטאָן א ציטער און זיך אויפגעכאַפּט. א שפּרונג געטאָן און ביים מייזעל אפּגעביסען דאָס קעפּעל.

טאָם באַלעקט זיך מיט זייַן צונג און קוקט זיך אַרום. ווי וויַיט דאָס גרויסע לעדיגע פעלד שפּרייט זיך און מישט זיך אויס מיט וועלדער און בערג, ביז אַן דאָרט אין יענעם אָרט, וואו עס שיינט עפּעס אויף אין דער פינסטערקייט, אַזש עס ווערט איהם קאַלטליך. און ער דערמאַנט זיך, אַז ער האָט א שטאַהל מיט א גרויסער הורבע שטרוי.

געהט ער זיך אהין אוועק.

ער טוט א קוק. עפּעס א פרעמדער שאָטען ביים ווינקעל פון שטאַהל.

ער בלייַבט שטעהן און באַטראַכט זיך. ניין, היינט אבענט זעהט ער דעם דאַזיגען שאָטען צום ערשטען מאָל.

טאָם געהט אַרום און אַרום דעם שטאַהל און באַקוקט דעם דאָזיגען שאָטען פון דער אַנדערער זייט. האָט מורא צו געהן נאָהענט צו דער פרעמדער זאַך. עס ווילט זיך איהם אָבער וויסען וועך און וואָס דאָס איז.

נעהמט טאָם און קריכט אַזוי נידעריג ביי דער ערד און אויך זעהר נאָהענט ביי דער וואַנד פון שטאַהל, קריכט פּאַמעליכען און שטיל, ביז ער קומט צו נאָהענט צו דער פרעמדער זאַך, וועלכע איז געשטאַנען ווי א סלופּ שטום און באַוועגלאָז.

טאָם טוט א קוק:

א פרעמדער אין תּרעמדע שטיוועל.

עס איז גענוג. טאָם טוט א שפּרונג און אַנטלויפט אין שטאַהל אַרייַן. ער האָט זיך קוים דערלעבט צו זעהן אויף דער הורבע מיט שטרוי, דערוויַיל האָט ער ביי זיך אַזוי געטראַכט:

וואס אט יענער פרעמדער מיט די פרעמדע שטיוועל זאל איהם. טאם'ען, ניט וועלען אפטאן היינט אויף דער נאכט. דערווייל ליגט טאם אויף זיין שטרוי און ער וועט ניט אפטרעטען דאס שטרוי אזוי גרינג.

טאם האט זיך איינגענורעט אין דעם שטרוי און זיך צונויפגעוויקעלט אין א קנויל, מיט זיין קאפ צווישען זיינע הינטערשטע פיס, און איז ניט געשלאפען. נאר אטהעמענדיג זעהר שטיל, האט ער זיך איינגעהערט אין יעדען איינציגען שארך פון דער נאכט. און אזוי ווי טאם האט זעהר גוט געוואוסט ווי די נאכט אטהעמט, האט ער דערפאר געקענט הערען יעדען שארך פון דעם פרעמדען אין די פרעמדע שטיוועל.

עס האט עפעס א קנאל געטאן, אזוי ווי דער פרעמדער וואלט א טרוקען שטעקעלע איבערגעבראכען.

טאם האט זיינע אויגען פארמאכט און זיך טיפער איינגעדרעהט.

און דער פרעמדער איז שוין ניט געווען און איז ערגעץ ווייט מיט דעם וועג זיך געגאנגען, א רוהיגער אומקוקענדיג זיך אלע מאל אויף צוריק.

ווייסט עס ניט טאם. ליגט זיך אזוי איינגעדרעהט. הערט זיך איין. און עס ציהט איהם אלע מאל א שלאף צו טאן.

ביז טאם דערפיהלט א בלאז פון א הייסען ווינד אויף די האר פון זיין לייב.

א שפרונג.

בלענדע ליכט.

א שפרונג אהין און א שפרונג אהער. דער שטאהל איז גרויס. עס ברענען אלע פיער ווענט.

און אימיצער זיצט אויף טאם'ען רייטענדיג מיט א פלאמענדען פאקעל און טרייבט איהם ארום אויף די ברענענדע ווענד, טרייבט איהם. ביז ער פאלט אנידער א טויטער.

אַ מאַמע

די יונגע באַלעבאָסטע גײַט שוין אַרום עטלעכע טעג נאָר אַז אַנ־דערע, פֿון יענעם אין דער פֿריה, ווען זי האָט איהר גוטען מאַן דערצעהלט דעם סוד, אַז זי פֿיהלט הינטער איהר האַרץ עמיצען, וואָס גראַבעלט מיט קלייניניקע נעגעלער.

היינט אין דער פֿריה, אַז דער מאַן איז אַוועק צו דער אַרבייט און זי איז געבליבען אַליין, האָט זי צוגעראַמט דאָס הויז, באַווישט דאָס מעבעל מיט אייל און דער מאַהלצייט האָט זיך שוין געקאָכט אויף דעם אויווען. האָט זי דערפֿיהלט, אַז דער מיט די קלייניניקע נעגעלער, גראַ־בעלט ווייטער הינטער איהר האַרץ. האָט זי אָנגעהויבען אַרומצולויפֿען איבער די צימערען, דרעהענדיג זיך איבער די לאַנגע שמאָלע קילעמעס, וואָס האָבען זיך געשפּרייט אויף דעם ריינעם, געפֿאַרבטען דיל.

דאָס קליינע קעצעלע איז נאָכגעלאָפֿען נאָך דעם זוים פֿון איהר קלייד און געהויבען די פֿיסלעך און ניט געקענט אָנכאַפּען איהר קלייד.

די באַלעבאָסטע האָט, פּלוצים, גענומען אַ לאַנגען פֿאָדים און צו־געבונדען ביי איין עק פֿון פֿאָדים אַ שטיקעל פּאַפּיר און זיך אָנגעהויבען צו שפּילען מיט דעם קעצעלע.

דאָס קעצעלע האָט זיך געלערענט כאַפּען אַ מויז.

אַלע מאָל, ווען דאָס קעצעלע איז שוין געווען נאָהענט און געוואָלט אַ כאַפּ טאָן דאָס שטיקעל פּאַפּיר, האָט די יונגע באַלעבאָסטע אַ ציה געטאָן דעם לאַנגען פֿאָדים.

שפּעטער איז איהר נמאס געוואָרען, האָט זי דאָס שטיקעל פּאַפּיר געטאָן אַ וואָרף אַוועק און איז צוגעגאַנגען צו דעם אָפֿענעם פֿענסטער.

די יונגע באַלעבאָסטע איז געשטאַנען איבערגעבויגען אין אָפֿענעם פֿענסטער און אַרויסגעקוקט אין גאַס. זי האָט געזעהן אין אַן אָפֿענעם

פענסטער פון אן אנדער הויז. נעגענאיבער, עפעס אזוינס, פאר וואס זי האט זיך פארשעהמט.

זי האט דערפאר א הויב געטאן איהר קאפ און געמאכט א באוועגונג מיט איהרע פיס אוועקצוגעהן פון פענסטער.

זי האט דערפיהלט, אז זי טרעט ארויף מיט די פיס אויף עפעס א ווייכע זאך. האט זי זיך דערשראקען און אוועקגעכאפט איהרע פיס און זיך אויסגעצויגען אין איהר גאנצער לענג, אנשפארענדיג זיך אין דעם ביישטידעל פון פענסטער.

זי האט דערזעהן, אז דאס קליינע קעצעלע, דאס ווייסינקע מיט די שווארצע פלעקען, ליגט איבערגעקעהרט מיט די פיסעלעך ארויף און עס ציטערט און רייבט מיט דאס קעפעל אין דעם דיל.

די יונגע באלעבאסטע איז געבליבען שטעהן, ווי א פארהילצערטע און געוואלט אנטלויפען פון דאנען און ניט געקענט.

ערשט אביסעל שפעטער איז איהר געווארען קלאר, אז זי האט ארויפגעטראטען מיט איהרע פיס אויף דעם קליינעם קעצעלע.

זי האט נאך אמאל א קוק געטאן, ווי אזוי דאס קעצעלע ציטערט און רייבט מיט זיין קעפעל אן דעם דיל, איבערגעקעהרט מיט די פיס ארויף, און דערפיהלט, אז איהר מויל איז פול געווארען מיט א ביטערען שפייעכץ.

די באלעבאסטע איז אוועק און געבראכט א גלאז קאלטע וואסער און אנגעהויבען צו באשפריצען דאס קאנוואלסיווע קעצעל מיט דעם וואסער.

דאס קעצעלע האט נאך אלץ זיך געווארפען און געעפענט דאס מיילעלע, זיך איבערגעקעהרט און אויסגעצויגען די פיסלעך.

די באלעבאסטע האט זיך צוואויינט שטילערהייט און ניט באמערקט, אז צו דעם קליינעם קעצעלע איז צוגעקומען די גרויסע קאץ, די מאמע.

די מאמע האט זיך אויך אוועקגעלעגט און אויסגעשטרעקט איהרע פיס און מיט זיי אנגעהויבען צו שטופען די קליינע פיסעלעך פון איהר קליינעם קעצעלע.

די מאמע האט ארויסגעלאזען איהרע נעגעל פון די לאפעס און

מיט זיי געקראצט די ווייכינקע לאפקעלעך פון איהר קליינעם קעצעלע.

נאכדעם האט די מאמע א שטויס געטאן איהר קינד און עס איבער־געקעהרט אויף דער אנדערער זייט.

זי אליין איז געבליבען ליגען מיט אויסגעצויגענע פיס און האלז און זיך געמאכט ווי זי שלאפט, פארזשמורענדיג איהרע אויגען, און געווארט, אז דאס קליינע קעצעלע איהרס זאל צוקומען, דעמאלט וועט זי זיך אויפכאפען און עס דערשרעקען.

זי ווארט און ווארט. דאס קליינע קעצעלע קוקט ניט. טראכט די מאמע, אז איהר קעצעלע איז שוין קלוג געווארען.

כאפט זי זיך אויף און געהט צו שטילינקערהייט צו דעם קליינעם קעצעלע, פארפעהלט ניט א קוק צו טאן אויף דער באלעבאסטע, וואס איז נאך אלץ געזעסען אויף איהרע קניע און געוויינט, וואונדערט זיך וואס פאר א נייע זאכען די באלעבאסטע הויבט אן איינצופיהרען.

די מוטער געהט צו צו איהר קעצעלע, טוט איהם א קיצעל מיט איינעם פון איהרע פאדערשטע פיס אין בייכעל אריין.

דאס קליינע קעצעלע ליגט און שווייגט. טראכט די מוטער, אז עס איז שוין געקומען דער טאג, און דאס קעצעלע איז שוין קלוג געווארען. באדארף מען דאס אוועקטרייבען פון דער ברוסט. און די גרויסע קאץ שטעהט אזוי, מיט איהרע גרויסע ברוינע אויגען קוקט זי זיך ארום.

איז זי אבער א מאמע, און דאס קליינע קעצעלע איז איהר געבליבען דאס איינציגע פון אלע קינדערלעך. ווערט איהר שווער דאס הארץ און זי טוט נאך אמאל א טראקע דאס קעצעלע איהרס מיט דער פאדער־שטער לאפקע.

און אז זי זעהט, ווי דאס קעצעלע ריהרט זיך ניט פון ארט, כאפט זי א בליק צו דער באלעבאסטע, וועלכע איז שוין געלעגען אויף דעם דיוואן אויסגעשטרעקט מיט איהר פנים איינגעגנארעט אין דעם ווייכען אנלעהנען.

ווערט די מוטער אומעטיג. זי דערשרעקט זיך, טוט א ציטער און לאזט ארויס א שוואכען, אפגעהאקטען „מיא".

נאכדעם האט זי אינדערגיך גענומען מיט איהר דין צינגעל אפ־

לעקען דאס קעצעלע, אויסגלעטענדיג די ווייסע און שווארצע האר ווי מיט א קעמעל.

אז די מוטער האט מיט איהר צינגעל אנגעריהרט דאס קליינע קעצעלע, האט זיך עס נאך געטאן א ווארף און צוריק געבליבען ליגען ציטערנדיג. האט די גרויסע קאץ דערזעהן, אז עס איז עפעס נייעס און זי האט אנגעהויבען מיט איהר צינגעל באלעקען איהר קינד.

געלעקט ענערגיש, ניט בלייבענדיג שטעהן אויף א מינוט, און אלע מאל אריינגעכאפט דאס צינגעל אין מויל אריין, באנעצענדיג איהם מיט דעם שפייעכץ וואס היילט וואונדען.

אז זי האט עס גוט אפגעלעקט פון איין זייט, האט זי עס איבערגעקעהרט אויף דער אנדערער זייט. באמערקענדיג, אז דאס קעצעלע פאלט אוועק אויף דעם דיל ווי א שטיקעל רויהע פלייש און עס האלט נאך אלץ פארמאכט זיינע אייגעלעך, האט די מאמע זיך נאך ניט געוואלט גלויבען, אז דאס קינד, וואס האט פריהער מיט איהר זיך געשפיעלט, זאל שוין איצט זיין אויף יענער וועלט.

זי האט דערפאר אנגעהויבען צו לעקען דאס פארמאכטע, קליינע אויג מיט איהר צונג, עס געעפענט און אויסגעלעקט דאס גרויע וואסער פון דארט און אז זי האט די צונג אוועקגענומען, האט זיך דאס אויג צוריק פארמאכט.

פארמאכט דאס אויג! — האט די גרויסע קאץ געטאן א קליינעם אפגעהאקטען „מיא” און א נעהם געטאן איהר קינד ביי דער פעל פון קריזש אין איהר מויל אריין און האט נאר געוואלט אנהויבען אוועקצוגעהן, איז זי האט זיך דערשראקען.

די יונגע באלעבאסטע האט אויפגעהויבען איהר קאפ. א קוק געטאן ווי די מאמע טראגט דאס צוטראטענע קעצעלע אין איהר מויל און א געשריי געטאן, זיך אויפגעשטעלט מיט איהרע פיס אויף דעם דיל און צוריק אוועקגעפאלען אויף דעם ווייכען דיוואן.

די מאמע האט ארויסגעלאזען דאס קעצעלע פון איהר מויל און איז אריינגעלאפן און זיך באהאלטען אונטער א בעט.

זי איז דארטען געלעגען באהאלטען, ביז די דרויסענדיגע טיר האט זיך

געעפענט און פארמאכט, און זי האט דערהערט דאס קלאפען פון הארטע טריט אויף דעם דיל.

דאס, האט זי געוואוסט, איז דער באלעבאס אהיים געקומען אין זיין צייט, ווי אלע אבענט.

און דאס איז אויך געווען א שטוים צו איהר גרויסען שרעק און וועהטאג, און זי האט אנגעהויבען פריהער שטיל און נאכדעם מעהרער און העכער צו מיאקען.

דער יונגער באלעבאס האט ניט געוואוסט פון גאר ניט און עס האט איהם זעהר געוואונדערט פאר וואס זיין ווייב איז באלד, נאך דעם ווי זי האט געעפענט פאר איהם די טיר, אנטלאפען אין איהרע שטילע, לייכטע שיך.

ער איז איהר באלד נאכגעלאפען אין אנדערען צימער, זיך אריבער־געבויגען איבער איהר ווארימער פלייצע און געזאגט איהר נאהענט אין פנים אריין:

— ביזט עפעס ניט געזונט?

זי האט שטיל געוויינט.

— וואס איז דאס פאר א נייעס? אוועק בין איך אין דער פריה, האסטו געשמייכעלט. וואס טוט דיר וועה?

— נעם עס ארויס פון דאנען! — האט די יונגע באלעבאסטע באפוילען וויינענדיג.

— וואס?!

דער באלעבאס האט זיך דערשראקען. איהם איז געווארען קאלט אויף דעם שטערען און אויף זיין פנים האט ארויסגעזעצט א שוויים. ער האט אנגעצונדען די גאז.

געזוכט מיט משוגע'נע, אויסגעשטרעקטע אויגען דאס, וואס זי האט געבעטען, אז ער זאל ארויסנעמען פון דאנען. דערזעהן ניט ווייט פון פענסטער דאס קליינע קעצעלע ליגען.

איז צוגעגאנגען צו זיין ווייב, זיך נאך אמאל אריבערגעבויגען, זיך דערשראקען פאר איהר בלאסען פנים און צוגעמאכטע אויגען, פון וואנען עס האבען געשטראמט קליינע, דינע פאסעקלעך פון טרערען.

— איך געה רופען א דאקטאר.

— נעהם עס ארוים פון דאנען! איך האב צוטראטען דאס קליינע קעצעלע.

דער באלעבאס איז צוגעלאפען, א נעהם געטאן מיט די שפיצען פון צוויי פינגער דאס קאלטע, קליינע קעצעלע. דערפיהלט, אז ער האט א פול מויל מיט שפייעכץ און זיך געמאכט שטארק דאס הארץ און דאס קעצעלע אוועקגעטראגען אין באד־צימער, אריינגעווארפען דאס קעצעלע אין דעם עמער פון שמוץ, זיך גוט אויסגעוואשען די הענט מיט זייף און קאלטע וואסער, זיך אויסגעשווייינקט דאס מויל און ביים טיש נאכ־דעם געזעסען ווי א זאטער און ניט געקענט עסען.

די יונגע באלעבאסטע האט איהם געטריבען, אז ער זאל עסען. ער ארבייט דאך שווער א גאנצען טאג. זיך געריבען איהרע, מיט בלויע רינגען ארומגערינגעלטע אויגען.

די גרויסע קאץ האט דערווייל שטילינקערהייט זיך ארויסגעשארט פון אונטער'ן בעט און געגראבעלט מיט איהרע נעגעל אין דער טיר פון באד־צימער.

דער באלעבאס איז אויפגעשפרונגען פון זיין ארט, ארויסגעטריבען די קאץ אין קארידאר, אנגעשריען און א טאפקע געטאן מיט א פוס.

נאכדעם האט די יונגע באלעבאסטע דערלאנגט קאמפאט און זיך אוועקגעזעצט שווער אויף איהר בענקעל, ארונטערגעלאזט איהרע בלאסע דינע הענט און שטיל געזאגט:

— עס שטעכט עפעס אין דער זייט.

אָהן אַן עק

פון דער מינוט, וואס עס פעהלט איהם זיין עק, כאטש ער געדענקט ניט צו ער איז אליין שולדיג אין דעם, צו האט עס אז אנדערער געטאן אזוי, אז זיין עק זאל ביי איהם ווערען אפגעריסען — ווי די זאך זאל ניט זיין, — איז פון יענער מינוט, האט ער אנגעהויבען צו לעבען גאר אנדערש ווי פריהער.

דעם באלעבאס פון הויז האט ער פיינט. ער ווארט נאר, אז עס זאל קומען די שעה ווען זיין גלייכער שכל וועט קרום ווערען, דאמאלט וועט ער ניט טראכטען קיין סך און זיך ארויפכאפען אויף דעם לאנגען באלע־באס און זיין האלז צוקראצען מיט די נעגעל.

דערווייל האט ער איהם גאר פיינט; ווייל ער בריקעט איהם מיט די פיס פון הינטער'ן טיש ארויס; טרייבט איהם אלע מאל פון הויז, און דערזעהט ער איהם אמאל אין דרויסען, הויבט ער אן צו שרייען אויף איהם און קלאפט מיטביידע הענט איינע אין דער אנדערער, און האקעט, ווי אויף א טכויר.

אין איהם געבליבען נאר איינע פון די באלעבאסטעס, ווייל די נידע־ריגע און גראבע איז שוין אין הויז ניטא. ווער ווייסט וואוהין זי איז אוועק. איז געבליבען די הויכע דינינקע באלעבאסטע.

איז ווען ניט זי, ווער ווייסט, וואס עס וואלט איהם אויסגעקומען צו טאן אויף דער וועלט, אזוי לאנג ווי דער גלייכער שכל איז נאך ניט קרום געווארען.

אין הויז אריין מוז ער זיך ארייננכאפען ווען ער דערשמעקט אז זי איז דארט אליין. און דעמאלט מוז ער צוגעהן צו איהר און זי דער־מאנען און בעטען אז זי זאל איהם געבען עפעס עסען.

און זי זאָל וויסן אַז אויף דעם ביסעל עסן, וואָס זי גיט איהם, שטעהט ניט די גאַנצע וועלט.

עסן באַקומט מען, איז ניט אין הויז, קען מען אַריינקריכן אין קעלער אָדער אין די קאַמערן.

נאָר וואָס דען? דאָס וואָס די באָלעבאָסטע בויגט זיך איין און גלעט איהם אין קאָפּ, אָדער פיהרט אַריבער איהר האַנט איבער זיין קריזש און זאָגט עפּעס צו איהם, וואָס ער פאַרשטעהט אַז עס מוז זיין זעהר גוטע און ווייכע ווערטער.

אַט וואָס!

איז אָבער שלעכט, אַז ווען די דינינקע הויכע באָלעבאָסטע הויבט איהם אָן צו גלעטען מיט איהר האַנט איבער זיין קריזש, דערפיהלט ער ערשט דעמאָלט אַז עס פעהלט איהם זיין עק. ווי ביטער עס איז צו לעבען אויף דער וועלט אָהן אַן עק!

נאָר אַזוי ווי עס איז איצט ווינטער, און אַ שווערער ווינטער, עס געהט ניט אַוועק דער טאָג, אַז עס זאָל ניט שנייען.

און דער הויכער באָלעבאָס איז כמעט אַלע מאָל אין הויז, קען ער דאָך אין הויז אַריין ניט אַריינשמעקען. און אַז ער קען אין הויז אַריין ניט אַריינשמעקען, זעהט ער ניט אַז די באָלעבאָסטע אין זיינע אויגען. און אַז ער זעהט ניט די באָלעבאָסטע, גלעט זי איהם ניט מיט איהר האַנט איבער זיין קריזש. און אַז זי גלעט איהם ניט איבער זיין קריזש. פאַרגעסט ער, אַז ביי איהם איז אָפּגעריסען דער עק.

אין דרויסען איז ווייס די וועלט.

שוין צו ווייס!

ניין, ווער קען עס אַרומגעהן אויף אַ ווייסער וועלט?

ליגט ער טאָג און נאַכט אין קעלער אָדער אין די קאַמערן.

זאָל נאָר גאָט העלפען, אַז די וועלט זאָל אייביג זיין ווייס.

אייביג זיין ווייס? דאָס ניט!

אין איין אין דער פריה האָט ער זיך אַרומגעקוקט, אַז אַלע מייז זענען שוין אַנטלאָפען פון די קאַמערן און פון קעלער.

די שנעע פענסטערלעך פון דעם קעלער זענען שוין צוגענומען גע־וואָרען.

ער גייט ארויס אין דרויסען.

עה, עה, עס איז שוין א גרינע וועלט!

די זון וואָרעמט זיין קריזש. מיט זיינע לאַפּקעלעך טאַפּט ער די ווייכע וואַרימע ערד. עס נעהמט איהם אָן א מאָדנער וואַרימער און ווייכער פאַרלאַנג, און ער ווייסט ניט וואָס צו טאָן מיט זיך.

צי זאָל ער זיך אויסציהען אויף דער ערד און אזוי ליגען געגען דער זון.

צי זאָל ער אנהויבען צו לויפען און צו שפּרינגען איבער די גרינע פעלדער און איבער די אנגעוואַרעמטע דעכער פון הויז און קאַמערען.

ער האָט געפּרובט צו טאָןביידע זאַכען.

איז געלעגען אויסגעשטרעקט אויף דער ווייכער ערד געגען דער זון און געפּיהלט ווי עס צוואַקסען זיך אין איהם אַלע גלידער, און ער איז געוואָרען אזוי גרינג ווי א פעדער.

פאַרשטעהט זיך, אז ווען מען איז גרינג ווי א פעדער, הויבט מען זיך אויף פון דער וואַרימער ערד און מען הויבט אָן צו לויפען איבער די גרינע פעלדער. מען שפּרינגט אריבער פּליטען. מען דראַפּעט זיך אויף א סלופּ און פון סלופּ אויף א דאַך. דער דאַך איז וואַרים און לינד. און דערנאָכדעם שפּרינגט מען אראָפּ פון דאַך און מען לויפט ווייטער איבער גרינע פעלדער, ביז מען קומט צו דעם שכנ'ס הויז.

נעבען שכנ'ס הויז שטעהט נאָך דער אייגענער בוים, וואָס איז ני־דעריג און האָט א גרויסען קיילעכדיגען קאָפּ. זיין קאָפּ איז נאָך אַלץ אויסגעבויגען אויף א זייט.

ער, בוץ אויף דעם בוים. באַזעצט זיך אויף א צווייג און שווייגט און וואַרט.

קומט ארויס די שעהנע קידי־קידי, די גאַלעווייסע קאַץ. זי מאַכט זיך, ווי זי זעהט איהם גאָר ניט אויף א צווייג פון בוים. און געהט זיך אוועק מיט דעם שמאָלען שטעגעלע, וועלכעס ציהט זיך פון טיר צום ברונען.

ער טוט א שפרונג ארונטער פון בוים. לויפט צו גיך מיט איין אטעם צו קידי־קידי. זיי בלייבן ביידע שטעהן א מינוט פנים צו פנים, מיט פארהויבענע פאדערשטע איינציגע פיסעלעך.

קידי־קידי טוט אין דער גיך א פיהר מיט איהר אויפגעהויבן פי־סעלע איבער די שטעכיגע וואנצעס פון איהר קליין ווייס מיילכעל, און אנטלויפט צוריק אין הויז אריין.

בלייבט ער אזוי שטעהן אויף דעם שטעגעלע איינער אליין.

זאל ער אהיים געהן, איז ניט שעהן.

זאל ער זיך צוואוויינען, האט ער ניט קיין טרערען אין זיינע אויגען בעכערם.

איז ער צוריק ארויפגעקראכען אויף דעם בוים מיט דעם גרויסען אויסגעבויגענעם קאפ און זיך אוועקגעזעצט אויף א צווייג און ווייטער געווארט.

ער איז אזוי געווען פארטאן אין זיין ווארטען אויף קידי־קידי, אז ער האט ניט באמערקט אז די זון איז שוין אוועקגעגאנגען פון דער ערד.

עס איז געווארען קיהל און פינסטער, און ער איז נאך געלעגען אויף דער צווייג פון בוים.

פון דעם פרעמדען הויז, וועלכעס איז געשטאנען ניט ווייט פון בוים, האט זיך א ווארף געטאן דורך די פענסטער א שיין פון ליכט.

ער האט זיך דערשראקען און זיך ארומגעקוקט.

טא, טא! — א שווארצע וועלט.

זיין אייגענעם שאטען זעהט ער ניט.

וועט די שעהנע קידי־קידי איהם אויך ניט זעהן.

זי וועט ארויסקומען.

צי זי וועט ניט ארויסקומען?

ווי אזוי עס וועט ניט זיין, ער ליגט דא אויף דעם צווייג אוןווארט.

איהם דאכט זיך אויס, אז אויב ער וועט פארזשמורען זיינע אויגען, וועט זי איהם ניט באמערקען און ארויסקומען.

און אזוי פארציהענדיג זיינע אויגען ווי אין א לייכטען דרימעל, פליהט עפעס א ווייסער פינטעלע פארביי דאס הויז.

ער שפּרינגט אראָפּ פון בוים, לויפט ארום דאָס הויז, שטרעקט זיך אויס אויף דער ערד און הערט זיך איין אין דער שווארצער וועלט.

לויפט ער צו און דראַפּעט זיך ארויף אויף דעם בוים.

עפּעס א ווייסע לאנגע זאַך האָט א בלאַנק געטאָן פאַר זיינע אויגען.

ער איז ווייטער אראָפּ פון בוים און ארומגערינגלט דאָס פרעמדע הויז.

און מיט קליינע קלאַפּענדע קלעפּערלעך הינטער זיין ברוסט, האָט ער זיך אוועקגעזעצט אויף דער ערד נעבען פוס פון בוים.

און איז אזוי געזעסען ביי דעם פוס פון בוים ביז דער האָהן האָט א קרעה געטאָן און עס איז ווייטער ליכטיג געווארען.

ער איז געווען מיעד און צובראָכען. און אז די זון האָט אנגעהויבען צו באַווארימען די ערד, האָט איהם ארומגענומען דער שלאָף.

איינשלאָפען האָט ער זיך ניט געלאָזען. דערפאַר האָט ער זיך אנ־געהויבען צו וואשען מיט זיין צונג זיינע פיס און זיין בויך, און אפּגעלעקט זיין קריזש.

האָט ער ווייטער דערזעהן, אז עס פעהלט איהם זיין עק.

„ער, עס איז ניט גוט צו זיין אויף דער וועלט אהן אן עק!"

„קידי־קידי אנטלויפט פון איהם דערפאַר ווייל ער האָט ניט קיין עק."

אָט אזוי טראַכטענדיג, איז ער פּאַמעלעך אוועק פון בוים און איז אהיים געגאַנגען מיט דעם וועג, ביים זייט פון גראָבען.

ער איז שוין ניט אהיים געקומען, נאָר אין דער מיט פון וועג האָט ער דערזעהן א לאָך אין דעם שטיינערנעם פּליים.

איידער ער איז אריינגעקראָכען אין דעם לאָך, האָט ער זיך גוט ארומגעקוקט אין אלע פיער עקען.

ער האָט געוואוסט אז דער לאָך אין פּליים איז א נעסט פון זיינע פיינד, און איז אריינגעקראָכען שטיל און פּאַמעלעך טיפער און טיפער, און זיך אוועקגעלעגט אויף דעם קיהלען, פייכטען גרוב, און איז איינגע־שלאָפען מיט א געבעט:

„זאָלען מיינע פיינד צוברעכען זייערע ציין און טאָן מיט מיר וואס זיי ווילען!

אייפּערזוכט

מיין מוטער האט איינמאל זיך ארומגעזעהן, אז אונזער קאץ איז נישטא. עס געהט אוועק איין טאג, דער אנדערער און די קאץ איז נישטא. מיין מוטער איז געווען פון די פרויען, וואס זייערע שטוב־זאכען זענען ביי זיי זעהר טייער. און אז די קאץ איז פארפאלען געווארען, האט זי, מיין מוטער, איבערגעקעהרט ארינקארין דאס גאנצע הויז, שטאהלען, אלע פלויטען, קעלער און בוידימס. די קאץ איז, ווי אין וואסער אריין.

עס איז געווען א מאדנע קאץ. און כאטש זי האט מיך, אזוי ווי אלע מאנסבילען פון אונזער הויז־געזינד, פיינט געהאט, פונדעסטוועגען וויל איך דערצעהלען, דאס, וואס איך און ווייטער קיינער נישט, ווייס פון אט דער קאץ.

ביי אונז אין הויז, האב איך זי געדיינקט, נאך פון זינט איך בין צו מיין שכל געקומען, זי איז געווען א שווארצע מיט גרויסע געלע און ווייסע פלעקען. אין הויז איז זי אריינגעקומען נאר, ווען מיין מוטער איז דארט געווען. טאמער, איז מיין מוטער אפגעפאהרען ערגעץ אין איין אנדער שטאדט, האט שוין די דאזיגע קאץ אין הויז נישט אריינגעשמעקט. האט זי אבער נאר דערפיהלט, אז די מוטער איז דא צוריק אין דער היים, איז זי שוין אויסגעוואקסען, זיך אריינגע׳גנב׳עט און זיך גערוקט ביי די ווענט פון הויז, און צוגעלאפען צו דער מאמען און ארויפגעשפרונגען אויף איהר זיך אוועקגעזעצט ביי מיין מוטער אויף די אקסלען.

די מוטער האט זי זעהר ליעב געהאט און אין אזא פאל, האט זי צו איהר גערעדט עטליכע צערטליכע ווערטער און זי נאכדעם פון זיך אראפגענומען און איהר געגעבען א גוטען מאהלצייט.

איך האב א סך מאל געפרובט, מיט דער דאזיגער קאץ, זיך צו באפריינדען, אבער זי האט זיך נישט געלאזען אין מיינע נאהענטע ווענען.

פארשטענדליך, אז פאר אזוינע זאכען, האב איך זי פיינט געהאט און, וואס מעהרער זי האט מיך אויסגעמיטען, האב איך זי נאך מעהרער געטריבען פון הויז. איך האב עס אבער געטאן אזוי, אז מיין מוטער זאל דערפון ניט וויסען.

עס איז איבעריג אייך צו זאגען, אז איך האב מורא געהאט פאר מיין מוטער, אדער אז איך האב ליעב געהאט מיין מוטער, ווייל דאס זענען אזוינע זאכען, וואס איעדער קינד ווייסט פון זיי. איך האב אבער מיין מוטער באוואונדערט דערפאר וואס זי איז געווען אנדערש ווי אלע מא־מעס. ביי איהר אין הויז איז געווען פון פויגעל מילך און פון הערען און גערענקען. און איהר'ס א מאכל האט געהאט דעם טעם פון די טייערסטע זאכען אויף דער וועלט. זי האט אליין געבאקען ברויט, האט דאס ברויט געשמעקט ווי האניג־לעקאך. קיינמאל האט מען זי ניט געזעהן, קיין מיעדע און אין אזוינע מינוטען ווען זי האט געהאט אביסעל צייט, איז זי געלע־גען אין גארטען, ביי איהרע מערלעך און זיסע־קוקרוז.

הייסט עס, אז איך האב זיך אלעמאל געוואונדערט ווי אזוי אזא מענש ווי מיין מאמע, וועלכע איז ניט געווען קיין זעהר שטארקע פרוי, קען עס אפטאן אזוי פיעל ארבייט, אליין מיט איהרע הענט, און אט דער־פאר האב איך זי באוואונדערט. איך האב זי אבער פיינט געהאט, שטראף מיך ניט גאט, ווען איך פלעג זעהן, ווי מיין מוטער שטעהט איז קיך קנעט ברויט אדער וואלגערט אויס א בלאט לאקשען און אונזער קאץ זיצט ביי איהר אויף דעם נאקען.

האט איהר שוין אמאל אזוינס געזעהן?

איך האב עס ניט געקאנט צוקוקען און געזוכט אלערליי וועגען, ווי אזוי אנצולערנען די דאזיגע קאץ, אזוי, אז מיין מוטער זאל ניט וויסען דערפון.

איך האב געזעהן, ווי ווייט מעגליך צו זיין מעהרער אין הויז און אין דער געזעלשאפט פון מיין מוטער. די קאץ האט שוין געקוקט אויף מיר קרום און זיך אויסגעהיט ניט צו באגעגענען זיך מיט מיר.

האב איך געזעהען, אז די קאץ שלאפט אויף דעם דאך פון אונזער הויז, בין איך באלד ארייז אין הויז און גענומען מיין פייל און בויגען

און אויסגעשאסען גלייך אין דער קאץ, די פייל פון מיין בויגען. די קאץ איז א דערשראקענע אויפגעשפרונגען און זיך ווי אראפגעקייקעלט און אראפגעפאלען פון דאך.

האט זיך די קאץ ארויפגעדראפעט איינמאל אויף א בוים און געווארט אויף די פויגעלעך. בין איך באלד צוגעלאפען צו דעם בוים און מיט איחם אנגעהויבען צו טרייסלען, אנכאפענדיג איינעם פון זיינע גראבע צווייגען. איך האב אזוי לאנג געשאקעלט דעם בוים, ביז די קאץ איז אראפגעפאלען פון בוים און ווי וויכער אנטלאפען.

האב איך זי געכאפט אין שטאהל. איז שוין געווען אכ־און־וועה צו איהרע ביינער. איך וויים איצט, אז איך בין זיך מיט דער קאץ צו שלעכט באגאנגען. מיט דער בייטש האב איך זי געשלאגען און געיאגט איבער דער שטאהל אונטער די פארמאכטע טירען.

איך האב געפרובט איין אנדער מיטעל, ווען איך האב געזעהען, אז אלע אנדערע זאכען העלפען ניט. אמאל בין איך אליין געפאהרען אין שטעדטעל עפעס איינקויפען. מיין פאטער האט מיך אויפגעוועקט פארטאג. איך האב איינגעשפאנט פערד און וואגען, זיך דערמאנט אז איצט האב איך א גוטע געלעגענהייט. האב איך טאקע גאכאפט די דאזיגע קאץ, זי אריינגעלעגט אין א זאק און אריינגעווארפען אין וואגען אריין. אז איך בין געקומען ניט ווייט פון שטעדטעל, האב איך זי ארויסגעלאזען פון זאק און מיט דער בייטש, זי פארטריבען אין א זייטיגען וועלדעל אריין.

אז איך בין אין אבענט אהיים געקומען, האב איך שוין געהאט ווי פארגעסען אין דער קאץ. ערשט איך געה אריין אין קיך נאכ'ן עסען זיך אנצוטרינקען מיט וואסער, און איך דערזעה, אז די מוטער מיינע שטעהט און וואשט די טעלער און די קאץ אונזערע שטעהט ביי איהר אויף דעם נאקען.

האב איך דאך געזעהען, אז עס איז א פארפאלענע זאך. איך בין אפילו ניט פון די וואס לאזען אפ הענט און פיס און גיבען זיך אונטער, אבער געה האב צו טאן מיט אזא קאץ, איבערהויפט מיט אזא באשעפע־

ניש. וואס איך האב זעהר פיינט. און איך האב עס טאקע איבערגעלאזען אויף גאטס באראהט.

און גאט'ס ראד פון דער צייט איז ניט געשטאנען. מיין מוטער איז עלטער געווארען, און איך בין געווארען א גרויסער בחור.

איך האב חתונה געהאט, ווי אזוי, צו פאר ליבע צו פאר אנדערע זאכען, איז דא ניט וויכטיג, איך דערצעהל אייך איצט נאר, אז איך האב חתונה געהאט און מיין יונג ווייבעל געבראכט צו מיין מוטער אין הויז אריין.

אין הויז האבען אנגעהויבען צו ווערען אנדערע איינפיהרונגען. מיין מוטער איז געזעסען און געריהט און מיין ווייבעל האט געוואונען דעם צוטרויען און האט געפיהרט דאס הויז אויף איהר שטייגער.

און צו דעם יאהר פון מיין חתונה, האט מיר מיין ווייב געבוירען, א זוהן.

עס איז אונזער הויז ניט געווען צו דערקענען. און אין דער קאץ האב איך, פארשטענדליך, שוין באלד, ווי אינגאנצען פארגעסען, ווען ניט דאס, וואס עס האט פאסירט.

מיין מוטער האט זיך ארומגעקוקט, אז די קאץ איז ניטא. איין טאג, צוויי טאג, ווער ווייסט וויפיעל טעג זי איז שוין ניטא.

אלע אין הויז האבען ניט געקענט צוזעהען דעם צער פון מיין מוטער. און אפילו איך אויך, האב געהאלפען זוכען די קאץ.

אבער אומזיסט איז געווען אונזער זוכען.

מיין מוטער האט דאמאלט פארשטאנען, אז די קאץ איז ערגעץ שוין טויט. זי האט אונז דערצעהלט, אז א קאץ קען לעבען זעהר פיעל יאהרען, נאר, אז זי דערפיהלט, אז זי באדארף שוין געהן פון דער דאָ־זיגער וועלט, פארקלייבט זי זיך ערגעץ אין איין ארט א פארבאהאלטע־נעם, וואו קיינער קען זי ניט געפינען און דארט לעגט זי זיך אוועק און געהט זיך אוים ווי א ליכט...

מיין פאטער איז נאך דאמאלט איז כעס געווארען אויף מיין מו־טער, פאר וואס זי רעדט אזוי וועגען א קאץ און האט פארענדיגט מיט שפאט:

— און מיט איהרע אייגענע לאפּקעלעך גראבּט זי זיך אוים א גרי־בּעל און לעגט זיך אריין און פאַרשיט זיך מיט ערד...

איך בּין ניט פון די דאָזיגע ווייכינקע איינגלעך, און די מעשה, ווי אַזוי א קאַץ ענדיגט איהר אָרעם לעבען אויף דער דאָזיגער וועלט, וואָס מיין מוטער האָט דערצעהלט, האָט מיך אַזש אויפגעטרייסעלט.

הייסט עס אַז די קאַץ מוז שוין זיין טויט.

האָט מען זי אויפגעהערט זוכען און מיט דער צייט אינגאַנצען פאַרגעסען אין איהר.

באַדאַרף זיך טרעפען, עס איז געווען דאַמאָלט אין הערבּסט, זעהר א שעהנער און ליכטיגער טאָג. זענען די ווייבּער, דאָס הייסט מיין מוטער און מיין ווייב, געזעסען אויף דער פּיאַזשע און זיך געשפּיעלט מיט מיין קינד. מיר זענען געווען פאַרנומען מיט עפּעס איין אַרבּייט ניט ווייט פון הויז, — איך און מיין פאָטער.

פּלוצים האָבּען מיר דערהערט א קוויטשעריי דערטראָגענדיג זיך פון אונזער הויז. מיר זענען צוגעלאָפען צום הויז, בּלאַסע, דערשראָ־קענע. ווער ווייסט, וואָס עס האָט געטראָפען.

און אָט פאַר וואָס די ווייבּער האָבּען זיך דערשראָקען:

אויף דער אָפענער וועראַנדע, וואָס איז געווען איינגעטונקען אין זון שיין, איז געשטאַנען אונזער קאַץ, די פאַרפאַלענע. מען האָט שוין בּאַלד ניט געקאָנט דערקענען זי. אויסגעדאַרט, הויט און בּיין. די האָר אוים־געקראַכען, מיט דינע פיסלעך, און איהר עק, ווי א שטיק פּאָדים. די ליכט בּלויע אויגען אריינגעצויגענע אין גרויסע, טיפע לעכער, און דער גאַנצער מאָגערער קאָפּ האָט זיך געשאָקעלט אויף איהר דינעם האַלץ, און די בּיינדלעך פון איהר גאָרגעל האָבּען אויסגעוויזען, ווי א שפּרוזינע פון דראָט.

די דאָזיגע קאַץ איז געשטאַנען, איך האָבּ עס אַליין געזעהען מיט מיינע אייגענע אויגען, און אַז איך זעה זאַכען, דאָס ווייס איך שוין פון לאַנג, יאָה, איז זי געשטאַנען אויף דער וועראַנדע, בּאַטראַכט מיין מוטער נאָכדעם מיין ווייב און דאָס קינד. אויף אונז מענער, האָט זי זיך אָפּילו ניט אומגעקוקט. איך האָבּ געזעהען ווי דער זונענשיין האָט

זיך דורכגעלויכטעו דורך דעם אויסגעדארטעו קערפער פון דער דאזיגער קאץ, אזוי, ווי דורך פאפיר קען דורכלויכטעו א שיין פון א ליכט.

איך האב געזעהעו ווי זי האט געקוקט אויף מיין ווייב און קינד און נאכדעם האבען איהרע אויגען געטאן א בליץ און זי האט ווייטער א קוק געטאן צו מיין מוטער און ארויסגעלאזט אזא ישוואכען קול, ווי א לייכטער סקריפ פון א טיר.

מיין מוטער איז אריין אין הויז און איהר באלד ארויסגעבראכט א שיסעלע מילך און איין אנדער טעלער מיט סמעטענע מיט ברויט. די קאץ האט געביסען פריהער דאס ברויט מיט סמעטענע. מען האט גע־זעהען ווי אזוי דאס ברויט געהט דורך דעם אויסגעדארטעו האלז. און נאכדעם האט די קאץ זיך אנגעטרונקען מיט מילך. נאך אמאל א קוק געטאן אויף מיין ווייב און קינד. און איז ניט אומקוקענדיג זיך אויף אונז מענער, אוועקגעגאנגען אויף אונטער דער הויז.

און איידער מיר האבען געהאט צייט צו קומען צו זיך, בין איך אוועק א שפרינגענדיגער, אין יענער זייט פון הויז, וואו די קאץ איז אוועקגעגאנגען.

איך האב זי שוין אבער ווייטער ניט געפונען. און פון דעמאלט אן איז זי שוין מעהרער ניט צוריק געקומען.